

Kárpátaljai Hírmondó

XII. évfolyam 1. szám, 2016. március

Tollas Tibor

Hozsanna húsvét

Hozsanna húsvét! Künn a tavasz száll,
Sziklasírodból föltámadtál
És csodát műveltél megint.
Pusztá földünk virággá ébred,
Sok zsenge ág zsoltárt zeng néked,
Jézus, naparcod rámtekint.

Hozsanna húsvét! Hitünk sója,
Bénák, betegek gyógyítója
Fénypallosodtól a halál
Sötét szárnyával éjbe rebben,
Szétáradsz bennem győzhetetlen,
Romlandó testem talpra áll!

S futnék a fénynél sebesebben,
Húsvét tüzét a holt lelkekben
Gyújtani elvesző úton.
Hírül adni a beteg, fáradt
Társaknak újuló csodádat. -
Hozsanna Néked Jézusom!

Virágzik a japáncseresznye Ungváron

KÁRPÁTALJAI Hírmondó

XII. évfolyam, 1. szám
2016. március

Kiadja a Kárpátaljai Szövetség
1052 Budapest,
Simmelweis u. 1–3.

Tel./fax: 06-1-267-0198

E-mail: karpataljaizovetseg@gmail.com

Felelős kiadó: Dr. Damjanovich Imre,
a Kárpátaljai Szövetség elnöke

Alapító főszerkesztő: Füzesi Magda
E-mail: magda.bereg@gmail.com

Főszerkesztő: Szemere Judit
E-mail: nagykica12@gmail.com

Szerkesztőbizottság:

Dr. Pomogáts Béla, Dupka György,
Szöllősy Tibor, Zubánics László,
Kovács Sándor, Schober Ottó.

A szerkesztőség címe:
1052 Budapest,
Simmelweis u. 1–3.

Lapengedély száma: 2.9/1414-1/2006
HU ISSN: 1787-0445

OTP számlaszámunk:
11711034-20834951

Megjelenik negyedévente
450 példányban.

E lapszám megjelenését támogatta
a Bethlen Gábor Alap,

valamint a Kárpátaljai Szövetség
tagsága.

A folyóiraton nyereség
nem képződik.

A címünkre beérkező kéziratok közlésének és szerkesztésének jogát fenntartjuk, azok recenzálását, visszaadását, levélben történő megválaszolását, valamint más szervezetekhez, intézményekhez való továbbítását nem vállaljuk. A publikációkban közölt tényekért és véleményekért minden esetben a szerző viseli a felelősséget. A szerkesztőség nem feltétlenül ért egyet a lapban közölt publikációkkal.

A tartalomról

<i>Vers mindenkinek.</i> Kosztolányi Dezső: Én feleségem, jó és drága-drága	3
<i>Szervezeti élet.</i> Meghívó a Kárpátaljai Szövetség XXVIII. közgyűlésére.	
Köszönjük a támogatást!	4
MosolyKÉPES. Pillanatképek a Kárpátaljai Szövetség életéből	5
<i>Aktuális.</i> Keskeny Ernő a honosításról, a magyar járásról és Porosenko ígéreteiről. Kárpátalján járt Soltész Miklós államtitkár	6
<i>Közös dolgaink.</i> Óvodafelújítás Macsolán – bajai támogatással	7
<i>Határok nélkül.</i> Kelet-Közép-Európa zsinagógái – képeken.	
Kárpátaljai alkotók bemutatkozása Debrecenben	8
<i>Hírek, események.</i> Pavlo Klimkin budapesti látogatásáról. A Beregszászt elkerülő út építéséről	9
<i>Hitélet.</i> Az utolsó vacsora – Jézus nagy öröksége. Hrabár Tamás írása	10
Egyedül az Úr az, aki most is hordozza népét. Szemere Judit prédikációja	11
<i>Lélektől lélekig.</i> Isten szolgája nem mehet nyugdíjba	13
<i>Hírünk a világban.</i> Demjén Natália és Kovács Dániel sikerei	14
<i>Kultúrtáj.</i> Ádámok és Évák. A Rákóczi-főiskola színjátszó csoportjának előadása.	
Ferenc Józsa fújatja a trombitát... A Kákics együttes fellépése	15
<i>Emlékezzünk régiekről.</i> Könyv és pódiumműsor Fedák Sáriról.	16
Múzeum és emléktábla Horváth Anna tiszteletére	17
<i>Néprajzi értékeink.</i> Mozaikok a nagyberegri népelet múltjából	18
<i>KVIT-kollázs.</i> Fiatal alkotók írásai	20
<i>Kopogtató.</i> Beszélgetés Skripeczky Istvánnal	22
<i>Lapozó.</i> Kárpátaljai atmoszféra. Papp István írása	23
<i>Közelkép.</i> Interjú Dalmay Árpáddal, a Beregszászért Alapítvány kuratóriumi elnökével	23
<i>Anno.</i> A borralaló. Ortutay Péter visszaemlékezése	26
<i>Kárpátaljai barangoló.</i> Honfoglalási emlékmű a munkácsi vár fokán	28
<i>Irodalom.</i> Alamizsna. Weinrauch Katalin írása	30
<i>Mégér egy mosolyt.</i> Kárpátaljai anekdoták Kovács Elemér gyűjtéséből.	
Szöllősy Tibor humoreszkje.	32
<i>Szerkesztőségünk postájából</i>	33
<i>Szemelvények kárpátaljai eseményekből</i>	34
<i>In memoriam.</i> Skultéty Csaba. Petróci Iván	36
<i>Művészet.</i> Kiállítások Beregszászon	39
<i>A Kárpátaljai Hírmondó galériája.</i> Marcsák Gergely fotói	40

Címlapfotó: Kovács Sándor

Kellemes húsvéti ünnepeket
kívánunk
a Kárpátaljai Hírmondó
minden kedves
olvasójának!

Szerb Antal

A tudós macskája

Petrarcának, Laura halhatatlan szerelmesének, nemcsak szonettjei maradtak fenn, hanem kitömött macskája is és egy saját kezű rajza, amely ezt a nevezetes állatot ábrázolja.

Azt hiszem, ezzel a macskával fogom majd kezdeni, ha megírom a macskák irodalomtörténetét. Lehet, hogy már az antik költők is szerették a macskát, sőt nagyon valószínűnek tartom, hiszen mindmáig a latin népek az igazi macskabarátok, az inkább kutyapárti északiakkal szemben; de pillanatnyilag nem jut eszembe egy ókori adat sem macska és költő barátságáról. Ami az egyházatyákat illeti, Szent Jeromosnak, amint ismeretes, oroszlánja volt... a családban marad, de mégsem ugyanaz. Ebből az okból nem lehet bevenni Sarah Bernhardt leopárdját sem.

„A forró szerelmesek és a zordon tudósok érett évszakukban szeretik a macskákat, a hatalmas és édes macskákat, a ház büszkeségét, akik, mint ők, fázósak és mint ők, azülő életmód barátai” – mondja Baudelaire híres szonettjében, amely a macska-irodalomtörténetnek mintegy alapokmánya-ként tekinthető. Baudelaire-nek van még egy gyönyörű szonettje a macskáról, de ez már nem olyan tiszta dolog macskai szempontból. Ebben ugyanis a költőnek a macskáról az imádott nő jut eszébe, a macskát tehát már nem önmagáért szereti, nem érdek nélkül, és ez minden rendes macskára nézve nagyon megalázó lehet.

Mint ahogy itt készülő macska-irodalomtörténetemnek mindössze vázlatát akarom bemutatni, csak futólag említem meg, hogy a nagy Richelieu kardinális szintén nagyon szerette őket, filmekben rendszerint kismacskái társaságában jelenik meg. Richelieu-re és Baudelaire-re való tekintettel, nem lehet határozottan állítani, hogy aki a macskákat szereti, rossz ember nem lehet.

Fontos irodalomtörténeti fordulat a XVIII. század vége, a nagy preromantikus ízlésváltozás, amikor is az emberek felfedezik a természetet, a sár magányát, a nemzeti múltat és még egy csomó dolgot; ebben az időben újra felfedezik a macskákat is. Thomas Gray, akkori híres angol költő gyönyörű verset írt Horace Walpole macskájáról. Itt meg kell említeni, hogy ez a Horace Walpole a nagy romantikus ízlésváltozás egyik legfontosabb tényezője Angliában, ő építi magának az első régies, „gótikus” kastélyt, ő írja az első „gótikus” regényt, vagyis rémtörténetet, és ezzel irodalmi iskolát alapít – tehát lehet valami, az ízlésváltozással összefüggő dolog abban, hogy éppen az ő macskáját örököltette meg a költészet. A macskát egyébként tragikus sorsa tette irodalmivá. Egy alkalommal a macska éppen napi szemleútját végezte a kastélyban, mikor két „angyali formára” lett figyelmes: két aranyhalra, amely egy hatalmas kínai vázában úszkált. A macska mind nagyobb ér-

deklódással és vággyal szemlélte az angyali formákat, kezét is kinyújtotta utánuk, mélyebben lehajolt, és íme, megcsúszott, és beleesett a vízbe. *Malignant Fate sat by and smiled*, ott ült a rosszindulatú Sors és mosolygott. Szegény Selma nyolcszor merült fel a vízből, segítségért kiáltva valamennyi vízi istenséghez, de nem jött egy delfin, egy nereida, sőt egy inas vagy szobalány sem (ami talán hasznosabb lett volna) – a kegyencnek nincsenek barátai, alapítja meg a költő. Atanulság, amelyet levon, a következő: hölgyek, vigyázatok, sokszor egyetlenegy hamis lépést nem lehet többé jóvátenni.

Valahogy így lehetne elindulni; aztán felsorolnám a rengeteg tudóst, aki a macskákat szerette, megemlítve, hogy a nagy Taine életében csak két verset írt, mind a kettő macskákról szól. Nem véletlen tehát, hogy Arany János *A tudós macskája* címen írta meg a magyar irodalom egyetlen nevezetes macskai költeményét. Macskaszempontból ez az alkotás nem nagyon rokonszenves, hőse éhen hal, anélkül hogy a költő egy-két melegebb szót szólna róla. Annál inkább szívükbe zárják a macskák T. S. Eliotot, a modern angol költészet vezéralakját, mert újabban egész kötetet szentelt a macskáknak, és rossz nyelvek azt mondják, hogy ez egyetlen érthető versesköte-te. Mások azt vetik a szemére, hogy a könyvben leírt élmények után ítélve, rossz macska társaságba keveredhetett.

A könyv második elméleti részében azután azt fejtegetném, mi az oka ennek az ősi és szilárdnak mondható kapcsolatnak a macska, illetve költő és tudós között. Nyilván a két élőlénynek, a macskának és a tudósoknak, illetve költőnek természetrajzából kellene kiindulni. Fel kellene keresni jellemük közös vonásait. Hogy mindkét részről fázékonyak és azülő életmód barátai, amint Baudelaire megállapítja, talán helytálló, de magában még nem elégséges. Talán közelebb járunk az igazsághoz, amikor azt mondjuk, hogy mindkét élőlény szélsőséges individualista; az egyéniséget mindenekelőtt tiszteli, szereti a saját életét élni, és nem tűr semmiféle idegen befolyást. A macska természetét kitűnően jellemzi Kipling híres meséjének címe: *A macska, aki egyedül sétál és minden hely mindegy neki*. A kutya a nyárspolgárok kedvence, alkalmazkodik, hűséges, barátságos, szolgálalkú, nagyképu és anyagiás, mint gazdája. A macska nem alkalmazkodik, egy darab őserdő az ember lakásában, „zsebtigris”, ahogy Kosztolányi mondta.

Nem csoda, hogy rokonának érzi a tudós, aki a jelenségek nagy őserdejében keresi az utat, és a költő, aki maga is eltévedt nemes vad a megszelídített emberek társadalmában. Megértéssel és néha irigykedve tisztelik a macskát, zárkózott és független egyéniségét, a mozdulataiból áradó hűvös előkelőséget, a titokzatos csillogást, amelyet szeme tükröz vissza a félhomályban; tisztelik benne minden költészet anyját, az éjszakát.

Szerb Antal: Összegejtött esszék, tanulmányok, kritikák. Budapest, Magvető, 2002.

Kosztolányi Dezső

Én feleségem, jó és drága-drága

Én feleségem, jó és drága-drága, eddig neked dalt alig-alig írtam, mert nem bíztam tintában és papírban, s félttem, hogy elhull a szavak virága. Nem is vittelek tornyos frizúrával fényes parkettre, kart-a-karba-öltve, ki csöndesen jöttél hozzám, e földre, sok fogcsikorgatáson, könnyön által.

Külvárosokban jártunk, bús ebek közt, mikor az ősz nyugalmas, tiszta, sima mosollyal vérzett – áldott heroína – sírtunk a ködben, mélypiros sebek közt. Mit tudta a kultúr, fekélyes, úri népség, mi vagy te, s az a rongy, ki fenn hordozza a fejét a bálteremben, karján egy gyémánt-fülű, buta hűri.

Én nem hiszek a nőbe. Nem a kézbe, mely ad-vesz, a szájba – kis piros ajtó, most nevető, most bánatos-sóhajtó –, a karba, amely integet igézve: de hittem a te két jó-jó szemedben, a két szemed mélyén horgonyt vettem, én mindig a lélekbe-szembe hittem, most is hiszek, megálltam, várok itten.

Nekem a jóság, a jó szerelem vagy, az életemmel járkálsz, ha velem vagy, de ha távol vagy, olyan szomorú vagy, akkor nekem a szenvedés, a bú vagy. Most is megmozdul e polgári otthon, olyan bitang már a költő kabátja, éjjel két nyomorék-karját kitárja, s feléd ölel ő is – szegény – busongón.

Mert tett engem az élet hősi-vaddá, adott nekem aranyat, mirrhát, lázat, volt kenyerem a gőg meg az alázat, de csak te tettél krisztusi lovaggá, ki köntösét is megfélezi azzal, akit szeret. Érted téptem le álcám. A fájdalmat hoztad szépmivű tálcán, a szegénységet, kinccsel és vigasszal.

Világok lázát mérik most a népek – s én egy higany-pont rebbenését várom, 37,2... vagy 37,3...? s a pesti utcán is remegve lépek. Remegve nézek innen messze, hátra, oda, hol hóban ível föl a Tátra s betegek fekszenek, lágyan merengve, szájukban hőmérővel, téli csendbe.

Kosztolányi Dezső (teljes nevén nemeskosztolányi Kosztolányi Dezső István Izabella) író, költő, műfordító, kritikus, esszéista, újságíró, a *Nyugat* első nemzedékének kimagasló formaművésze, a XX. századi magyar széppróza és líra egyik legnagyobb alakja. 1885. március 29-én született Szabadkán, 1936. november 3-án hunyt el Budapesten.

A Kárpátaljai Szövetség elnöksége szeretettel meghívja

a Szövetség tagságát, vidéki szervezeteit és a kárpátaljai társszervezetek képviselőit

a SZÖVETSÉG XXVIII. KÖZGYŰLÉSÉRE

2016. MÁJUS 21-én 10 órára

Helyszín: 1052 Budapest,

Semmelweis u. 1-3.

Széchenyi terem, I. em.

A közgyűlés előtt a Kárpátaljai Irodalmárok, Művészek, Alkotók Közössége (KIMAK) szervezésében

Verecke – a honfoglalás kapuja
címmel Dinnyés József daltulajdonos ad műsort.

A fórum keretében Dr. Damjanovich Imre, a Kárpátaljai Szövetség elnöke tart beszámolót a Szövetség 2015. évi munkájáról, 2016. évi terveiről.

Tájékoztató közlemény:

A Közgyűlés akkor határozatképes, ha a tagság 50%-a + 1 fő jelen van. Határozatképtelenség esetén az ismételt Közgyűlést az eredeti Közgyűlés meghirdetett időpontja után 1 órával, az eredeti napirenddel és helyen megtartjuk, amely a megjelentek számára való tekintet nélkül határozatképes alapszabályunk IV/5.1. pontja alapján.

Köszönet az 1 százaléért!

A hatályos törvények lehetővé teszik, hogy az adózó magyar állampolgárok adójuk 1%-ával támogassák a civil közhasznú szervezetek munkáját.

A Kárpátaljai Szövetség jóleső érzéssel fogadta és fogadja a támogatók felajánlásait, hiszen ez azt bizonyítja, hogy az áttelepültek fontosnak tartják azt a tevékenységet, amelyet a szülőföldön maradt kárpátaljai magyarok kulturális, illetve oktatási életének kiteljesedéséért, gazdasági helyzetének javításáért folytatunk.

Programunk teljesítéséhez nagy segítséget nyújt a személyi jövedelemadó 1%-ának felajánlása. A 2016-os esztendőben is változatlanul számítunk arra, hogy minket tekintenek kedvezményezettnek. Akik már nem adóznak, azokat arra kérjük, hogy családtagjaik, barátaik, ismerőseik figyelmét hívják fel tevékenységünkre, annak érdekében, hogy az adójuk 1%-át a Kárpátaljai Szövetség részére ajánlhassák fel.

Adószámunk: 18046629-1-41,
Kárpátaljai Szövetség

Köszönjük a támogatást!

A Kárpátaljai Szövetség elnöksége hálás köszönetét fejezi ki a tagtársaknak a szövetség célkitűzéseinek anyagi támogatásáért.

Ezúton mondunk köszönetet mindazoknak, akik megrendelték folyóiratunkat, illetve a Kárpátaljai Hírmondó megjelentetésének költségeihez felülfizetéssel járultak hozzá.

Külön köszönjük

Dr. Nemeséri Lászlóné Filemon Marcsi (Budapest),

Kuhárné dr. Voloscsuk Katalin Edit (Jászberény),

Dr. Fodor István és Fodor Istvánné (Gödöllő),

File Lajos (Budapest) és **dr. Székely Károly** (Dunaharaszti)

tagtársainknak a kiemelt támogatást.

Név szerint is megköszönjük azon olvasóink anyagi segítségét, akik az előfizetési és a tagsági díjon felül ötezer forintnál nagyobb összeggel támogatták tevékenységünket. 2016-ban (lapzártáig) az alábbi tagtársainktól érkeztek kiemelt összegű befizetések:

Balácsi Rozália Nyírbátor

Bárany Elza Csömör

Borbély József Gödöllő

Dr. Bencze Gyula Budapest

Dr. Bora Katalin Eger

Dr. Fábián István Nyíregyháza

Dr. Husznai Katalin Budapest

Dr. Károly Lajos Kiskőrös

Dr. Kristofori György Sirok

Dr. Lendvai Margit Szolnok

Dr. Nyulászi András Budapest

Dr. Popovics László Nagytarcsa

Dr. Reményi Tiborné Budapest

Dr. Szepesi Erzsébet Székesfehérvár

Dr. Szótér Erzsébet és Papp Jenő Budapest

Engi Gábor Fehérgyarmat

Kovács Katalin és Kovács Zsolt Budapest

Lakatos Géza Salgótarján

Locker László Szőlősgyőrök

Lódár Györgyné Mezőtúr

Molnár Béla Budapest

Molnár Lajos Budapest

Salgói József Budapest

Skrabák István Márokpapi

Sváb József Budapest

Szimjon Magdolna Nyíregyháza

Szirmai Aladár Budapest

Tatámé Csonka Márta Budapest

Tuba Magdolna Karcag

Tyentyés László Budapest

Újfalussy István Orosháza

Az Interneten is elérhető a Kárpátaljai Hírmondó

A Kárpátaljai Szövetség és az Országos Széchényi Könyvtár (OSZK) között létre-

jött együttműködési megállapodás értelmében a Kárpátaljai Hírmondó korábbi lapszámai az Interneten is elérhetők. Az OSZK szervezeti egységeként működő E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya őrzi a magyar tudomány, oktatás és kultúra írott dokumentumait elektronikus formában. A Kárpátaljai Hírmondó az Elektronikus Periodika Archivum és Adattár (EPA) gyűjteményében érhető el az epa.oszk.hu web-oldalon.

Lapunk természetesen továbbra is megjelenik papír alapon, hiszen számos olvasónk ragaszkodik a hagyományos formához, szívesebben tartja az olvasnivalót az éjjeliszekrényén, mintsem az Internetet böngéssze. Azok viszont, akik már megbarátkoztak a modern technika vívmányaival, és annak idején nem jutottak hozzá a folyóirathoz, a fentebb említett oldalon néhány kattintással megtalálhatják a Kárpátaljai Szövetség fórumának edigi 41 számát. A feltöltés folytatódik, féléves késéssel olvashatják majd a lap elektronikus változatát a világhálón.

Rólunk írták

Gyökérszakadás előtt

Évtizedes irodalmi barangolás egy kissé szomorú világban

Tíz esztendő nem nagy korszak egy folyóirat életében, de már van mire visszatekintniük a fenti főcímmel múlt év vége felé a Kárpátaljai Szövetség és a Romanika Kiadó közös gondozásában megjelent *A Kárpátaljai Hírmondó antológiája, 2005–2015* kötet szerkesztőinek.

Otthonra talált alkotók

Az előző egy évtized arra mindenképpen elegendő volt, hogy kialakuljon a lap szerzői köre, amelyben őszinte örömkökre olyan Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében otthonra lelt – talán már gyökeret is eresztett – korábbi kárpátaljaiakat üdvözölhetünk,

mint a Nyíregyházán alkotó Dalmay Árpád, Kádas Kati, a Napkoron lakó Hudák Rudolf, a Nyírmadán élő Szöllősy Tibor vagy a Petneházán aktív Orémus Kálmán.

Az évek során számos olyan írás látott napvilágot, amelyek egy könyv lapjain is helyet kérnek. S hogy miről is szól a gyűjtemény? Villantsák fel maguk a szerkesztők,

Füzesi Magda és Szemere Judit: „Az eddig megjelent 40 lapszám legjavából csemegeztünk. A válogatást öt ciklusban adjuk közre, a komolytartalomtól a könnyedebb hangvételű írások felé haladva. Tanulmányok, esszék, versek, novellák, korképek kínálnak kalandozást egy kicsit szomorú világban”. Olyan világban, amelyről fájdalmas kiáltással üzen a tőle kölcsönvett *Gyökérszakadás előtt* című versében Czébely Lajos költő. Az antológia keserédes írásai-ban szép számmal vannak kódolt üzenetek, amelyek arra szeretnék rávenni a kötetet kézbe vevő megfektőket: „Örök, vigyázatok a strázsán!”

(Kelet-Magyarország, 2016. január 6.)

MosolyKÉPES

„Ősi tapasztalat: a nagyon-nagyon nehéz emelnivalóhoz mosolyogva állj oda” – írta egykor Illyés Gyula, akihez nekünk, kárpátaljaiaknak nemcsak a beregszászi Illyés-szobor és a korábban a nevét viselő Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház miatt van közünk, hanem azért is, mert lelki rokonunk volt. Ha belegondolunk, mindnyájunknak megvan a magunk emelnivalója: emeljük éveink súlyát, cipeljük gondjainkat-bajainkat, testi-lelki nyavalyainkat, családtagjaink betegségeit és az

élet terhet. De a mosoly nem kerül pénzbe, és mindig „kéznél van”! És hogy ez nem pusztán beszéd, íme egy csokorra való fénykép a *Kárpátaljai Hírmondó* archívumából. A nevetés világnapjára tartogattuk a mellékelt felvételeket, hogy megmutassuk olvasóinknak: „Nem az a fontos, az ember hány éves, csak a szíve legyen fiatal!”

Igaz, hogy még az év elején járunk, de már most biztosak lehetünk benne, hogy ez az esztendő sem lesz könnyebb a tavalyinál. Ám ha meg-

fogadjuk nagy költőnk tanácsát, és a cipelnivalók miatt sem hervad le arcunkról a mosoly, boldog időknek nézünk elébe. A tervek szerint az idén is találkozunk Balatonföldváron. Fényképgyűjteményünk java a régebbi összefüggéseken készült: lehet nosztalgizálni, és elkezdhetjük gyűjteni az erőt, hogy az idén is fussa mosolyokra.

F. M.

Kövér László: nem feledkezhetünk meg a kárpátaljai magyarokról

Nem szabad megfeledkezni a kárpátaljai magyarokról, még akkor sem, ha a migránsválság elterelte a világ figyelmét a rossz szociális körülmények között élő ukrainai közösségekről – mondta az Országgyűlés elnöke a Parlamentben, amikor a Megyei Jogú Városok Szövetsége (MJVSZ) által összegyűjtött 115 millió forint felhasználásáról együttműködési megállapodást kötöttek két közreműködő szervezettel. Kövér László, az adománygyűjtő program fővédnöke – aki egyben a Nemzetközi Gyermekmentő Szolgálat Magyar Egyesületének az elnöke is – az önkormányzatok felelősségvállalását, szolidaritását megköszönve további anyaországi támogatások szükségességéről beszélt, hozzátéve: az anyagi és lelki támogatás a százhetvenezres kárpátaljai magyar közösség szülőföldön maradását segítheti az ukrainai pénzügyi összeomlás, a gazdasági hanyatlás, a társadalmi létbizonytalanság és szociális válság idején.

A 23 megyei jogú önkormányzat egyenként 5 millió forintos támogatását a Nemzetközi Gyermekmentő Szolgálat és a Kárpátaljai Hiteletért Alapítvány használhatja fel a gyermekek életkörülményeinek javítására, a rászoruló magyarországi gyógykezelésére. Az előbbi szervezet 70 millió, míg az utóbbi 45 millió forintot fordíthat a kárpátaljai magyarok, különösen a nélkülöző gyerekek megsegítésére, valamint karitatív, oktatási és szociális célokra.

Keskeny Ernő a honosításról, a magyar járásról és Porosenko ígéreteiről

Keskeny Ernő kijevi magyar nagykövet megvédte a honosítással magyar állampolgárságot szerző kárpátaljai magyar lakosokat. Véleménye szerint nincs semmiféle kivetnivaló vagy szeparatizmus a Tiszamelléki járás létrehozására vonatkozó elképzelésben, ugyanakkor az ukrán államfő szemére vetette, hogy a kárpátaljai magyarságnak tett hét ígéretéből csupán egyet teljesített.

Dr. Keskeny Ernő az Ekonómicsna Izsvesztyijának adott interjújában beszélt ezekről az aktuális kérdésekről.

Kifejtette, nincs szó semmilyen szeparatizmusról, amikor a kárpátaljai magyarok azt szeretnék, hogy egy közigazgatási tömbben éljenek a határ mentén. Emlékeztetett, hogy a Tiszamelléki járás létrehozását lehetővé teszik a hatályos ukrán jogszabályok, a decentralizációs elképzelések éppen ezt szorgalmazzák.

Az őt kérdező újságíró azt firtatta, nem történhet-e meg, hogy előbb csak önálló járást kérnek az itt élők, majd referendumot rendeznek az autonómiáról, idővel pedig Budapest területi követelést fogalmaz meg Kijevvel szemben.

A nagykövet erre a felvetésre határozott nemmel válaszolt, azt mondta, hogy a helyi magyarság abban érdekelt, hogy erősödjenek Kárpátalja és Magyarország kapcsolatai, a szomszédos ország például hajlandó pénzt fektetni az itteni gazdaságba, hitelt nyújtani az utak javítására, szorgalmazza új határátkelők megnyitását.

Keskeny Ernő kitért az ukránok által sokat kritizált állampolgársági ügyekre is. Kijelentette: Magyarország továbbra is lehetőséget biztosít a honosításra azok számára, akiknek felmenői egykoron magyar állampolgárok voltak, s beszélik a nyelvet. Emlékeztetett arra, hogy a Kárpátalján élők földjei a határok átrajzolásaig Magyarország területét képezték, az ott élők nem tehetnek arról, hogy a fejük fölött döntöttek az új határokról. Az őseik földjén élőket megilleti az állampolgárság, az anyaországnak pedig alkotmányos kötelessége gondoskodni a határon túli szakadt honfitársairól.

A téma kapcsán megjegyezte, a kijevi parlamentben, a kormányban is sok a kettős, sőt hármas állampolgár, ezért ha valakik tisztogatni szeretnének, akkor kezdjék a saját vezetőikkel, a befolyásos politikusokkal, az üzletemberekkel, mint amilyen Igor Kolomojszkij oligarcha.

A nagykövet Petro Porosenkóra is kitért. Emlékeztetett arra, hogy az elnökválasztási kampány idején Porosenko aláírt a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetséggel (KMKSZ) egy 7 pontos megállapodást, amelyben ígéreteket tett a magyar közösség javára, cserébe azért, hogy őt támogadják a választáson.

A kárpátaljai történelmi egyházaknak nyújtott támogatások növelését jelentette be Soltész Miklós Munkácson

A magyar kormány az idén jelentős mértékben megnöveli a kárpátaljai történelmi egyházaknak nyújtott, a helyi magyarság megmaradását, hitéletét és közösségként való megerősítését szolgáló támogatások összegét – jelentette be március 3-án Munkácson Soltész Miklós, az Emberi Erőforrások Minisztériumának (EMMI) egyházi, nemzetiségi és civil társadalmi kapcsolatokért felelős államtitkára.

Az egynapos kárpátaljai látogatáson tartózkodó Soltész Miklós Munkácson találkozott és megbeszélést folytatott Majnek Antallal, a Munkácsi Római Katolikus Egyházmegye püspökével. Az államtitkár a városban felkereste az egyházmegye által fenntartott Szent István Liceumot.

A tanítészetben tartott sajtótájékoztatón Soltész Miklós elmondta: látva azt a hatalmas munkát, amelyet Kárpátalján a református, a római katolikus és a görög katolikus egyházak fejtenek, a magyar kormány folytatja és az idén jelentős mértékben megnöveli a kárpátaljai történelmi egyházaknak nyújtott, a helyi magyarság megmaradását, hitéletét és közösségként való megerősítését szolgáló támogatások összegét. Hozzátette, hogy az egyik legfontosabb terület a hívekkel közvetlenül foglalkozó lelkészek támogatása, hiszen ők teszik a legtöbbet a megmaradás érdekében. Hangsúlyozta, hogy a kárpátaljai római katolikus lelkészek a tavalyi 16 millió forint összeg helyett az idén összesen 32 millió forint támogatásban részesülnek, míg a görögkatolikus lelkészek esetében az eddigi 5,5 millió forintos támogatás 9,6 millióra emelkedik, a református lelkipásztoroké pedig 21 millió forintról 42 millióra nő.

Az államtitkár kiemelte, nagyon fontos az a szerep, amelyet a kárpátaljai történelmi egyházak az anyanyelvi oktatás terén betöltenek azáltal, hogy oktatási intézményeket tartanak fenn. Ennek a feladatnak a támogatásaként a magyar kormány ebben az évben 40 millió forinttal járul hozzá a Nagydobronyi Református Líceum folyamatban lévő bővítéséhez, valamint 100 millió forinttal segíti a római katolikus Szent István Líceum kollégiumának a megépítését.

Soltész Miklós köszönetet mondott a kárpátaljai történelmi egyházaknak a magyar közösség érdekében kifejtett eddigi tevékenységéért, és azt is bejelentette, hogy az egyházi épített örökség megőrzésének és közösségi célú programoknak a támogatására a három egyház az idén összesen 70 millió forintot kap.

Az államtitkár jelképes adományként ötven kilogrammnyi, magyarországi pékségekben sült kenyeret adott át Majnek Antal püspöknek a római katolikus egyház által működtetett munkácsi szegénykonyhán étkező rászorultak számára.

Majnek Antal köszönetet mondott a magyar kormánynak és a magyar népnek a Kárpátaljának és a kárpátaljai magyarságnak eddig nyújtott sokrétű segítségért. A püspök külön köszönetét fejezte ki a történelmi egyházaknak szánt támogatások növeléséért és a munkácsi liceum kollégiumának építéséhez nyújtott százmillió forintos támogatásért.

Soltész Miklós Magyar Levente, a Külgazdasági és Külügyminisztérium gazdaságdiplomáciáért felelős államtitkára, valamint a Pallas Athéné Domus Concordiae Alapítvány (PADOC) képviselőinek társaságában tájékozódó látogatást tett a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán. A delegáció tagjait Orosz Ildikó, a főiskola rektora fogadta, aki bemutatta a főiskola, a szakképző intézet és az építés alatt álló kollégium épületeit. Ezt követően megbeszélésre került sor, amelyen a magyarországi vendégeken kívül részt vett Brenzovics László, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) elnöke, az Ukrán Legfelsőbb Tanács képviselője, Buhajla József, Magyarország Ungvári Főkonzulátusának vezetője, valamint Szalipszki Endre, Magyarország Beregszászi Konzulátusának vezetője.

KH-összeállítás

Óvodafelújítás Macsolán – bajai támogatással

2015 tavaszán a magyarországi önkormányzatok részéről a kárpátaljai települések támogatására, megsegítésére indult mozgalom keretében – a beregszászi konzulátus javaslatára és közreműködésével – Baja városa Macsolával vette fel a kapcsolatot. Fercsák Róbert polgármester előterjesztése alapján áprilisban Baja Város Önkormányzatának képviselőtestülete 3 millió forint vissza nem térítendő támogatást szavazott meg a beregvidéki kis településnek. A támogatás eljuttatása a Kárpátaljai Református Egyházkerületen (KRE) keresztül valósult meg azzal a céllal, hogy az összeget a település fejlesztésére fordítsák.

2015 szeptemberében Balogh János akkori macsolai polgármester javaslatára a helyi, még az Osztrák–Magyar Monarchiában épült, napjainkra szívszorítóan lepusztult óvoda felújítása mellett határoztak. Az adminisztratív feladatok elvégzése után a konkrét kivitelezés októberben kezdődött. A felajánlott összegből nagyon sok munkát sikerült elvégezni. Többek között megvalósult az épület teljes külső szigetelése, új csatorna felszerelése a teljes épületen, két új ereszt a főbejárat és a konyhabejáró fölé, a terasz fölötti tetőszerkezet teljes átszerelése, az épület utcafronti kerítésének teljes cseréje, járdák, a kocsibejáró lebetonozása, a konyha, a terasz és a lépcsők csempézése, nyílászárócseréje, világításkorszerűsítés, lambériázás, festés. A felsorolt fejlesztések 2015. december elejére lettek készen.

Sajnos az idők folyamán az épület olyan mértékű állagromlást szenvedett el, hogy az adott összeg nem volt elegendő annak teljes felújításához. Azonban – mint a felsorolásból is kitűnik – nagy lépést sikerült tenni afelé, hogy a település felnövekvő nemzedékei méltó körülmények között készüljenek fel az iskolás évekre.

Az óvoda ünnepélyes átadására január 22-én került sor. Csubákné Besesek Andreát, Baja alpolgármesterét és kíséretét Budera Ilona óvodavezető fogadta, és persze a gyerekek, akik saját kezükkel készített ajándékkal és rövid műsorral kedveskedtek a vendégeknek. A vendégek természetesen most sem érkeztek üres kézzel, a gyerekeknek játékokat ajándékoztak, az óvónők munkájának megkönnyítésére dr. Vácity József képviselő felajánlása révén egy laptopot, Fercsák Róbert, Baja polgármesterének jóvoltából pedig egy nyomtatott hoztak.

Budera Ilona elmondta: hiába kicsik még a gyerekek, figyelemmel kísérték a felújítást, s amikor készen lett, egymásnak is mondták, milyen szép lett az ovi.

Balogh János, Macsola előző polgármestere köszönetet mondott a nagylelkű támogatásért.

Zán Fábán Sándor, a közvetítő szerepét betöltő KRE püspöke reményét fejezte ki, hogy a gyerekek műsora meggyőzte a támogatókat arról, van értelme a jövő nemzedékbe „befektetni”, az óvodát, iskolát támogatni.

Szalipszki Endre, a Beregszászi Magyar Konzulátus főkonzulja elmondta: a konzulátus sok tekintetben egyfajta kapocs Kárpátalja és Magyarország között. A diplomata bízik abban, hogy hasonló örömteli események még sokszor lesznek részük a kárpátaljai magyaroknak. Nagyon keserves időköt él Ukrajna, Kárpátalja, viszont az emberek hisznek Istenben és saját jövőjükben, és képesek a kis kárpátaljai közösséget évről évre gyarapítani, újrateremteni.

Az átadó ünnepségen jelen volt Sebestyén Róbert, Macsola jelenlegi polgármestere, Faragó László konzul és Dencs András, a KRE megbízottja, a munkálatok irányítója is.

Tudósítónk

KELET-KÖZÉP-EURÓPA ZSINAGOGÁI – KÉPEKEN

A Shalom Alapítvány szervezésében fotókiállítás nyílt a beregszászi Zrínyi utcai zsinagógában *Kelet-Közép-Európa zsinagógái 1782–1944* címmel. A kiállítás anyagát Klein Rudolf építész állította össze, az archív anyagokat a Magyar Zsidó Levéltár szolgáltatta, szakmai tanácsokkal a Magyar Építőművészek Szövetsége, valamint a Magyar Zsidó Kulturális Egyesület szolgált.

A vándorkiállítás Magyarország Külügyminisztériuma és Külügyminisztériuma támo-

gatásával valósul meg. Magyarország és számos más európai állam után idén Ukrajnába érkezett. Magyarországi ungvári és beregszászi külképviseleteinek jóvoltából Kárpátalján is megtekinthető. Ezt megelőzően Kijev egyik legszebb múzeumban láthatta a közönség, Beregszász után pedig Ungváron mutatják majd be.

A megnyitón Togyeriska Erika, a Shalom Alapítvány menedzsere köszöntötte a megjelenteket, köztük Mányi István konzult a beregszászi konzulátus képviselőjében, Vays (Weis) József ismert mecénást, a Shalom Alapítvány elnökét, Goldberger Ernőt, a Beregszászi Zsidó Hitközség elnökét, Bendik Veronikát és Pilipenko Mariannát a Beregszászi Polgármesteri Hivatal képviselőjében.

– A zsinagóga nem csupán imahely, hanem a zsidó szellemi élet központja, a közösség összetartozásának, élni akarásának jelképe – hangsúlyozta Togyeriska Erika. –

Magában az épületben is a zsidó kultúra értékei tükröződnek. A zsinagógák építészetében is nyomomon követhető a középkelet-európai zsidóság különösen a 19. sz. közepétől megfigyelhető növekvő asszimilációja. Ismertetve a kiállítást, elmondta, hogy az egy tér és időutazás: fotókkal, leírásokkal, alaprajzokkal szemlélítve mutatja be a kelet-közép-európai zsinagógák sokféleségét. A pannonkon egymás mellett láthatók az egykor vi-

A II. világháború előtt Beregszász városában hét zsinagóga működött, mára azonban csak egy maradt, a Zrínyi utcai ún. kis zsinagóga, amelyet a helyi kis zsidó közösség működtet. Minden szombaton, valamint számos vallásos ünnepen összejelelt tartanak. Az épület közös összefogással sikerült felújítani, megmenteni az összeomlástól. A munkálatok finanszírozásához hozzájárultak a Beregszászról Amerikába, Izraelbe, Ausztráliába és más országokba elszármazott egykori közösségi tagok (nevük megtalálható a zsinagóga bejáratí részének falán), valamint a Keleti Partnerség és a Civil Alap pályázati programok támogatásával Magyarország Külügyminisztériuma és Miniszterelnöksége. A Beregszászi Zsidó Hitközség a pályázatok benyújtása és a felújítás során mindvégig együttműködött Magyarország Ungvári Főkonzulátusával és Beregszászi Konzulátusával.

rágzó zsidó élet romjaiban is lenyűgöző emlékei és a megújult, ma is működő templomok. Ízelítőt kaphatunk e soknemzetiségű régió zsidóságának életmódváltozásai- ból, a társadalmi, gazdasági, kulturális és szellemi élet fejlődéséhez való hozzájárulásából.

Megosztotta a jelenlévőkkel a kiállítással kapcsolatos gondolatait Mányi István konzul is. Elismeréssel szólt a zsidó kultúráról, hangsúlyozta a hagyományok, a szellemi örökség megőrzésének és ápolásának fontosságát. Erre a magyar kormány is kiemelt figyelmet fordít.

Vays József, a Shalom Alapítvány elnöke köszönetét fejezte ki a Külügyminisztériumnak a zsidó értékeket bemutató kiállítás támogatásáért.

A tárlat megtekintése után az érdeklődők megnézheték a második szinten lévő múzeum kiállítási tárgyait is.

Sz. J.

Keresztmetszet – válogatás a kortárs kárpátaljai képzőművészek alkotásaiból

Ezzel a címmel nyílt kiállítás február 25-én Debrecenben, a Belvárosi Galériában. A harmincegy kortárs kárpátaljai festő- és szobrászművész közel 80 művét felvonultató tárlat a Debreceni Művelődési Központ és Magyarország Ungvári Főkonzulátusának szervezésében valósult meg.

Akiállítást Kopriva Attila festőművész, művészettörténész nyitotta meg, köszöntőt mondott dr. Greza István, Magyarország kormányának miniszteri biztosa, valamint Komolay Szabolcs, Debrecen Megyei Jogú Város alpolgár-

mestere. A megnyitón közreműködött Csorban Renáta, a Debreceni Egyetem Zeneművészeti Karának hallgatója.

Debrecenben első ízben láthatott a közönség ilyen átfogó válogatást Kárpátalja festészeti, szobrászati terméséből. A tárlat igyekszik minél teljesebb képet nyújtani Kárpátalja kortárs képzőművészetéről, így a stílusbeli és tematikus gazdagságon túl a terület nemzetiségi sokszínűségét is igyekszik láttatni: a magyar alkotók művei mellett ukrán és ruszin művészek munkáival is lehet találkozni a kiállításon.

Tudósítónk

Magyar-ukrán kapcsolatok: középpontban a minszki megállapodás

Pavlo Klimkin ukrán külügyminisztert február 24-én Budapesten fogadta Sziijjártó Péter külgazdasági és külügyminiszter. A tárgyalásaik középpontjában az ukrainai konfliktus rendezése állt.

Ha van olyan ország, amely érdekelt abban, hogy Ukrajna politikai és gazdasági szempontból is erős legyen, és béke legyen az ország egész területén, akkor az egészen biztosan Magyarország – mondta Sziijjártó Péter, miután ukrán kollégájával egyeztetett.

A tárcavezető kiemelte: alapvető érdek, hogy a felek mielőbb mindent megtegyenek, hogy a minszki megállapodások teljes egészében teljesüljenek, ez a feltétele annak, hogy a jelenleg érvényben lévő szankciós politikát átadhassák a múltnak, ami mindenkinek az érdeke. Ez a politika nemcsak azoknak okoz kárt, akik ellen irányul, hanem másoknak is – mutatott rá.

Pavlo Klimkin üdvözölte, hogy Magyarország mindig azt az álláspontot képviseli, hogy maradéktalanul teljesíteni kell a minszki követelményeket, ugyanis ez az egyetlen út a béke biztosításához.

Ukrajna csatlakozott a Stipendium Hungaricum programhoz

Szeptembertől száz ukrainai diák tanulhat magyarországi felsőoktatási intézményekben a Stipendium Hungaricum ösztöndíjprogram keretében – jelentette be Balog Zoltán, az emberi erőforrások minisztere február 24-én, miután aláírta az erről szóló megállapodást Pavlo Klimkinnel, Ukrajna külügyminiszterével Budapesten.

A tárcavezető Budapestet: Szerbia után Ukrajna a második európai állam, amely belépett a keleti nyitás jegyében az elmúlt években felépített, több ezer diákot Magyarországra invitáló programba. Megjegyezte, a lépés egyszerre humanitárius segítség, de támogatja a gazdasági és kulturális kapcsolatok jövőbeni szorosabbra fűzését is. Balog Zoltán jelezte: egyetemi rektorok társaságában Kijevbe utazik majd, hogy ott mutassák be a programot.

A miniszter az újságíróknak elmondta: beszámolt tárgyalópartnerének az Ukrajnát segítő tevékenységekről, megjegyezve,

hogy Magyarország szinte kizárólagos szerepet vállal a kárpátaljai magyar közösség létfenntartásához szükséges közszolgáltatások – így az oktatás és az egészségügy – biztosításában.

Balog Zoltán kiemelte: Magyarország nem kizárólag etnikai alapon, magyar-magyar együttműködésben támogatja Ukrainát, hanem támogatja azokat az ukránokat is, akik rászorulnak. Példaként említette, hogy tavaly 700 ukrán gyerek érkezett nyaralásra, továbbá a máltai és a református szeretetszolgálatok révén százmillió forint értékben vittek adományokat Kárpátaljára és Belső-Ukrajnába. Idén mindkét programot folytatják.

A kárpátaljai képviselők ismét kérelmezték a Beregszászt elkerülő út megépítését

A kárpátaljai megyei képviselők újabb kérelemmel fordulnak Kijevhez a Beregszászt elkerülő út építésének ügyében – tette közzé a zakarpattya.net.ua hírportál február 25-én.

A képviselők már nem egyszer fordultak a végrehajtó hatalom központi szerveihez azzal a kéréssel, hogy támogassák az elkerülő út építésének folytatását, ami hozzájárulna a vidék gazdasági fejlődéséhez, biztosítaná az Európa és Ukrajna közti optimális közlekedési feltételeket, valamint megoldaná a tranzit teher szállítmányok közlekedési problémáját.

A magyar-ukrán határszakasz öt átkelője közül jelenleg csak Csapnál engedélyezett a teherforgalom.

Az asztélyi határátkelőig tervezett kerülőút megépítése az egyik záloga az ukrán-magyar jószomszédi kapcsolatok fejlődésének. Ezért az Ukravtodor, azaz az ukrán állami közútkezelő vállalat és az infrastruktúráért felelős minisztérium Magyarország Ukrajnai Nagykövetségének segítségével európai uniós támogatási lehetőségeket keres.

Az asztélyi határátkelőhely felújítására a tervek szerint 2016-ban kerül sor. Ahhoz, hogy a teher szállító járművek kikerüljék Beregszász szűk utcáit, már idén meg kell valósítani legalább az ideiglenes megoldást. Ehhez 200 millió hrivnyára van szükség.

Ezért a megyei képviselők arra kérik Kijevet, hogy kötelezze az Állami Pénzügyi Szolgálatot, mint az asztélyi határátkelőhely felújításának megrendelőjét, a munkálatok 2016-ban történő befejezésére. Ez lehetővé teszi az Ukrán Vámszolgálat számláján lévő uniós összeg felhasználását. Ezenkívül kérelmezik az építkezés folytatásához szükséges összeg elkülönítését az állami költségvetésből. Ha erre nincs mód, akkor indítványozzák, hogy vegyék figyelembe a magyar kormány ajánlatát, amely szerint az Ukravtodor vonjon be külföldi hitel forrásokat állami garancia mellett.

Megindul a teherforgalom az Asztély–Beregsurány határátkelőn

Február 24-én Záhonyban megbeszélést tartottak az ukrán és magyar határőrszolgálatok képviselői.

A tanácskozás egyik fő témája a Nagypalád–Nagyhódos közötti határátkelőhely megnyitása volt. Emellett a felek tárgyaltak a teherforgalom beindításáról az Asztély–Beregsurány határátkelőn. A beregszászi járási átkelőt idén decemberig tehersávvá bővítik, ami nagymértékben enyhítené a Záhony–Csap határátkelő leterheltségét.

A felek között szó esett a határőrök közös ukrainai képzéséről április–július között, melyen a határátlépéshez szükséges iratokról, illetve a hamisítványok kiszűrésének mikéntjéről tanulhatnak behatóbban, illetve arról, hogyan kezeljék az illegális határátlépési kísérleteket.

Az ukrainai és magyarországi határőrségek közötti információcseré javítása érdekében konzultációs pont létrehozását tervezik 2016 júniusáig Záhonyban.

Közel ezer határsértőt fogtak el tavaly Kárpátalján

A Kárpátalja és az Európai Unió közötti határon való átkelésért a migránsok akár négyezer dollárnál magasabb összeget is hajlandók kifizetni – adta hírül a mukachevo.net hírportál február 23-án Szerhij Timoscukra, a munkácsi határőrszolgálat vezetőjére hivatkozva, akinek elmondása szerint egyesek pénzzé teszik minden vagyonukat, hogy átjuthassanak valamelyik EU-tagországba, főleg, ha egy egész családról van szó.

Az esetek többségében a migránsok törvényes módon, repülőgéppel érkeznek Ukrajna területére. Ezt követően egy ideig tanulnak vagy dolgoznak valamelyik nagyvárosban, mint például Dnyipropetrovsk, Harkiv vagy Odessza, majd a jobb élet reményében nekivágnak Európának Kárpátalján keresztül.

Az elmúlt évben 755 személy kísérelte meg illegálisan átlépni Kárpátalja és az EU közötti határt.

KH-összeállítás

Az utolsó vacsora – Jézus nagy öröksége

A húsvét volt a zsidók legnagyobb ünnepe. Neve (pesah = átmenet) Jehovának titokzatos átvonulására emlékeztet, arra a rettenetes éjszakára, amikor az öldöklő angyal az egyiptomiak minden elsőszülöttét legyilkolta, de a zsidóknak megkegyelmezett. Más „átmenetre” is emlékeztette a zsidókat: az átmenetre az egyiptomi szolgaságból a szabadságba.

Egyetlen zsidó ünnep se volt tiszteltebb és népszerűbb: vele kezdődött a vallásos év. Az ünnep maga nyolc napig tartott: Nizán 14-től 21-ig a kovászos kenyér szigorúan tilos volt, a zsidók kovásztalant ettek. Innen van a másik neve: a kovásztalanok ünnepe.

Jézus még mindig Betániában van, de mivel a húsvétot Jeruzsálemben kell megtartani, tanítványai hozzá járulnak és megkérdezik: „Mi a szándékod? Hová menjünk, hogymegtegyük az előkészületeket a húsvéti bárány elköltéséhez?” Jézus ezt válaszolja nekik: „Menjetek a városba. Ott találkoztok egy vizes korsót vivő emberrel. Szegődjétek a nyomába, aztán ahová bemegy, ott mondjátok meg a házigazdának: a Mester kérdezteti, hol van az a terem, ahol a húsvéti bárányt tanítványaimmal elfogyaszthatom? Ő majd mutat nektek egy étkezésre berendezett tágas emeleti helyiséget. Ott készítsétek el!” (Mk 14,12-15). Ebben a helyiségben, a felső teremben vagy Coenaculumban tartózkodik majd nagycsütörtökön este Jézus, hogy együtt vacsorázzon a tizenkettővel.

Jézus a vacsora előtt letette felső ruháit és kendőt vévén, maga elé kötötte, azután vizet öntött a mosdótálba, mosni kezdte a tanítványok lábait, és megtörölte a kendővel, amellyel körül volt övezve.

Ez szokatlan dolog volt: a szolgák tiszté ez, és nem volt rá példa, hogy a családátya vagy a házigazda végzett volna efféle dolgot. Érthető tehát Simon Péter ijedt tiltakozása, amikor a Mester hozzálépett:

– Uram! Te mosod az én lábamat?

– Amit én cselekszem – felelte Jézus szeliden –, Te most nem érted, de majd megérted aztán.

– Az én lábamat ugyan meg nem mosod soha! – ellenkezett Péter.

– Ha meg nem moslak – inti Jézus –, nem lehetsz a tanítványom.

A gondolatra, hogy el kell válnia Mesterétől, megijed Péter.

– Uram – könyörög –, akkor hát nem csak a lábamat, hanem mosd meg a kezemet és fejemet is!

– Aki meg van mosva – mondja Jézus –, elég neki, hogy lábát mossák meg, akkor egészen tiszta. Szomorúan teszi hozzá: – Ti is tiszták vagytok, de nem mindnyájan.

Ez célzás volt az árulóra, akinek kiletét Jézus nem fedte fel, mintha remélte volna, hogy Júdás átlátja bűnének utálatosságát, és megmozdul megátalkodott szívében a töredelem.

Juan de Juanes: Utolsó vacsora

Amikor Jézus befejezte tanítványainak lábmossását, megmagyarázta nekik, hogy amit tett, annak például kell szolgálnia számukra: „Tudjátok, mit tettem veletek? Ti Mesternek és Úrnak hívtok, s jól teszitek, mert az vagyok. Ha tehát én, az Úr és Mester megmostam a lábatokat, nektek is meg kell mosnotok egymás lábát. Példát adtam nektek, hogy amit én tettem, ti is tegyétek meg. Bizony, bizony mondom nektek: nem nagyobb a szolga uránál, sem a küldött annál, aki küldte.”

Jézus tette tehát több mint példa, több mint a szolgálat és az alázat szellemére való ösztönzés. Arra emlékeztet bennünket, hogy itt a földön senki sem mondhatja magát mesternak és úrnak.

Jézus és tanítványainak vacsorája az zsidó szertartásrend szerint folyt le. A vacsora közben Jézus kezébe vette a kenyeret, szokás szerint hálát adott, megáldotta, megtörte és tanítványainak

adta, mondva: „Vegyétek és egyétek, ez az én testem”. Aztán kezébe vett egy borral telt kelyhet. Hálát adott, és inni adott belőle nekik, mondva: „Igyatok ebből mindnyájan, ez az én vérem, az Újszövetség vére, mely érettetek és sokakért kiontatik a bűnök bocsánatára”, majd hozzátette: „Mondom nektek, mostantól nem iszom a szőlő terméséből addig, amíg majd az újat nem iszom veletek Atyám Országában”.

Így írják le az evangélisták ezt az eseményt, amely a vacsora közepén egy új kor kezdetét jelentette be azzal, hogy kinyilatkoztatta Isten Fiának végső áldozatát, hiszen Jézus valóban életét adta a világnak – vagyis Testét

telmükben – az emberi értelemnek érthetetlenek, rejtély, amit véges ésszel meg nem fejthetünk. A kenyér, amit Jézus átnyújt apostolainak, nem kenyér már, hanem tulajdon teste, amelyet feláldoz. A kehelyben, amelyből inniuk ad, nem bor van már, hanem tulajdon vére, amelyet kiont érettük.

Az apostolok nem ütköztek meg Jézus szavain, nem is kérdezték: „Hogyan lehetséges ez?” Hitük egyszerűségében és teljességében – tudva, hogy a Mester hatalma végtelen, és hogy igazság lakozik benne – hittek szavában, és megértették, hogy a kenyér és bor színe alatt Krisztus testében és vérében részesültek.

Szent János evangéliumában (Jn 6,35) olvassuk, hogy egy évvel halála előtt ezeket mondta Jézus a galileaiaknak Kafarnaumban: „Én vagyok az élet kenyere, aki én hozzám jön, nem fog éhezni, és aki én bennem hiszen, sohasem szomjúhozik... és a kenyér, melyet majd én adok, az én testem, a világ életéért... Aki tehát eszi az én testemet és issza az én véretem, annak örök élete legyen... Mert az én testem bizonyonnyal étel és az én vérem bizonyonnyal ital”.

A felháborodott és megbotráncoztatott nép elfordult tőle, és gúnyosan kérdezte: „Hogyan adhatja testét eledelül ez az ember?”

Íme a „hogyan”, amint Jézus megcselekedte az utolsó vacsorán.

Ebben a jelenetben megvan Jézus megváltásának teljes foglalat. Életének ebben a páratlan pillanatában egyszerre és egész tökéletességében valósítja meg azt: Ő az áldozó és az áldozat. Egyszerre teremti meg az örök áldozót (a papságot) és az örök áldozatot (az Oltáriszentséget), aki Ő maga. Halálának az okát most már nem képekben és hasonlatokban, hanem nyíltan mondja ki. Mindaddig csak burkolt célzásokban beszélt róla: „szükséges, hogy teljesüljön” – ismételte. Az utolsó vacsorán azonban megmagyarázta, hogy miért kell kiszolgáltatnia a testét és kiontatnia a véré. Ő az áldozat, aki elveszi a világ bűneit. Ez az Emberfiának rendeltetése s az öröktől való Fiú Isten megtestesülésének egyetlen célja. ■

Az utolsó vacsora – Jézus nagy öröksége

■ A rossz az emberiségben van, ezt le kell győzni. Legyőzni csak úgy lehet, hogy bűnhődni kell érte. Ezt a bűnhődést, elégtételt a szenvedő és meggyilkolt Emberfia vállalta magára. Ezért mondja róla Keresztelő Szent János, hogy Ő az Isten báránya, aki elveszi a világ bűneit!

De hogyan részesülhetnek az emberek a személyes elégtétel jutalmában, amit Isten Fia teljesít helyettük? Mi módon nyerhetik el Jézus halálának két nagy jótéteményét: a gonosztól való megváltás és az Isten igazának nyújtott elégtétel kegyelmét? A felelet egyszerű, a feltétel könnyű: egyesülniük kell az áldozattal, aki meghalt és feláldozta magát értünk. Mert Jézus nem csupán a lelki egyesülést kívánta, hanem az anyagi, testi egyesülést is. Magasztos szeretetében és végtelen jószágában azt akarta, hogy az ember – test és lélek – a legteljesebb valóságban egyesüljön Isten Fiának egész lényével: lelkével, testével és vérével. Azt akarta, hogy higgyenek szavában s e hit által egy testté és lélekke váljanak vele: azt akarta, hogy testét egyék és vérért igyák!

Íme, az üdvözülés módjának csodálatos útja és az Oltáriszentség rejtélyes titkának magyarázata.

Ugyanabban a pillanatban, amikor áldozatnak jelenti ki magát: isteni küldetésének teljes méltóságával elrendeli Jézus az igazi örök áldozat szertartását. A többi mind eltörli és megszűnteti, mint üreseket és elégtelenségeket, ideigleneseket és hamisakat. Nem lesznek többé haszontalan hekatombák (tömegmészárlások), nincs emberáldozat, sem húsvéti bárány. Abikák és üszök, a kosok és galambok vére nem Istennek tetsző áldozat – nem tisztíthatja meg a lelkiismeretet, sem elégtételt nem adhat a megsértett igazságnak.

Ezentúl csak egy áldozat lesz a világon: a világ bűneiért keresztre feszített Jézus Krisztus.

Ezt a drámát, amely Nagypénteken, a Golgotán véres valóságban teljesül, Jézus megjövendőli és – még mielőtt megtörténne – megörökíti szentség formájában, és az idők végéig megismétli az Oltáriszent-

ség lakomájában. Az áldozat soha többé meg nem szűnik, az áldozat örök.

Amikor Jézus azt mondja apostolainak: „Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre”, ezzel megteremt a papságot, hogy ismétlje és megörökítse az áldozatot, amelynek teljesítésére Ő most készül.

A Mester parancsára és nevében cselekedvén azok a választottak, akik e hatalmat örökölték, kezükbe veszik a kenyeret és mondják: „Ez az én testem”. Vesszik aztán a kelyhet, mondván: „Ez az újszövetség vére” – és kiosztják a híveknek Isten Fiának testét és vérért. Isten Fia a kenyér és bor színe alatt lényegében jelen van istenségében és emberiségében, mint a világ eledele és itala. Így teljesül Isten országának kimondhatatlan öröme és boldogsága: Isten választottjainak egyesülése Isten Fiával a hit és szentség által.

Az utolsó vacsora szerény terme megsokasodik szerte a földkerekségen, a kereszténység templomaiban, mindenütt ott van az egész világon. Minden órában látjuk megújulni az utolsó vacsora titokzatos áldozatát.

Ez a lakoma a szeretet lakomája. Századok múlnak, századok jönnek, és mindent magukkal visznek, ami mulandó, de soha el nem törölhetik ANNAK emlékét, aki haláláig szerette – annyira szerette – az embereket, hogy a benne rejlő isteni örök életét adta neki halálával.

Jézus csodálatos harmadnap-i feltámadása után a 40. napon felment a mennybe, de dicsőségének teljességében ismét megjelenik. Jézus második eljövételének bizonyosága, ígéreteinek záloga és biztosítéka az Oltáriszentség, amelyet útravalóul rendelt nekünk az Utolsó Vacsorán, hogy eljuthassunk általa az Atya Országának örömébe!

Hrabár Tamás
emeritus gör. kat. áldozópap,
stavrophor protoierej
Források:

Ó- és Újszövetségi Szentírás a Neovulgata alapján. Budapest, 1997.

Páter Didon: Jézus élete. Páris – Budapest, 1935.

Dr. Előd István: Katolikus dogmatika. Budapest, 1978.

Egyedül az Úr az, aki most is hordozza népét

„Hallgass rám, Jákób háza, és Izrael házának egész maradéka, ti, akiket születéseitek óta hordozok, világra jöveletek óta vislek: Vénsegetekig ugyanaz maradok, ősz korotokig én hordozlak! Én alkottalak, én vislek, én hordozlak, én mentelek meg.”

Ézs 46,3-4

Kedves Testvéreim!

Rohanó világban élünk – mondjuk gyakran. Mindenki siet valahová. Mindent egyre gyorsabban akarunk elérni. A különböző technikai fejlesztéseket már szinte alig lehet követni. Mindig van valami, ami új és újabb, valami, ami más, ami átalakul körülöttünk. Állandó a változás. Kormányok váltják egymást. Más-más döntések születnek. Megváltozik a vezető álláspontja egy-egy kérdésben. Mi magunk is változunk, a személyiségünk, az elképzelésünk a világról, az életről. Nehéz lenne olyan dolgot találni, ami mindig ugyanolyan marad.

S bár gondolhatjuk, hogy ez az állandó változás a mi korunk jellemzője, de nem volt ez másképp évezredekkel korábban sem. Talán nem egyik napról a másikra, de akkor is folyamatos volt a változás, amelyet megtapasztalt Izrael népe is. Láthatta, hogyan emelkedik fel egy-egy birodalom, s hogyan bukik el, ahogyan ez Asszíria esetében történt. Közben mindig ott volt Egyiptom, ahol sokszor szeretett volna menedéket találni Izrael népe. Látták, hogyan jön az újabb birodalom, és erősödik meg most már Babilon. Megtapasztalták, hogyan jön el a babiloni sereg és rombolja le a legyőzhetetlennek hitt várost, Jeruzsálemet, hogy lerombolják a falakat, sőt a templomot is. Fogságba vitték a népet, amelynek így teljes élettere megváltozott. Egy új helyen kellett élniük, idegen földön, idegen népek között. Ők is érezték, hogy minden változik. S most ott, a fogságban szól hozzájuk Ézsaiás igéje, amelyből idéztünk két verset.

Ebben pedig azt olvassuk, hogy az Úr azt mondja: **ugyanaz maradok**. S abban a világban, ahol minden változik, ez különösen hat. Érezhetjük, hogy ezt nem mondhatja akárki. S talán azon is el kell gondolkoznunk, mit is jelent az, hogy ő ugyanaz marad. Ezért,

vizsgáljuk meg, mit mond igénk végén az Úr a próféta által, mi-
ben is áll az, hogy az Úr nem változik: *Én alkottalak, én vislek, én hordozlak, én mentelek meg*.

Én alkottalak. Én adtam az életet neked. Már az anyaméh-től kezdve én formáltalak, én teremtettelek. Én vagyok az Alkotód, az enyém vagy. S itt gondolhatunk Izraelre, mint népre. Arra, hogy az Úr az, aki elhívta a nép ősatyját, Ábrahámot, aki őt vezette, s megígérte, hogy nagy néppé teszi. Ő választotta ki ezt a népet a többi közül, Ő hívta életre. S ő alkotta a népben az egyes embert, hiszen minden élet tőle származik. Így az Úr a tulajdonosa az egész népnek és benne egyenként minden embernek. Ez a kiindulópont.

Én vislek, én hordozlak. Hasonló jelentésű szavak, amelyeket gyakran találunk egymás mellett a Bibliában. Nagyon széles jelentéstartalommal bírnak. Elsőként vissza kell utalnunk az igazságszunkat megelőző versekre. A megelőző két versben Babilónia bukásának próféciáját olvashatjuk. Azt írja le a próféta, hogy elbukik Bél és Nébó. Bél, az egykori babiloni főisten, amelynek kultusza később összeolvadt Marduk kultuszával, aki az újabb főisten lett. Nébót pedig Marduk isten fiának tartották. Elbuktak ezek az istenek a néppel együtt. A kor szokása szerint, ha legyőztek egy népet, akkor annak isteneit is legyőzték. S ahogy az embereket, úgy az isteneket is fogságba vitték. Általában a győztes nép istenének templomában helyezték el a bálványszobrokat. Az igazságszunk szerint a bukott istenek szobrai fáradt állatokra teszik, teherként neheznek a barmokra. Hordozni kell őket, mert teljesen tehetetlenek. Ezzel pedig éles ellentétben áll az, amit igazságszunkban olvasunk, hogy az Úr az, aki hordozza a népét. Ez egy teljesen fordított helyzet.

Egyedül az Úr az, aki most is hordozza népét

■ Az Urat a parancsolatok szerint nem lehet kiábrázolni, így nincsenek szobrok. A nép fogságba vitelek az Urat „nem viszik fogságba”. Az Ő szobrát nem kell, és nem lehet hordozni, nem nehezedik teherként fáradt állatokra. Mit jelent ez a nép számára? Vigasztalást abban, hogy bár ők bűneik miatt elbuktak, ezért fogságban vannak idegen földön, de az Úr nem úgy van velük a fogságban, mint aki maga is fogoly. Nem. Ő az, egyedül az Úr az, aki most is hordozza népét.

Hordozza népét, ahogyan eddig is tette a történelem folyamán. Úgy gondolom, hogy ezeket az ígéket hallva Izráel népe is visszatekintett az elmúlt időszakokra. Arra, hogyan hívta el az Úr ősatyjukat, Abrahámot, hogyan vezette őt és a többi ősatyát. Visszagondolhattak arra, hogyan volt velük Egyiptomban, s hogy hogyan hozta ki népét a szolgaság házából; arra, hogy Ő volt velük a pusztai vándorlás során. Akkor is hordozta népét, mikor a nép a pusztában elégedetlen volt, mikor eltértek az Úrtól. Ő akkor is velük maradt, és tovább hordozta őket. Emlékeztükbe idézhették, hogyan vitte be őket az Úr Kánaán földjére, hogyan adott győzelmet a népek felett. Feliézhették egész történelmüket, s megláthatták benne, hogy mindvégig hordozta őket az Úr. Mindez pedig megerősíti őket abban, hogy most is hordozza őket, a fogság ellenére, hiszen azt ígéri: ugyanaz maradok.

De másképp is meg kell vizsgálnunk ezt a két ígét, hiszen jelentésükben hordozzák a megbocsátást is. E két kifejezést szintén együtt találjuk az Ézs 53,4-ben, ahol az Úr szenvedő szolgájáról van szó. Ő az, aki hordozza betegségeinket és fájdalmainkat, s az 11. versben azt is olvashatjuk, hogy ő hordozza bűneinket. Ő az, aki megbocsátást szerez népének, aki megment és szabadulást hoz. Ő a megígért Krisztus, akiben mindez beteljesedik, láthatóvá lesz.

Ezt mondja igeszakaszunkban az Úr: **Én alkottalak, én viszlek, én hordozlak, én mentelek meg.** Mint megvizsgáltuk, az, ahogy visz és hordoz, már magában foglalja a megmentést is, de ez külön is szerepel. Az ígélet végén kétszeresen megerősítve áll a legfontosabb dolog: az Úr megment. Ebben Izráel számára ott a fogság végének ígérete. Már a szakaszunk előtti rész is Babilon bukásáról szól, s most itt az isteni ígélet, hogy a fogság nem tart örökké, hogy az Úr hűséges és tovább hordozza népét, elkészíti számára a szabadulást az idegen földről.

Azonban mindezek a fogalmak egymás mellett, teljes jelentésükben már az akkori Izráel számára is nemcsak a fogságból való szabadulás reményességét nyújtotta, hanem megerősítette az eljövendő Messiás ígé-

retét, aki majd végleg békességet, menekülést és szabadságot ad az ő népének.

Ez a két vers többszörös vigasztalást adott Izráelnek: az Úr alkotta a népet, ő adta az életet. S nem csupán adta az életet, de meg is tartotta, megővta azt. Visszatekintve a történelemben láthatták, hogy mindig velük volt, megsegítette őket, gondoskodott róluk, hordozta őket. Most, csak a nép van fogságban, az Úr nem. Az Úr össze nem hasonlítható a népek bálványisteneivel. Ő nem jelent terhet senki számára, épp ellenkezőleg ő hordozza, viszi a népet és a nép terhet. S ez az Úr ugyanaz volt a történelemben, s ugyanaz most is. Van hatalma arra, hogy szabadulást hozzon. Szabadulást a babiloni fogságból és majd szabadulást a megígért Messiás által, mert az Ő hatalma nem tört meg. Birodalmak változnak, de Ő mindig erős és győztes. Ő nem változik, hű marad ígéreteihez most is. Ígéreteiben meg lehet erősödni.

Mindez pedig ránk is igaz, nekünk is szól, hiszen a mi életünk is Istentől származik, ő formált minket is, ő helyezte oda, ahová, és céllal tette ezt. Nem véletlen az életünk és a körülményeink sem. Mi is tapasztaljuk, hogy változik a világ, sokszor olyan gyorsan, hogy követni is alig tudjuk. Gyakran tapasztalhatjuk azt is, hogy mennyire nem tudjuk befolyásolni a világunk változásait, de ha csak a személyes életünket nézzük, szűkebb életterületet, akkor is megláthatjuk ezt. Jöhet egy betegség, egy váratlan családi esemény, ami mindent megváltoztathat. De az Úr mindig ugyanaz marad. Isten most is ugyanaz, aki megváltott még mielőtt megszülettünk volna, megbocsátotta minden vétünkét. Ő megment. Isten megment minket a bűn és halál fogságából. Ő hű ígéréthez, ezt abban is megláthatjuk, hogy nem volt drága neki értünk egyszülött Fiát adni.

Húsvétkor ünnepeljük az ő dicsőséges feltámadását, azt, hogy győzelmet aratott a halál fölött. Mindezzel teljessé lett szabadításának ígérete. Így nyitott előttünk az út az Atyához, az örök élethez. Akármilyen földi életünkben, megerősödhetünk ígéréteiben, hogy ő ugyanaz marad. Ahogyan eddig életet adott, megtartott, hordozott és megmentett, ugyanúgy marad hű ehhez az ígérethez a jövőben is.

Ez pedig minden körülmények között egy olyan ígélet, amelybe kapaszkodni lehet, ezzel át lehet vészelné a nehéz időszo-

Vénségetekig ugyanaz maradok, ősz korotokig én hordozlak! Én alkottalak, én viszlek, én hordozlak, én mentelek meg. Amen!

Szemere Judit,

a Sárospataki Református Teológiai Akadémia V. évfolyamos hallgatója

JÓTÉKONYSÁGI BÁL

Január 30-án Beregszászon, az Arany Páva étteremben farsangi jótékonyági bálra került sor a Görögkatolikus Ifjúsági Szervezet (GISZ) szervezésében. Az immár negyedik alkalommal megrendezett mulatságon rekordszámú, közel 350 személy vett részt.

A bált Milan Sasik, a Munkácsi Görögkatolikus Egyházmegye püspöke és Szalipszki Endre, Magyarország Beregszászi Konzulátusának főkonzulja fővédnöksége alatt tartották, és azon a Tiszaújhelyen található Görögkatolikus Ifjúsági Ház (az Újhe-lyi-kúria) felújítására gyűjtöttek a szervezők.

Szalipszki Endre a rendezvény megnyitóján elmondta: bál évről évre sikeresebb, s a számos jelenlévő azt mutatja, vannak még olyan fiatalok, akik a kárpátaljai létet választják, itt tanulnak, itt eresztenek gyökereket, itt képzelik el további életüket is.

Levcsenkó Róbert, az egyházmegye beregszászi esperesi kerületének esperes-helyettese a közelgő böjti időszakra hívta fel a megjelentek figyelmét, amely Krisztus feltámadásának ünnepére készíti fel a híveket. Sajnálatát fejezte ki amiatt, hogy sokan élnek most életüket kényszerű böjtben, ami felveti a kérdést: illő dolog-e ilyen időkben ünnepelni. Am szükségünk van az ünnepelésre, mert nem lehet csak az elkeseredettség jelen az életünkben. Szükség van a vídamságra, felüdülésre, ami segít felkészülni egy újabb „komoly feladatra”, a nagyböjtre, azzal pedig a Krisztussal való találkozásra – mutatott rá az atya.

Lödár Jenő, a GISZ elnöke rámutatott: a bál nemes célt szolgál, s bár néha a szervezet tagjai számára is lehetetlen vállalkozásnak tűnik ennek megvalósítása, az öröm és a remény erősebb a kétségeknél. Hitet tett amellett, hogy Isten támogatásával megvalósulnak terveik, álmaik.

A szervezők színes kulturális programmal kedveskedtek a megjelenteknek. Fellépett a Beregszász Dixieland Band, a nagybégányi Baráté Edina és a batári Sztójka Vanessza csodálatos hangjukkal kápráztatták el a közönséget, Gál Natália és Kacsur András, a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház színművészei pedig megenésített versekkel lopták be magukat a jelenlévők szívébe. Abál nyitótáncát ez alkalommal is a Karácsfalvai Sztójka Sándor Görögkatolikus Liceum végzős diákjai járták el.

Az est jótékonyági célját idén is a belépőjegyek és a tombola megvásárlása, illetve az árverés szolgálta. A Görögkatolikus Ifjúsági Szervezet ezúton is köszönetét fejezi ki mindenkinek, akik belépőjegy- és tombola-vásárlással, az árverésre szánt tárgyak megvásárlásával és/vagy felajánlásokkal hozzájárultak elképzelésük megvalósításához.

„Te vagy Uram, az egy Isten / Fenn a magas égbén. / Add, hogy hazánk is Egy legyen / Minden nemzetségben! / A magyar mind egyet higgyen, / Erősödjön meg e hitben! / Emeld újra dicsőségre / Drága magyar népem!”

Tudósítónk

Isten szolgája nem mehet nyugdíjba

Gulácsy Lajos 1925. január 8-án született Tivadarfalván egy nyolcgyerekes család hetedik gyermekeként. A nyugalmazott református püspök 91. születésnapját a Kárpátaljai Református Egyházkerület (KRE) Diakóniai Központja által fenntartott idősek otthonában ünnepelte, ahová az ősszel költözött be. Am nincs ott állandó jelleggel, mivel, mint mondta, ahová meghívják, oda el is megy. A mai napig sokszor helyettesít, szívesen tesz eleget a felkéréseknek, így nem unatkozik.

— Sok minden történt az elmúlt 91 esztendőben, s hálát adok az Úrnak, hogy sok jóról is tudok beszélni. Hálás vagyok Istennek a rabságért is, mert annak során számos olyan dolgot tanultam, amit csak ott lehetett megtanulni. Fiatal koromban azért zsörtölődtem, hogy túl alacsony vagyok. Am amikor a lágerbe kerültem, és jött a nagy hideg, kaptam a nagy buszlátot, örültem, hogy kicsi vagyok, mert azt kétszer is körül tudtam csavarni magamon. Az ételosztásnál is én jártam jól, hisz a kis adag nekem többet jelentett, mint a nálam sokkal természetesebb embereknek. Ott rájöttem, milyen jó kicsinek lenni, és megértettem, nem kell zúgolódnom azért, amim van, mert az Úr tudta, nekem mire van szükségem. Ezért a fiataloknak is azt tanácsolom, legyenek elégedettek, és ne panaszkodjanak amiatt, ami nincs, hanem adjanak hálát azért, ami van.

Az idősek otthonában nagyon jó érzem magam. Itt minden szép, kényelmes, az itt lakók egy része mégis panaszkodik. Szoktam is nekik mondani: látszik, hogy nem voltak lágerben, mert akkor nem panaszkodnának, akkor hálásak lennének. Örömmel tölt el, hogy a diakóniai központ működik, és hogy az öregeknek van hol lehajtani a fejüket. Arra tanítom őket, hogy legyenek hálásak, mert akinek nincs hála a szívében, az sosem lesz elégedett, annak sosem lesz békessége és sosem lesz nyugalma. A szép öregség titka az, hogy bölcsnek legyünk, ne zsörtölődjünk, ne elégedetlenkedjünk. Am nem elég csak idős korban bölcsnek lenni. Fiatalon is azoknak kell lennünk. Az a legfontosabb, hogy olvassuk a Bibliát, Jézus tanításait.

Beszélgetésünkbe bekapcsolódott Nagy Béla, a KRE Diakóniai Központjának igazgatója.

— Isten után Gulácsy Lajosnak köszönhető, hogy megnyílt az öregek otthona. Ő volt ugyanis a szellemi atyja intézményünknek. Az pedig külön ajándék számunkra, hogy itt lehet velünk. Annak idején sokat utaztunk együtt a püspök úrral, több zsinati ülésen, megbeszélésen vettünk részt. A sok beszélgetés nem volt haszontalan, hisz itt a gyümölcse, a működő öregek otthona. Emellett számos más intézmény is van Kárpátalján, amelyek létrejöttét elősegítette. Adjon neki az Úr még boldog esztendőket. Az ároni áldás soraival köszöntöm őt: „Áldjon meg téged az Úr, és őrizzen meg téged!” (4Móz 6,24)

Az idősek otthona lakóinak nevében Kota Sándor nyugdíjas köszöntötte az ünnepeltet szívhez szóló gondolatokkal.

H. Cs.

Ravasz László

Cseresznyevirág

Láttam egyszer egy furcsa, de nagyon szép japán képet. Azt a gondolatot ábrázolta, amit egy finom domborművön kikalapálva láttam: hogyan lehet virágos cseresznyefaággal ördögöt üzni. Képzelnünk el egy szobát, ahol mindenféle ember ül: fiatal, öreg, asszony és gyermek. Az életnek különféle jelenetei játszódnak le; azt lehetne mondani az egészre: ez a mindennapi világ. A képen elbújtatva ezer kis ördög leskelődik úgy, hogy csak gondos megfigyelés után lehet őket észrevenni. Mindenütt ott vannak, mindegyik megszálltak, az egész élet tele van velük, úgy érezzük, hogy soha ki nem lehet irtani őket.

De hirtelen beperdül néhány fiatal leány, kezükben virágos cseresznyefaággal, s megkezdődik a nagytakarítás. A cseresznyefa csapásaira fejvesztetten menekülnek a gonosz manók, mert nem tudják elviselni azt a borzasztó fájdalmat, amit a virágos cseresznyefaág ütése okoz.

A látottakra az egyetlen magyarázat az, ha a virágos cseresznyefaágon a jóságot értjük. A jóság az, ami ezt a világot szebbé teszi, meggyógyítja, ártó hatalmait elűzi, felszabadítja a rontás alól.

A jóság a legnagyobb hatalom az egész világon, minden ártó hatalom felett diadalmaskodni tud, mert megtanult megbocsájtani. A jóság az, ami összefog, közösséget alkot, és meghódítja a szíveket. Nemzetközi nyelv, amelyet mindenki megért. Az egyetlen gazdagság, amely annál nagyobb lesz, minél inkább tékozolja valaki.

Ebből következik, hogyti kibeszélhetetlenül gazdagok, erősek és csodatévők vagytok, ha tudtok jók lenni. Nincs a világnak az a fejedelme, aki úgy meg tudná jutalmazni édesapátokat, édesanyátokat, mint ti, ha sokkal jobbak lesztek, mint eddig voltatok. Akármilyen nehéz és borús az élet, az ilyen hajlékban egyszer kisüt a nap, felderülnek az arcok. Így lehet a jóság olyan, mint a japán kép virágos cseresznyefaága: megtisztítja a testünket, a ruhánkat, a hajlékunkat, sőt a világot is, mert megtisztítja a lelkeket.

Kell-e azt mondanunk, hogy a mi mostani szegény Magyarországnak olyan, mint az előbb említett japán szoba? Akármire nézünk, mindenütt rontás, gyűlölet, gond, gyötrelmek rejtőzik. Ki kell tisztítani jósággal, csodatévő cseresznyefaággal.

Ez az ág a ti kezetekben van.

A szerkesztősejtől: Ravasz László (1882–1975) lelkipásztornak a felnővekvő nemzedékhez szóló egykori intelmei ma is megszívlelendők.

Írták, mondták

„... a sikeres élet titka nagyon egyszerű: nem kell mindig jól járni. El kell fogadni, hogy vannak a vereségeknek, a bukásoknak, az életnek olyan szempontjai is, amelyeket az ember csak akkor láthat meg, miután kiütötték, és a földön fekszik...”

(Merei Ferenc)

„Cselekedeteket kell végrehajtani, mindig csak cselekedeteket. Nem arról van szó, hogy sokat kell gondolkodni, hanem arról, hogy nagyon kell szeretni.”

(Avilai Nagy Szent Teréz)

„Legyen bátorságod elviselni az élet nagy fájdalmait, türelmed szembenézni az apróbbakkal. S mikor elvégezted napi feladatodat, békében térj nyugovóra. Isten ébren virraszt.”

(Victor Hugo)

„Néha akkor mutatkozik meg az erőnk, amikor sebezhetőek vagyunk. Néha összeomlásra van szükség ahhoz, hogy önmagunkra találjunk és folytathassuk utunkat.”

(Melody Beattie)

„Az út mindig pontosan a lábad előtt van.”

(Issan Dorsey)

Eszenyi siker Varsóban

Demjén Natália légtornász aranyérmet nyert a 16. Varsói Nemzetközi Cirkuszfesztiválon. A rendezvényen nincsenek kategóriák, a különböző műfajok képviselői egymás ellen küzdenek, az eszenyi lány diadala tehát abszolút győzelmet jelent. Földink Vándorszív című produkcióját 2011-ben készítették el, nyert már vele bronzérmet Ukrajnában és Spanyolországban, valamint különdíjat Franciaországban és Oroszországban.

Eszenyből a világhír

Demjén Natália azon kevesek közé tartozik, aki a sorsdöntő pillanatban félelmet nem ismerve mert nagyot ugrani, és ösztöneire hallgatva belevetette magát az ismeretlenbe. A szó átvitt és egyenes értelmében is. Bátorsága nem volt hiábavaló, hisz – ahol csak megfordult a világban – nem mindennapi tehetségével meghódította a közönség szívét.

Natália mindig is szeretett szerepelni, valamint a művészet különleges világa is érdekelt. Eszenyi kislánként a helyi Ritmus néptáncgyűttesben illetve a zeneiskolában

gyarapította ismereteit. Kitűnt énektudásával és szép hegedűjátékával. Vágjai viszont egyre inkább a színészi pálya felé sodorták az Ungvári Művészeti és Közművelődési Koledzs hallgatóját.

Ahogy cseperedett, úgy nőtt benne az elhatározás, hogy egyszer színpadon áll, tömegek tekintete szegeződik rá. Így is lett. Azt azonban még ő sem gondolta, hogy légtornász lesz belőle.

A hajlékony akrobata tizenegy méter magasban egy hatalmas sál segítségével különböző légtornász-mutatványokat ad elő, közben pedig fejfel lefelé csüngve énekel és hegedül is. Bár az egyedi mutatvány

kicsit sem veszélytelen, Natália úgy véli, az emberek azért mennek cirkuszba, hogy valami különlegeset lássanak.

Forrás: KISZÓ

„A népzenei pályán maradok...”

Mezőváriba került az Ezüst Páva-díj

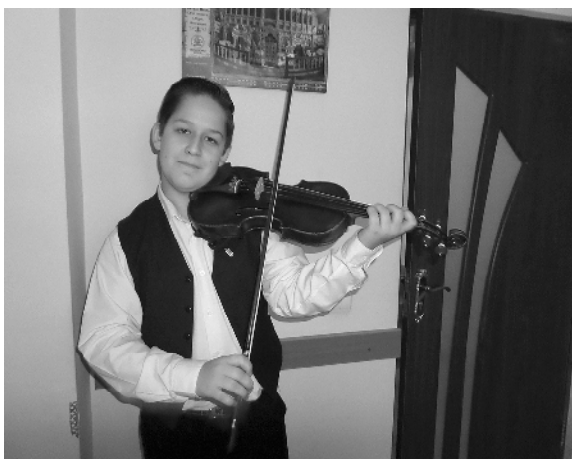
A múlt év végén ismét megrendezték a *Fölszállott a páva* című népzenei és néptáncos tehetségkutató versenyt. Az MTVA és a Hagymányok Háza közös műsorának harmadik évadában több mint kétezer 6–14 év közötti ifjú tehetség állt a régióválogatókon a szakmai zsűri elé. Kárpátalját 72 gyermek képviselte néptáncgyűttesek, énekes szolista és hangszeres szolista kategóriákban. Közülük a hangszeres szolistaként induló, hegedűn játszó 14 éves mezővári Kovács Dánielnek sikerült bekerülnie az élő adásba; a középdöntőig jutott el. Neki ítéltek a Legjobb Határon Túli produkció címet. Amióta itthon van, rendezvényről rendezvényre jár édesapja zenekarával.

– *Hogy kezdődött ez az egész? Te döntöttél úgy, hogy megméretteted magad, vagy a szüleid ötlete volt?*

– Tíz éve, négyéves koromtól hegedülök, ezért éreztem magamban annyi tudást, hogy jelentkezsek a műsorba. Persze anyukámmal közösen döntöttük el, hogy kipróbálom, mit is tudok.

– *Tehát egészen kis korod óta játszol hegedűn, a színpadhoz is hozzászoktál, ennek ellenére, gondolom, kicsit izgultál, amikor a híres zsűri előtt zenéltél...*

– Persze, hogy izgultam, de nem túlzottan. Addig még sosem játszottam kamerák és zsűri előtt, de többször elpróbáltuk, s később már felszabadult lettem. A színpadra már úgy mentem fel, mintha mindig is ott álltam volna. Nagyon híres emberekből állt a zsűri, közülük Sebestyén Márta népdalénekest ismertem, majd megismerkedtem a bírálóbizottság elnökével, Sebő Ferenc zenésszel is. Annak örültem, hogy sikerült azt átadnom, amit akartam. A legelső élő adásban szilágysági zenét, verbunkot és ugrálóst játszottam.

– *Mit éreztél, amikor megtudtad, hogy bekerültél előbb az élő-, majd a középdöntőbe?*

– Először szinte fel sem fogtam, de később, amikor már felocsúdtam, el sem tudom mondani, mennyire jó érzés volt. Ezután még többet gyakoroltam, még inkább azon voltam, hogy továbbra is jól szerepeljek.

– *Számítottál-e arra, hogy a műsor különdíjasa leszel?*

– Öszintén? Nem! Miután kiestem, és kaptunk egy e-mailt, hogy szeretettel várnak a döntőbe, nagy volt a meglepetés. Egy millió forintot és Ezüst Páva-díjat vehettem át a gálán.

– *Szerezteél barátokat?*

– Igen, kettőt is. Barátságot kötöttem Hajdu-Németh Lacikával, aki Amerikából jött Magyarországra direkt erre a műsorra, illetve barátom lett Ürmös Sándor budapesti srác is.

– *Mi a helyzet most itthon? Úgy hallottam, számos meghívást kapsz...*

– Igen, fellépésből nincs hiány. Apukám zenekarával, a Borzsa Vári népi zenekarral teszünk eleget a meghívásoknak határon innen és túl. Februárban például Budapesten, a MOM-ban zenéltünk.

– *Hogy tudod összehangolni a sok fellépést a tanulással?*

– A Beregszászi Bethlen Gábor Magyar Gimnázium ötödikes tanulója vagyok, és igyekszem mindenhol helyt állni. Bepótolom, amit mulasztottam, de hála Istennek, a tanárim toleránsak és nagyon büszkék rám.

Pál István Szalonna a példaképem, aki felkészített a műsorra, és persze a klasszikus hegedűtanárom, Kovács Péter is, aki tudja, hogy én inkább a népi muzsikát szeretem, azon belül is a szilágyságit és a szatmárit. Mindenesetre az már biztos, hogy a népzenei pályán maradok, hisz ez az életem.

– *Köszönöm a beszélgetést. További sikereket kívánok!*

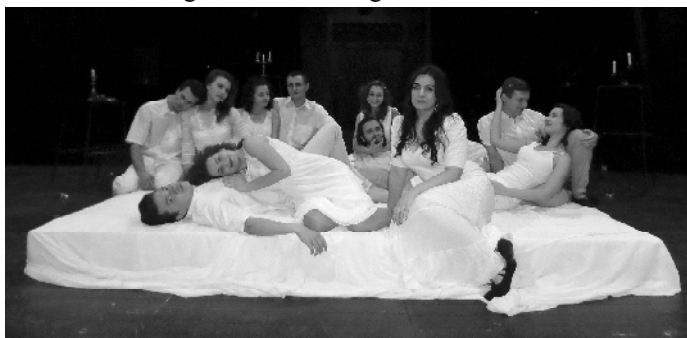
Hegedűs Csilla

ÁDÁMOK ÉS ÉVÁK

Február 14-én ezzel a címmel került sor műsoros estre Beregszászon, a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színházban a Rákóczi-főiskolán működő színjátszó szakkör tagjainak előadásában. A versekből és színpadi művek részleteiből összeállított produkció a szerelemről, a férfi és a nő kapcsolatáról szólt. Az előadás első felében különböző irodalmi művekből láthattunk jeleneteket, amelyek bemutatták, hogy a férfi és a nő miként éli meg ugyanazokat a dolgokat kapcsolatukban. A második részhez Mark Twain *Ádám és Éva naplója* című műve szolgált alapul. Ebben a diákok az első férfi és az első nő érzéseit, gondolatait vetítették elénk. Mély érzelmek elevenedtek meg a színpadon.

Az előadás anyagát Gál Natália színművész állította össze. Ő készítette fel a hallgatókat is a műsoros estre. Mint elmondta, néhány évvel ezelőtt önálló estje volt a színházban *Férfiak és nők* címmel, abból merítette az ötletet, és annak anyagát bővítették ki az előadáshoz.

Gál Natáliától megtudhattuk, hogy a színjátszó szakkörnek 22 tagja van, közülük 13-an jelentkeztek, hogy játszani szeretnének a darabban. A fiataloknak tulajdonképpen ez volt az első komoly produkciójuk, hiszen a *Hókirálynő* című mesén kívül korábban csupán kabaréjeleneteket adtak elő, amelyeket nem igazán nehéz színre vinni. Ebben az esetben viszont már nem elég poénkodni, mély érzéseket kell élethűen visszaadni, ami a képzett színészek számára sem könnyű feladat. Próbára is tette a fiatalokat. Kezdetben sokat gyötrődtek azokkal a jelenetekkel, amelyek az igazi, tiszta szerelmet mutatják be, vagy épp az erotikára fektetik a hangsúlyt. Bár a szakkör tagjai már huszonevesek, és lehetett részük mindkettőben, ennek ellenére nehéz volt elérni náluk, hogy a színpadon igazának tűnő érzelmek elevenedjenek meg. Végül mindenkinek sikerült megtalálni a hozzá leginkább illő karaktert.

Gál Natália azt is hozzátette, hogy elégedett a diákok előadásával. A sok munka és a közös együttlét meghozta a gyümölcsét, a fiatalok levetkőzték gátlásaikat, kibontakoztak, így ma már hatékonyabban tudnak együtt dolgozni.

A műsoros est bemutatásának napjával kapcsolatban a szakkör vezetője elmondta, sokat gondolkodtak azon, hogy az mikor is legyen. Végül február 14-re, Valentin napra esett a választásuk. A darab ugyanis arról szól, hogyan tudunk szeretni, gyűlölni, hogyan viszonyulunk a partnerünkhöz, hogyan próbálunk kapcsolatokat teremteni nőként és férfiként.

Az előadás 16 éven felülieknek szól, mert az ennél fiatalabbak nem igazán tudják felfogni és megérteni azt, ami a színpadon megjelenedik előttük.

Hegedűs Csilla

Ferenc Jóska fújatja a trombitát...

Az I. világháború dalokban és képekben

Élő történelemórán vehettek részt azok az érdeklődők, akik február 13-án ellátogattak a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Törökbálint Termébe. A Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet által rendezett előadás a Kákics népzenei együttes lépett fel *Ferenc Jóska fújatja a trombitát...* című műsorával.

szeresen koncertező és táncchá-
zázó zenekarként tarthatják szá-
mon a magyar népzene kedve-
lői. Ahazai műsorok mellett szá-
mos külföldi vendégszereplést
tudhatnak maguk mögött.

A dalokat általában a gyűj-
tési területükön ismert hang-
szerekkel kísérik, amelyek kö-
zött előszeretettel használnak

A rendezvény kezdetén Csatáry György, a főiskola Történelem és Társadalomtudományi Tanszékének vezetője, a Lehoczky Tivadar Intézet igazgatója köszöntötte a megjelenteket, majd röviden beszélt az I. világháború kárpátaljai vonatkozású eseményeiről, kitért családi érintettségére is.

Ezután elkezdődött az időutazás. A Kákics együttes tagjai „végigkísérték” a székesfehérvári 17. honvéd gyalogezredet a „nagy háború” csatáira: időrendi sorrendben énekeltek meg a világháború eseményeit, korabeli feljegyzésekből, levelekből olvastak fel részleteket, közben a nézők kivetített archív tábori fotókat láthattak a katonák mindennapjairól.

A Kákics népzenei együttest 1997-ben székesfehérvári fiatalok alapították. A kezdetben önmaguk szórakoztatására muzsikáló frúkat gyarapodó, lelkes közönség vette körül, amelynek hatására az együttest ma már rend-

méltatlanul háttérbe szorult régi magyar paraszti hangszereket is. Koncertjeiken – a hagyományosnak számító hegedű, brácsa, bőgő mellett – megszólal a pásztorok bőrdudája, a dél-alföldi tekerőlant, a citera, a moldvai tilinka, kaval és sültő vagy a Magyarországon élő dél-szlávoktól átvett tambura. Ennek köszönhetően repertoárjuk sokszínű, abban a dunántúli és moldvai zenék mellett palóc, rábaközi, gyimesi, székelyföldi, csallóközi és dél-alföldi dallamok is helyet kapnak.

A Kákics együttes első ízben járt Kárpátalján. A *Ferenc Jóska fújatja a trombitát...* című összeállításuk célja a közkatona sorsának bemutatása. A beregszászi koncerten az előadók tucatnyi különböző hangszert szólaltattak meg, régi és új stílusú katonadalokat egyaránt hallhatott a közönség.

Kellemes, egyben tanulságos program részesei lehettünk.

Szemere Judit

Gondolatok a kultúráról

A hagyományt nem ápolni kell, hisz nem beteg. Nem őrizni kell, mert nem rab. Hagyományaink csak akkor maradhatnak meg, ha megéljük őket!

Sebő Ferenc

A kultúra abban a tudatban gyökerezik, hogy vannak dolgok, melyek nem haszonért valók, és mégis nélkülözhetetlenek.

Zenta Maurina

Az út a boldogabb élethez a műveltségen keresztül vezet.

Kodály Zoltán

Emberi lényekként nem tartanánk ott, ahol tartunk, ha nem támogatna bennünket a nemzedékről nemzedékre hagyományozódó, kollektív tudás.

Conrad Anker

A szépség és a kultúra a legrémesebb körülmények között, a gettóban is megterem.

Leon Leyson

Könyv a legismertebb beregszásziról

Fedák Sári szerepei postai levelezőlapokon

Hiába telt el több mint ötven év a halála óta, a múlt század elejének európai híró primadonnája ma is a legismertebb beregszászi. Bár sajnálatos módon sokan csak sikamlós történetek főszereplőjeként tartják számon, megfedkezve arról a tényről, hogy a művésznő nem csupán a műsák neveletlen gyermekének aposzrofált operett műfajában alkotott maradandót, hanem drámai szerepekben is.

Fedák Sári – hogyan is lehetett volna másként – igazi beregszászi jellem volt: mindig több, jobb, szebb és tökéletesebb akart lenni az átlagosnál, s ezért keményen küzdött, máximalisan igényes volt környezetével, de elsősorban önmagával szemben. Nem csoda ezek után, ha hódolói mellett irigyeinek száma is gyorsan szaporodott.

Az anyaországban működő alapítványok – főként a Bethlen Gábor Alap –, valamint a kárpátaljai magyar szervezetek, magán-személyek hathatós támogatásával az elmúlt év végén könyv jelent meg Fedák Sáriról. A reprezentatív album – Sepa Jánosnak, a Beregvidéki Múzeum igazgatójának gyűjtése – több mint kétszáz korabeli postai képeslapon ábrázolja a színésznőt azokban a szerepekben, amelyek számára hímet, szülővárosa számára dicsőséget hoztak.

A kortársak elbeszélése szerint Fedák Sári új stílust teremtve üstökös-ként tűnt fel. Varázsa abban rejlett, hogy vérbeli operettszínésznőként kiváló tánctehetségével, magával ragadó temperamentumával, szuggesztív egyéniségével egyszer-

riben divatjamúltta tette az addig édes-kés, szépeltő játékmódot. Újdonság volt az is, hogy előszeretettel bűjt férfi-szerepekbe, s ezeket nagy sikerrel adta elő. Neves írók, költők ódákat zengtek róla kritikáikban, szerepléseit elragadtatással fogadták. Népszerű szövegírók, dalszerzők színdarabok sokaságát írták és szabták a személyiségére, mi több, sikerére egy egész intézmény épült.

Szerencsés egybeesés: bő száz esztendővel ezelőtt a képes postai levelezőlap akkor kezdett divatba jönni, amikor Fedák Sári neve berobbant a köztudatba. Hamar népes rajongótábora lett. Ők küldözgettek egymásnak az ország különböző szegleteibe azokat a képeslapokat, amelyeken kedvenc színésznőjük különböző szerepekben látható.

Jelenleg a Beregvidéki Múzeum rendelkezik az egyik legnagyobb, közel 300 darabot számláló ilyen képeslapgyűjteménnyel. Az album ezekből a képeslapokból nyújt reprezentatív válogatást. Akorabeli fényképekből nem csupán Fedák Sárít ismerhetjük meg sokoldalú színészként, hanem az általa és kollégái által viselt ruhák, kalapok, díszek és kellékek révén bepillantást nyerhetünk a XX. század elejének egyik legnépszerűbb színházi műfajába, az operett világába is.

Az album megjelenítésével a szerkesztők nem csupán a neves primadonna emlékének kívánnak adózni, arra is szeretnék felhívni a figyelmet, hogy a Vérke-parti kisváros az elmúlt évszázadok során nagyszerű embereket adott a magyarságnak.

Kovács Erzsébet

SZÜCS NELLI ÖNÁLLÓ ESTJE

Ki ne ismerné Fedák Sári beregszászi színésznő-primadonna nevét, aki az 1900-as évek elején Magyarország legkeresettebb művésznője volt? Am az ő élete sem volt felhőtlen, sőt, inkább azt lehet mondani, a rivaldafény mellett sok atrocitás érte. Zsaszát (merthogy ezen a néven került a köztudatba) méltatlanul meghurcolták, hazug vádakkal illették, pedig csak a hivatásának és hazájának élt. Akárpátaljai származású Szücs Nelli, a Nemzeti Színház művésze azért szerkesztett pódiumműsort Fedák Sáriról, hogy bemutatssa kora legünnepeltebb primadonnájának a valódi életét.

Szücs Nellit régóta foglalkoztatja beregszászi nagyelődje sorsa. Végigolvasta a könyveit, a róla szóló visszaemlékezéseket, és másfél évvel ezelőtt elkezdte színpadra állítani Fedák Sári igaz történetét. Szücs Nelli önálló estjét néhány hónappal ezelőtt, pontosan 2015. október 28-án, Zsaszai születésnapján láthatta először a Nemzeti Színház közönsége. A művésznő alig várta, hogy régi közönségének Beregszászon is bemutatthassa a műsort. A fellépés után kérdeztük a darabról, az érzéseiről, a felkészülésről.

– Már alig vártam, hogy hazahozhassam a darabot. Amikor elkezdtem összeállítani, csak az járt a fejemben, hogy hazahozzam. Szívem szerint a premier is itt lett volna, a beregszászi színházban. Am az, hogy most itt vagyok, nagyon jó érzés. Ezzel az előadással nemcsak én jöttem haza, Sárít is hazahoztam. Úgy vélem, mindenkinek ismerni kellene őt. Sok rosszindulatú pletykát hallani róla, többek között a Fedák-kúriával kapcsolatban, hogyan is szerezte meg. Azért is építettem bele az előadásba azt, hogy a mostani református püspöki hivatal épületét anno ő építtette a szüleinek a Bob hercegen alakított szerepéért kapott honoráriumából. Tehát már a húszas éveinek az elején annyit keresett, hogy kastélyt tudott építtetni.

A másik komoly dolog az a vád, amiért börtönbe is vetették. Úgy vélem, egy olyan ember, akiről 25 éven keresztül azt mondják, hogy kommunista, másnap pedig már antiszemita és fasiszta, nem lehet egyszerű ember. És ahogy elkezdtem tanulmányozni az életútját, egyszerűen nem tudtam az anyagot letenni: annyol eltem, azzal feküdtem. Azt gondolom, sok Fedák Sárihoz hasonló ember volt, akik bélyeggel a homlokukon haltak meg, és a mai napig nem rehabilitálták őket, tehát ez az előadás nemcsak Sáriért, hanem sorstársaiért is szól.

– Kinek az ötlete alapján került színpadra az összeállítás?

– Vidnyánszky Attilától kaptam az indítást. A Nemzeti Színház felajánlotta a művészeinek, hogy mindenki felléphet egy önálló esttel. Attila elolvasta Fedák Sári második naplóját, és azt követően mondta nekem, hogy őt kellene megformálnom. Amikor elolvastam az első könyvét, az *Ütközben* címűt, amelyben azt írja, hogy kislánkként ebben az épületben – ahol most állunk – kezdte úgymond a színházadit, arra gondoltam, ez egy jel, és nekem ezt kell megcsinálnom. Szerintem nincsenek véletlenek, több évtized múltán itt ismét színház lett, mégpedig az Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház. Amikor elkezdtem foglalkozni az anyaggal, olyan volt, mintha az egész Univerzum azt akarta volna, hogy én ezt válasszam. ➡

BEREGSZÁSZON

– **Ki rendezte a darabot?**

– A plakáton úgy olvasható, hogy Dávid Zsuzsa és Szücs Nelli. Én Fedák Sári egész lényét be szerettem volna mutatni, ezért a Zsuzsa által írt darabot kiegészítettem a gondolataimmal. Tudtam, hogy nem végig a Zsuzsa bőrében akarok lenni, hanem én, mint Szücs Nelli is szeretnék mesélni róla, tulajdonképpen a szellemét felidézve. Fantasztikus élmény egyedül végigcsinálni egy darabot, mert tudom, hogy senkire nem támaszkodhatok. Próbára tehetem magam, hogy fenn tudom-e tartani a közönség figyelmét, s felmérhetem, fontos-e nekik, megértik-e amit át akarok adni.

– **Gondolom, a felkészülés alatt sok kutatásra volt szükség, hiszen Fedák Sári egész életpályája megelevenedett a színpadon...**

– A Nemzeti Színházban lévő öltözőm egy Fedák Sári múzeummal alakult. Ismerősöktől, ismeretlenektől rengeteg anyagot kaptam, régi képeslapokat, teljes albumot, ami hatalmas kincs, mert ezek a képek százévesek, és nekem ajándékba adták. Az *Útközben* című könyvet is igen nehéz megszerezni, hiszen már az antikváriumokban sem kapható. A sors úgy hozta, hogy megismerkedtem egy fiatalemberrel, aki megajándékozott velem. Elmondta, hogy valamikor régen kettőt is sikerült venni belőle, s érezte, hogy az egyiket egyszer majd elajándékozza valakinek.

Egy másik nagy élményem, hogy megismerkedhettem Fedák Sári testvérének unokájával, Fedák Mária Lujzával, aki Venezuelában, Caracasban él. Vette a fáradságot, és Budapestre utazott, sőt a bemutatóra is eljött a férjével. Bár ő már nem Magyarországon született, tud magyarul, sokat beszélgettünk. Kiderült, hogy három fiútestvére van, akik még látták Fedák Sárít kicsi korukban. Az előbb említett fiatalembertől még kaptam néhány *Színházi Élet* című folyóiratot. Az egyik számban Fedák Sári fotója van az unokaöccsével. Megmutattam Mária Lujzának, aki a kisfiúból felismerte az édesapját. Kérdezem én: nincsenek csodák? Vannak! A világ tele van csodákkal, ne menjünk el mellettük.

– **Milyen volt a darab fogadtatása a Nemzetiben?**

– Akik eljöttek az önálló estemre, valószínűleg olyan emberek voltak, akik szerettek volna többet megtudni Fedák Sáriról, vagy érdeklőttek az én színészi munkásságom. Az előadás valószínűleg elnyerte a tetszésüket, mert állva tapsolt a közönség. Mint ahogy itt is. Az itteni fogadtatás igen megható volt számomra. Imádom itthon játszani... Fedák Sári is azt mondta, hogy bár a világon sokfelé volt sikere, ő a hazai közönséget akarta meghódítani. Az én otthonom itt van, Beregszászon, én ezt a közönséget akarom újra és újra meghódítani. Legközelebb áprilisban tervezem újra hazahozni Fedák Sárít.

Hegedűs Csilla

Emléktábla és múzeum Horváth Anna tiszteletére

A Beregszászi 6. Számú Általános Iskolában felavatták a Horváth Anna beregszászi keramikus, szobrász és éremművész, a Magyar Művészeti Akadémia tagja, Ukrajna érdemes művésze tiszteletére készült emléktáblát és múzeumot.

Az ünnepséget File Klára nyitotta meg. A tanintézmény igazgatója emlékeztette a jelenlévőket arra, hogy az iskola egykori munkatársai, Horváth Anna és Drávai Gizella tankönyvíró, magyar nyelv és irodalom szakos tanár (*akinek emlékét szintén tábla őrzi az iskolában — Horváth Anna alkotása*) Beregszász kulturális életének mozgatórugói, meghatározó személyiségei voltak. Mindketten nagy hatással voltak tanítványaikra, ez felnőtteknek is kihatott életük alakulására.

Erdei Péter beregszászi magyar konzul annak a reményének adott hangot, hogy az iskola bejáratánál elhelyezett emléktábla ihletet ad amelle a elhaladó diákoknak, hogy kipróbálják magukat a kultúra különböző ágazataiban, hogy a kudarcotól soha ne riadjanak meg, s próbálják megtalálni a saját útjukat az önkifejezéshez.

Az iskola tanulói zenés-verses összeállításal tisztelegtek Horváth Anna emléke és a magyar kultúra napja előtt, majd File Klára és Erdei Péter leplezték a művésznő emléktábláját, amelyet Bökényi Anna, a Beregszászi Járási Gyermek Alkotóház munkatársa készített.

Ezt követően Fring Erzsébet, az iskola szervezőpedagógusa, Horváth Anna emlékének egyik leghűbb őrzője, az emlékmúzeum megálmodója és megtervezője mondott köszönetet a kitartó segítségért a Beregszászi Polgármesteri Hivatalnak, a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt.-nek, valamint az iskola gondnokának és könyvtárosának.

Finta Éva költő, a képzőművész egykori tanítványa kiemelte: a nagy ember minden közegben és minden mérték szerint nagy, ezért Horváth Annára olyan emberként kell tekinteni, aki kisvárosi lányként is örök érvényűt alkotott.

Máté Magda, Horváth Anna egykori barátnője egy a művész által készített szoborral gazdagította a kis múzeumot.

Horkay Sámuel, a KMKSZ Beregszászi Alapszervezetének tiszteletbeli elnöke, Horváth Anna egykori szomszédja a művésznőre emlékezve elmondta: munkásemberek gyermeke volt, akikhez élete végéig hű maradt, művészi szintre emelve az egyszerű munkásemberek életének megjelenítését.

Nemcsak művészként, de emberként is hűséges, bátor és bölcs volt, soha meg nem alkudott, mindenben lehetett rá számítani.

Végezetül Pilipenko Marianna, a városi oktatási főosztály vezetője emlékeztetett Horváth Anna egy ígéretére: akkor, amikor végre kiállítóteremben mutatják be munkáit, lélekben ott lesz annak megnyitásakor.

Az iskolai múzeumban Horváth Anna több tucatnyi eredeti rajza, grafikája, számos kisplasztikája, szobra, több általa készített érme is megtekinthető. Személyének bővebb megismerését életét és munkásságát bemutató fényképek, életrajzi adatok szolgálják. A terem egy részét Drávai Gizellának szentelték. Itt egy füzetbe várják mindazok visszaemlékezéseit, akiknek van még kedves emlékük a tanárnőről.

Ezzel azonban nem zárult le a művésznő emléke előtti tiszteletadás: a tanintézmény szeretné hivatalosan felvenni Horváth Anna nevét.

Tudósítónk

MOZAIKOK A NAGYBEREGI NÉPELET MÚLTJÁBÓL

Sokszor, sok helyen elmondtam már, hogy a Nagyberégi Középis-
kolában nagyon jó tanáraink voltak, életre szólóan „feltarisznyáztak”,
ma is abból élek. Meg abból, amit szülőfalum, Nagyberég közösségé-
ből hoztam magammal. Ezekről az értékekről beszélgettünk magyar-
tanárnőmmel, Polczer Irénnel és férjével, Polczer Andrással, egykori
osztályfőnökömmel, a Kárpátaljai Hírmondó hűséges támogatóival,
amikor alkalmam volt meglátogatni őket soproni otthonukban. Örö-
mömre szolgált, hogy semmit nem változtak: nem fogott rajtuk az idő,
ugyanolyan érdeklődéssel kísérik a világ dolgait, mint egykor, amikor
nagyberégi házuk gyakori vendége lehettem. Irénke néni azzal lepett
meg, hogy előhozta a tanárkodása alatt diákjainak házi feladatként
adott szellemi néprajzi tárgyú gyűjtés legjavát. Iskolás füzetekben so-
rakoztak a vőfélyversek, a népballadák, a babonák, a helyi szólás-
mondások, az élettapasztalat alapján kialakult jóslások, a nép között
elterjedt babonák. Ez utóbbi elé tanárnőm kis bevezetőt is írt híresen
szép gyöngybetűivel. Ezúton is megköszönöm nekik, hogy csemegéz-
hettem a gyűjtésből, és megoszthatom a kincseket lapunk olvasóival.

Miből mire következett a magyar ember?

A parasztemberek egész napjukat a természetben töltötték, így
állandóan szemmel kísérhették a természeti jelenségeket, azok válto-
zásait. Évszázadokon át gyűjtötték a tapasztalatokat, sok min-
dent megfigyeltek. Az egyes természeti jelenségek alakulásából
megtanulták az időjóslást: mikor lesz jó vagy rossz idő, szél, fagy
stb. Az állatok viselkedéséből is sok mindenre következtettek. Az
ilyen élettapasztalaton alapuló jóslás nem babona, hiszen most
már tudományos szemszögből is megmagyarázhatjuk azokat.

Voltak azonban a nép között babonás hiedelmek is, amelyek
már kihalófélben vannak. Érdekesség szempontjából gyűjtöttük
össze ezeket, hogy képet kaphassunk arról, mennyire elmaradot-
tak voltak elődeink.

Élettapasztalatok alapján kialakult jóslatok

- * Ha a fecskék alacsonyan repülnek, eső lesz.
- * Ha sok a vakondtúrás, eső lesz.
- * Ha a varjak erősen kárognak, eső lesz.
- * Ha vörös az ég alja, szél lesz.
- * Ha megnyirkul a só, eső lesz.
- * Ha a hangyák rajzanak, eső lesz.
- * Ha reggel harmat van, szép idő várható, ha nincs, esőt jelent.
- * Ha a füst oszlopszerűen száll a magasba, derült idő várható.
- * Ha a füst szétterül, eső lesz.
- * Ha zúgnak a villanydrótok, eső lesz.
- * Ha a Holdnak „udvara” van, eső lesz.
- * Ha bőgne a bárányok, időváltozás lesz.
- * Ha a tyúk sokat fürdik a porban, eső lesz.
- * Ha a kakas gyakran kukorékol, eső lesz.
- * Ha a reumas ember lába hasogat, időváltozás lesz.
- * Ha gyakran brekeg a béka, eső lesz.
- * Ha erősen ragyognak a csillagok, hideg idő lesz.
- * Ha a fecske szárnyával verdesi a vizet, esőt jelent.
- * Ha erősen csip a légy, eső lesz.
- * Ha a halak fel-felugranak a vízben, eső várható.
- * Ha a varjak nagy csapatokba verődnek, eső lesz.
- * Ha a pulyka repdes, szeles idő várható.
- * Ha a visszhang távolról hallatszik, hűvös idő várható.
- * Ha a tehenek lusták, eső lesz.
- * Ha a tyúk este nehezen ül el, eső lesz.
- * Ha sokat mosdik a macska, eső lesz.
- * Ha a fán ősszel sok levél marad, tavasszal a hernyó arat.
- * Ha hamar elköltözik a fecske, a gólya, hamar áll be a tél.
- * Ha sok a makk a fán, karácsonykor nagy hó lesz.
- * Ha Katalin locsogós, a karácsony kopogós.
- * Ha a hangyák nagy halmot hordanak, erős tél lesz.
- * Ha kora tavasszal dörög az ég, bő termés lesz.

- * Ha ősszel dörög, hosszú ősz várható.
- * Ha a gólya magasan repül, eső lesz.
- * Ha sok csillag van az égen, jó idő várható.
- * Ha pattog a tűz a kályhában, hideg lesz.
- * Ha a távoli hegyek közelebb látszanak, meleg idő lesz.
- * Ha derült időben villámlik, hosszú szárazság lesz.
- * Ha a kútban zavarossá válik a víz, eső várható.
- * Ha esik az eső, és a vízen buborékok keletkeznek, tartós esőre számíthatunk.
- * Amilyen az év első 12 napja, olyan lesz az év 12 hónapja.
- * Márciusi por aranyat ér.
- * Ha jó hideg a december, ne féljen a gazdaember.
- * Ha a tyúkok hullatják farktollukat, hamar megjön a rossz idő.
- * Ha a gólya követ hord a fészkébe, vihar közeledik.
- * Hogyha fénylik Vince, megtelik a pince!
- * Ha a hegyek fölött köd van, esőt jelent.
- * Ha Bertalan jó napos, az ősz három hónapos.
- * Ha a gomolyfelhők a délelőtti folyamán szaporodnak, majd
estére kitisztul, állandó jó idő jele.
- * Ha estére a gomolyfelhők nem oszlanak el, a szél is erősödik,
majdnem biztos jele az éjjeli zivatarnak.
- * Ha a szélirányköveti a Napot (reggel Kelet felől, délben délről
fúj), állandó szép idő lesz.
- * Nagyszemű eső nem tartós.
- * Eső lesz, ha beszorul a kulacs fedele, foltosodik a kövezet,
feszül az ablakráma, meglágyul a szalonnabőr.
- * Ha a pók hálóját szövi, azon ide-oda szaladgál, szép idő lesz,
ha a sarokba húzódik vissza, esős idő várható.
- * Ha a mezei pacsirta vígan énekel, a verebek élénken csiripel-
nek, a fecskék nagyon magasra repülnek, szép idő jele.
- * A vadgesztenye levelei eső közeledtére lekonyulnak és össze-
húzódnak, de ha jó idő közeleg, még ha felhős is az ég, kiterjesz-
kednek.
- * A lóherefélék levelei eső előtt összezárulnak, lekonyulnak.
- * Ha a tyúkok még napnyugt után is kapirgálnak, és nem akar-
nak elülni, másnap eső lesz.
- * Amilyen magasra rakja a mezei egér a fészkét, olyan magas hó
lesz télen.
- * Ha a nap felhőbe megy le, eső lesz.
- * Ha karácsony első napja napsütéses, jó gyümölcsstermés vár-
ható.
- * Ha karácsony második napja fényes, szűk esztendő lesz.
- * Ha Medárd napján esik az eső, 40 napig eső lesz.
- * Ha a libának a lábszárcsontja szürke vagy csíkos, sáros lesz a tél.
- * Ha a gólya piszkosan jön haza tavasszal, esős nyár lesz.
- * Ha február 2-án a medve visszabújik a barlangjába, tovább tart
az erős tél.

MOZAIKOK A NAGYBEREGI NÉPELET MÚLTJÁBÓL

A népközt elterjed babonák

- * Ha viszket az orrom, bosszúságom lesz.
- * Ha a jobb szemem viszket, sírok, ha a bal, nevetek.
- * Ha a jobb tenyerem viszket, pénzt adok ki, ha a bal, pénzt kapok.
- * Csörög a szarka, vendég jön.
- * Ha a tükör eltörik, rosszat jelent.
- * Ha kiömlik a só, veszekedés lesz a családban.
- * Ha körülsepernek, nem megy férjhez.
- * Ha asztalsarokra ül a hajadon lány, nem megy férjhez.
- * Ha a lányos háznál kaktusz van, nem megy férjhez.
- * Ha bagoly huhog a ház körül, halál lesz.
- * Ha a kutya vonít, és az égre néz, tűz lesz.
- * Pókháló ereszkedik, lánykérő közeledik.
- * Ha a bal könyököd odavered, váratlan vendég jön.
- * Ha valaki bal lábbal botlik meg, szerencséje lesz.
- * Ha pók ereszkedik rád, levelet kapsz.
- * Cigánnyal álmodni szerencse.
- * Holdtöltek nem jó tyúkot ültetni, mert ahogy fogy a hold, úgy döglök a csirke.
- * Ha viszket a talpad, táncolni fogsz.
- * Ha üres vedrellel jönnek eléd, nem lesz szerencséd.
- * Ha ég az arcunk, pletykálnak rólunk.
- * Ha nagyon pattog a tűz, mérges ember jön a házhoz.
- * Ha az ember csuklik, emlegetik.
- * Ha a kutya nagy gödröt váj, veszélyt jelez.
- * Ha a macska farkára lépünk, vendég jön.
- * Repked a szemem, új embert látok.
- * Ha fekete macska szalad át előtted, nem lesz szerencséd.
- * Ha kiindulunk a házból és visszafordulunk, nem lesz szerencsénk.
- * Két seprűt egymás mellett tartani veszekedést jelent.
- * Ha lehull egy csillag, meghal egy ember.
- * Ha András estéjén a lányok megrugdossák a disznóólat, és megszólal a disznó, akinek a rúgására megszólalt, az megy férjhez legelőbb.

Népi gyógymódok

Ha valakinek magas volt a vérnyomása, hívták a borbélyt, aki eret vágott rajta. Levett tőle 2–3 deci vért, és a beteg jobban érezte magát.

Ha valaki elvágja az ujját, szalonnát vagy zsírt tesznek rá.

Hogy a gyermek meg ne verődjön, piros cernát kötnek a kezére. Ha a gyermek megverődik, akkor szenes vízzel kell megszentelni.

Ha az ujjunkba szálla megy, szalonnát, fenyőszurkot vagy liliumlevelet kell rátenni.

A hegesztéstől gyulladáshoz esett szemet felvágott, nyers krumplival és tejes ruhával gyógyítják.

Székredekéskor egy pohár langyos vízbe egy evőkanál mézet áztatnak, és éhgyomorral megisszák.

Ha valakinek megpattan az ér a lábában, fehér paszulysszal állítják el.

Torokfájásra hársfavirágteát, vesefájásra zsúrlófűteát, kelésre liliumlevelet, ficamra ecetes ruhát, sebre pókhálót, tüdőgyulladásra hidegvizes ruhát használnak.

Kígyócsípést ráolvasással gyógyítanak.

Ha valaki lázas, a talpára ecetes tormát tesznek.

Ha a mezőn kapával elvágja valaki a lábát, útilaput tesznek rá.

A székfű minden betegségre jó.

Vízhólyaggyulladás ellen használ a petrezselyemlevél teája.

Talptörés esetén a lábra reszelt nyers krumplit kell rákötni.

Hasmenés ellen lósóskából főzött teát kell inni.

Nagyberegí szólásmondások

Eltalálta, mint Faggyas a táncot

Egy Faggyas nevű legény nem tudott táncolni. Roppant irigyelte barátait, akik a bálokban kedvükre megtáncoltatták a lányokat. Bezárkózott hát az istállóba, s ott próbálgatta a tánclépéseket. Amikor végül neki is sikerült, ezekkel a szavakkal szaladt ki az udvarra: „Eltaláltam, eltaláltam!”

– Mit, te? – kérdezték csodálkozva.

– A táncot!

Azóta, ha valakinek sikerül valami, vagy eltalált valamit, azt mondják rá: „Eltalálta, mint Faggyas a táncot”.

Darutalu – nincsen kapu

Ezt a szólást azokra szokták vonatkoztatni, akiknek nincs semmijük, de nagyozolnak.

Egy lány apja eldicsekedett a szomszéd faluban élő legénynek, mi mindent kap a lánya hozományba. Kalapjára még darutollat is tűzött, ezzel is jelezvén, hogy módos gazda.

A háztűznézőbe induló legény sem akart lemaradni, s a két legszebb lovát fogta be a szekérbe, mondván, azok még a kapun is átrepülnek. Mikor megérkezett, látta, hogy olyan szegény a porta, még kapu sincs rajta.

Végezetül álljon itt két népballada.

Sályi Vilma

(A gyermekgyilkos leány)

Sályi Vilma lilaszín szoknyája
Fennakadt a ciprusfa ágába.
Egyet-kettőt kiáltottam neki,
Kelj fel, Vilma, mert meglát valaki.

Sályi Vilma nem ihatja borát,
Rendőrkáplár rúgta be ajtáját.
Valld ki, Vilma, valld ki bűneidet,
Hová tetted négy szép gyermekedet?

Sályi Vilmát a csendőr vallatja,
Szeretője az ajtón hallgatja.
Ne nézd, babám, gyilkos életemet,
Mind teerted szenvedtem ezeket.

Egy gyermekem tettem a Tiszába,
Másik kettőt ciprusfa aljába,
Negyediket kezemben megöltem,
Holtomig a vasláncot viselem.

(Elmondta: Gyurkó Lajos,
63 éves)

Nem sikerült megfajteni, kik gyűjtötték e balladákat, azt azonban tudom, hogy az adatközlők már régen örök álmukat alusszák a nagyberegí temetőben. Az apró dolgozatok szerzői is nagyapák-nagyamák már. A téli esteken már ők sem igen mesélnek unokáiknak, az internettel behálózott modern korban a fiatalok nem nagyon értékelik a tapasztalatokon alapuló népi bölcsességet. Azért bízom benne, hogy a fenti kalászatot talán nem volt érdektelen közreadni: ha másért nem, hogy egy kicsit nosztalgiazzunk.

Nagyhajú Bacskó

Élt Beregen egy Bacskó nevű ember, aki – nem tudni, mi okból – hosszú haját hordott. (Régen ez feltűnő volt.) Azóta, aki elhanyagolja a nyíratkozást, azt mondják rá: „Nagyhajú Bacskó”.

Kapa, haladj, gaz meg maradj!

Azokra mondják, akik hanyag, felületes munkával sokat akarnak keresni.

Máma az égen lesz a nap!

Bár máskor is ott van, mégsem ez a mondanivalója. A parasztember már reggel megállapítja, milyen idő lesz aznap, főként nyáron. Ha nagyon meleget jósol, akkor fejezi így ki magát.

Olyan, mint a Smer mázsája

Egy Smer nevezetű ember felesége egy mázsálót is kapott hozományba. Levágott egyszer egy borjút, de csak az első kilót mérte ki rajta, nehogy elkopjon. Az egyik kezébe vette a kimért kilót, a másikkal pedig mérgette, egyforma-e? Így kilóztá ki az egész borjút. Akkor mondják, ha nem pontos valaki.

Csempész ballada

I.

Áll Szirosi a határon,
Magyar csempész a batáron.
Csempésem a magyar búzát,
Azon veszek selyemruhát.

II.

Minek vegyek kukoricát,
Megyek túlra, veszek búzát.
Ott megveszem hatvanötér',
Itt eladom százötvenér'.

III.

Málé, málé, édes málé,
Nem leszle te a fináncé.
Inkább beletaposlak a sárba,
Mégsem viszlek a fináncirodába.

IV.

Az én lovam vak és sánta,
Beledült a barázdába.
Ha beledült, majd kihúzom,
De abúzáim learatom.

(Elmondta: Füzesi Bertalan,
46 éves)

Közreadta: Füzesi Magda

Üzenet Beregszászról

Shrek Tímea a beregszászi II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán szerzett diplomát. Jelenleg a Beregszászi 7. Sz. Általános Iskola szervezőpedagógusa és tanára. A Kovács Vilmos Irodalmi Társaság (KVIT) alapító tagja, pályakezdő irodalmár:

– *A tavalyi Ünnepi Könyvhéten ismerkedtünk meg személyesen, de a műveidet már olvastam az Együtt című folyóiratban. Mikor jelent meg az első írásod, amely, gondolom, egy vers volt?*

– Az első művem egy rövidpróza volt, *Maugli* címmel, ami 2014 januárjában jelent meg az *Együtt* című folyóiratban. Előtte próbálkoztam a szokásos módon, internetes portálokon, persze csak álneven.

– *Azóta rendszeresen publikálsz a folyóiratban. Ezenkívül hol jelennek meg írásaid?*

– Jelentek meg írásaim a magyarországi *Szózatban*, a *Partiumban*, és természetesen publikálok a *Kárpátaljai Hírmondóban* is.

– *Hogy kerültél kapcsolatba az irodalommal?*

– Már egészen fiatalon, iskolás koromban is vonzott az irodalom, éppen ezért jelentkeztem a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola magyar nyelv és irodalom szakára. Ötödéves hallgatóként, csoporttársaimmal együtt gyakran beszélgettünk az írásról. Abban az évben néhányan közülük már publikáltak, és társszerzői voltak a *Szárnypróba* című antológiának. A meghívásukra mentem el én is az *Együtt* irodalmi-művészeti folyóirat szerkesztőbizottságának kerekasztal-megbeszélésre, amit Vári Fábián László elnök vezetett. Őt már ismertem, hiszen előtte évekig a tanárom volt.

– *Úgy értesültem, hogy Ferdinandy György József Attila-díjas író ígéretet tett, hogy a prózáidat lefordítja portugálra. Ez azt jelenti, hogy már Magyarországon is ismert vagy?*

– Igen, jól értesültél, ez az ígéret azóta valóra is vált. Ferdinandy Györggyel a Magyar Művészeti Akadémia beregszászi rendezvényén találkoztam először. Vári Fábián László felkért bennünket, hogy olvassunk fel írásainkból. Ferdinandy György mellett ült, és a felolvasás után elkérte az elérhetőségeimet, valamint az *Együttet*, amelyben a rövidprózám szerepelt. Azóta tartjuk a kapcsolatot, rendszeresen levelezünk, sokat segít a fejlődésemben, tanácsokkal és biztató szavakkal lát el. Talán mondhatom, hogy mentorommá vált. Azt, hogy az anyaországban mennyire vagyok ismert, még nem tudom eldönteni.

– *A Kovács Vilmos Irodalmi Társaság alapító tagja vagy. Hogy kerültél kapcsolatba a szervezet többi tagjával? Voltaképpen mit jelent számodra a KVIT?*

– Amár említett kerekasztal-megbeszélés után a fiatal tollforgatókkal és irodalomkedvelőkkel úgy döntöttünk, hogy havi rendszerességgel szerveztünk találkozókat. Már az első alkalommal jó érzés töltött el, hogy egy

A versről önmagában

Hófehér papírlapon
betűk, szavak,
érthetetlen mondat.
Színes tintafolt,
elmosódott gyöngy-sor.
Rajzok, ábrák,
négyzetek.
Elbicsaklott rímkép,
halott vers-remek.

Bontás

Agyag.
Érintetlen
gyurma,
ízlesemre formázható.
Engedetlenül,
rémülten összezezensz,
amikor hozzád
érek.

olyan csapatba tartoznom, ahol megbeszélhetjük alkotásainkat. Másrészt fontosnak tartom a kárpátaljai magyar kultúra megőrzését és megerősítését. Arra törekszünk, hogy vidékünkön fellendüljön az irodalmi és a művészeti élet, rendezvényeinknek köszönhetően a nagyobb városoktól távolabb eső településeken, valamint a szórványvidéken is megismerhetik az élő költészetet. Ebben óriási segítséget nyújt nekünk Dupka György, a Magyar Értelmisségek Kárpátaljai Közösségének elnöke, illetve Zubánics László, a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet elnöke.

– *A költészetet emeled ki, akkor ezek szerint inkább ez a műfaj áll közelebb hozzád?*

– Nem igazán. Én a rövidprózákban érzem otthon magam, társaim viszont többségében versekkel foglalkoznak, talán ezért említettem a költészetet. A lényeg így is ugyanaz marad, az élő irodalmat el kell juttatni minden olyan fiatalhoz és időshöz, aki igényt érez rá.

– *Az iskolában szervezőpedagógusként dolgozol, de más jellegű, főként kulturális rendezvények lebonyolításában is részt veszel. Mit jelent ma Ukrajnában tanárnak, magyar tannyelvű iskolában dolgozó pedagógusnak lenni?*

– 2009 óta dolgozom a Beregszászi 7. Számú Általános Iskolában. Először csak néhány órát kaptam, később a szervezőpedagógusi posztot tölthettem be. Közben másodállásban a Beregszászi Járási Központosított Könyvtárhálózatban dolgoztam, ahol nagyon jó kapcsolatot alakítottam ki a kollektívával és a vezetőséggel. Később a két munkahely közül az iskolát választottam, úgy éreztem, és mai napig is úgy gondolom, ott nagyobb szükség van rám. Ukrajnában nem csak a pedagógusi munkakör nehéz. Az árak emelkedése miatt rengetegen hagyták el az országot, a tanév elején a kárpátaljai magyar iskolákban tanárihiány volt, nehezen indult az év. Több lehetőségem is lett volna külföldi munkára, én mégsem megyek. Szeretek itt-hon lenni.

– *Optimista embernek vallod magad, de vajon ez mennyire igaz a kárpátaljai magyarságra?*

– Ha nem lennénk optimisták, akkor már régen nem élnénk itt.

– *A KVIT fiataljai közül már sokaknak jelent meg saját kötetük. Mikor várható az első könyved megjelenése?*

– Helyesbíténék: a KVIT fiataljai közül csak az elnök, Csordás László és az egyik idősebb tag, Bakos Kiss Károly rendelkezik saját kötettel. Hogy nekem mikor jelenik meg az első? Haa mennyiséget számolnám, akkor akár már holnap, de a minőség fontosabb. Amikor elég érettek lesznek a szövegeim.

– *Szoktál kapni olvasói visszajelzéseket?*

– Sokszor hallottam már vissza, hogy az olvasóknak tetszenek a műveim. Tavaly ősssel, az *Együtt* Irodalmi Karaván ideje alatt többször is arra kértek a hallgatók, hogy olvassak még fel. Ez felbecsülhetetlen érzés! Ezek szerint van valami olyan a prózáimban, ami megragadja a közönséget.

– *Sok vita tárgyát képezte már, hogy léteznek-e kárpátaljai magyar irodalom. Neked mi a véleményed erről?*

– Ez a kérdés nem lehet vita tárgya: él, létezik és tanítják.

– *Kik a kedvenc honi szerzőid? Kik azok, akik tevőlegesen segítik a fejlődésedet és a szakmai előmeneteledet?*

– Ahazaiak közül Lőrincz P. Gabriella az, aki a legtöbbet segít, mind a szakmai előmenetelemben, mind az irodalmi fejlődésemben. Ezenkívül a már sokat emlegetett Vári Fábián László.

– *Shrek Tímea, a Beregszászon élő irodalmár-pedagógus mit üzen a Kárpátaljai Hírmondó olvasóinak?*

– Először is az üdvözetem küldöm Kárpátaljáról, Beregszászról, valamint azt, hogy érdeklődjenek a kedves olvasók a határon túli magyar irodalom iránt is.

– *Köszönöm a beszélgetést!*

Lengyel János

KVIT-hírek

* 2015. december 11–12. között Shrek Tímea és Marcsák Gergely részt vett a *Kolozsvári Kikötő. Kárpát-medencei fiatal magyar írók találkozója* című rendezvényen, amelyet az Erdélyi Magyar Írók Ligája (EMIL) szervezett. A Kovács Vilmos Irodalmi Társaság (KVIT) tagjai Lőrincz P. Gabriellával együtt látogattak Kolozsvárra. A Bulgakov Irodalmi Kávéházban eszmecsere és felolvasásra került sor. Az eseményről többek között beszámolt az *Irodalmi Jelen* és a *Bárkaonline* is. A KVIT részéről a kolozsvári programról Marcsák Gergely írt netnaplót, amely a társaság honlapján (www.kvit.hu) olvasható.

* Pógyor Adrián netnaplójából megtudhatjuk, hogy a KVIT-tagok egy meghívásnak eleget téve ellátogattak a zápszonyi könyvtárba. Ezen az alkalmon tagjaink közül Shrek Tímea, Csornyij Dávid, valamint Pógyor Adrián vett részt. A Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet (KMMI) képviselőjében Lőrincz P. Gabriella, továbbá Szemere Judit, a *Beregi Hírlap* szerkesztője volt jelen az író-olvasó találkozón.

* A 2015-ös év utolsó műhelymunkájának alkalmával a tagok összegezték az elmúlt év eseményeit, valamint a jelenléti ív és a szabályzat alapján áttekintették az aktív és passzív tagok névsorát. Szó esett arról is, hogy a következő évben több hangsúly kerülhet az elméleti szövegek megbeszélésére egy-egy műhely alkalmával.

* Karácsony előtt a KVIT nyerejményjátékot hirdetett. A cél az volt, hogy ezáltal több emberhez eljusson a társaság létezésének és tevékenységének híre. A szerencsés nyertesek könyvsomagot kaptak. A játékban részt vevő személyekre vonatkozó sorsolásról videó készült, amely megtekinthető többek között a társaság YouTube-csatornáján is.

* 2016. január 16-án zajlott az idei év első műhelymunkája. A *Fejezetek a magyar lírából* c. témához Borbély Szilárd *Hét elfogult fejezet a magyar líráról* című tanulmánya nyújtott kiindulópontot. A megbeszélés során az irodalomtudományi szakszöveg megértésének nehézsége került előtérbe. Pák Diána netnaplója tudósít erről a napról.

* A KVIT tagjai is részt vettek a magyar kultúra napja alkalmából szervezett rendezvénysorozaton. Lehetőségeiktől (utazás, munka, idő) függően a beregszászi és az ungvári ünnepeken voltak jelen január 21–22-én. Az előbbi sajátossága, hogy sor került a KMMI által meghirdetett tehetséggondozó pályázat eredményhirdetésére. Shrek Tímea és Nagy Tamás is a díjazottak között szerepelt.

* Február 13-án zajlott a következő műhelymunka, *Stilisztika 1. – Stílusérény, stílushiba, adekvát és inadekvát stílus* címmel. Az olvasni való Parti Nagy Lajos – Sárbogárdi Jolán *A test anyyala* c. habszódijának első tizenhat oldala volt.

Vári Fábián László, a KVIT tiszteltbeli elnöke is megtisztelte jelenlétével az alkalmat. A műhely egyik sajátossága az volt, hogy meghívást kaptak a KMMI tehetséggondozó pályázatának résztvevői. Közülük Gyöngyössi Tibor és Puskás Márk fogadta el a meghívást. A műhelymunka kezdetén a jelenlévők felsorolták az általuk tapasztalt és felismert stílushibákat. Később a honlap szerkesztési elveire tereledt a szó. Shrek Tímea és Kertész Dávid vetette fel a kérdéseket, amelyekre Kovács Eleonóra adott választ. Erről az alkalomról Ráti Emese készített beszámolót.

Pák Diána

Őz a lakótelepen (Slendrián K. E.-nek)

E. szétkenődött szemfestékét igazgatja, közben meg-megakad a lélegzete, majd zihálva kifakad. Igyekszem megértő arcot vágni, de fél szemmel azt lesem, V. távolodik-e. Félek, hogy visszafordul, és újra kiabálni kezdenek. Szánalmas figura, még így, messziről is; lomha, hanyag. Nem értem E.-t...

Hajnalodik. Ilyenkor még nagyobb a lakótelep csöndje. Mintha a beton minden piszenést magába szívna. Előveszek egy cigit, rágyújtok, kínálnám, de tudom, hogy ő sohasem dohányzik. Így csak mellé ülök, és igyekszem hasznosnak tűnni – nem megy.

Bámulunk: ő a fájdalomtól, én a tehetetlenségtől tompán. Felfedezek egy vörös sávot a szürke, repedezett aszfalton. Látom, ahogy E. kinyújtja lábát a fény felé, aztán rám néz, és teljes nyugalommal beszélni kezd:

– Valójában nincs megoldás, sem probléma, csak néhány meghasadt járda, amelyeken araszolunk – kezdődnek valahol, aztán véget érnek. Olykor megbotlunk, és hajlamosak vagyunk évekig ücsörögni, sajnálni magunkat, pedig egy apró döccenés az egész.

Egy szempillantás alatt felpattan, és őz módjára ugrálni kezd a járda hasadásai között. Int, hogy kövessem. Felállok, szívok egyet a cigiből, elpöckölöm a csikket, de meggondolom magam, s csak legyintek, hogy én nem szoktam...

Együtt állunk az ajtó rossz oldalán (Sz. A.-nak ajánlva)

Szabontai Alexandra: Ajtó

Óvatosan belesek a szobába: nincs sehol. Kint van, dohányzik. Magamra kapok egy kabátot, és résnyire nyitom a bejárati ajtót. Nyikorog. Már meg kellett volna olajozni, mert éjjel, amikor néha kiszökünk a városba, túl sokat kell óvatoskodni vele, hogy a nevelők meg ne hallják.

Kinézek: sötét van; csak egy vörösen izzó pont serceg a levegőben. Egypillanatra felkapcsolom a lámpát, látom, hogy a szomszéd ház falát bámulja.

Visszalépek a cigimért, közben lekapcsolom a világítást. Megállok a lépcső tetején, és rágyújtok. Lassan megszokom a felfohályt is: egyenként kirajzolódnak a grádicsok, s hamarosan az udvar minden szeglete megmutatkozik. Csend van. A gyufával bibelődök.

– Ma rajzoltam... – szólal meg vontatott hangon.

Bólogatok, s szívok egy slukkot.

– ... egy ajtót, félig nyitva. Sokat *matattam* vele, hogy a fény, ami a résen át beszűrődik, megfelelő szögben essen. Aztán arra gondoltam, résnyire tolvajok és gyávák nyitják az ajtókat. Meg én. A sötétből nézem, ahogy elhaladnak előttem az emberek, nekem meg csak a cigi világít a kezemben.

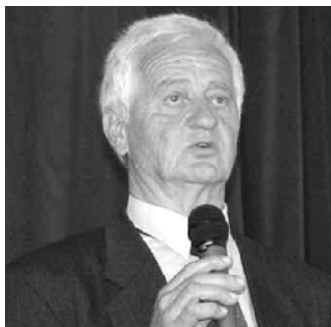
– De legalább együtt állunk az ajtó rossz oldalán.

Hirtelen megfordul, felrohan a lépcsőn, belép a verandára, felkapcsolja a lámpát, s mint akikre ráparancsoltak: egyszerre kezdünk el nevetni.

„Amíg élek, remélek!”

Beszélgetés Skripeczky Istvánnal

Skripeczky István Kárpátaljáról elszármazott nyugalmazott gimnáziumi tanár. Ma Dunakeszin él, aktívan kiveszi részét a Duna menti kisváros közösségi életéből. Bár majdnem fél évszázada elhagyta szülőföldjét, a kötődés mindvégig megmaradt, különböző módon igyekezik segíteni a kárpátaljai magyarságot.

– Mióta él Dunakeszin, mi az, ami pont ebbe a városba hozta?

– Az ungvári egyetem orosz nyelv és irodalom szakának elvégzése után egy évig a Gutti Általános Iskolában tanítottam, majd az életem úgy alakult, hogy a szüleimmel együtt 1968-ban Ungvárról Magyarországra, pontosabban, Dunakeszire települtem át, és azóta is itt élek feleségemmel, Skripeczkyné Zádor Évával, Zádor Dezső ismert kárpátaljai zeneszerző unokahúgával. A lányom és a fiam már kirepültek a családi fészekből. Hosszú évtizedeken át tanítottam itt, a Radnóti Miklós Gimnáziumból mentem nyugdíjba. Közben 1994 és 2006 között önkormányzati képviselő voltam Dunakeszin, a Lokálpatrióta frakcióban. A Dunakeszire való költözésünknek prózai oka volt: apám itt kapott kántori állást, és a nagybátyámmal együtt ebben a Budapest melletti városkában vett családi házat.

– Csak érdekességként: sok kárpátaljai lakik a Duna menti kisvárosban?

– Dunakeszina jelenlegi adatok szerint több mint negyvenezren élnek. Néhány családot ismerek, akik Kárpátaljáról települtek át: dr. Csomár Csaba Beregszászról, dr. Duliskovics István Ungvárról, Boross József Tiszaújlakról. Ők minden alkalommal eljönnek a rendezvényeinkre, és támogatják az általunk kitűzött célt.

– Dunakeszi lakossága mennyire kíséri figyelemmel Kárpátalja magyarságának

sorsát? A tavalyi fellépésem után sok emberrel beszélgettem, és sajnos azt tapasztaltam, hogy alig ismerik, mondjuk, a kortárs íróinkat.

– A kárpátaljai magyarság sorsára a nagytiszai árvíz irányította rá a figyelmet, majd a két éve kirobbant orosz–ukrán konfliktus kapcsán újra előtérbe került. Minden bizonnyal ennek tudható be, hogy a múlt évben április 26-án és október 25-én a Dunakeszi Civilek Baráti Köre által és más helyi civil szervezetek közreműködésével szervezett jótékonysági rendezvényeink teltház előtt zajlottak, és a bevétel minden várakozást felülmúlt. Az összeget Kutlán András festőművész javaslatára mindkét alkalommal a Kárpátalján működő egyházi liceumokban tanuló diákok étkeztetésére ajánlottuk fel. A pénzadományból a dobronyi, a tivadari, a nagyberegí és a técsői református, továbbá a karácsfalvai görögkatolikus és a munkácsi római katolikus líceumok részesültek. Sikereinket természetesen annak is köszönhetjük, hogy a fellépők között országosan ismert művészek voltak, köztük Vidnyánszky Attila, Dimyész József, Petrás Mária és Szvorák Katalin; díszvendégeink pedig Zán Fábán Sándor, a Kárpátaljai Református Egyházkerület püspöke és Majnek Antal atya, a Munkácsi Római Katolikus Egyházmegye püspöke voltak.

Igaza van, a kárpátaljai írókat, költőket nem igazán ismerik városunkban, bár ez sem fedti teljesen a valóságot. Volt önkormányzati képviselőként szinte minden évben szerveztem író-olvasó táborokat, ahová szülőföldem ismert íróit, költőit is meghívtam. Többek között vendégünk volt Vári Fábán László József Attila-díjas költő, aki mellesleg szintén Tiszaújlakon született, mint én. De járt nálunk Nagy Zoltán Mihály, *A sátán fajtája* című kisregény szerzője, továbbá Dupka György történész, lágerkutató. Egyébként

Lacinak, barátaim közreműködésével, mi adtuk ki az első kemény fedeles verseskötetét. S csak érdekességként árulom el, hogy a gimnáziumunk egyik végzőse diplomamunkáját az egyetemen Vári Fábán László műveiből írta. De az Ön verseit is nagysikerrel szavalja rendezvényeinken Guttman Vilmos előadóművész barátunk.

– Aktívan részt vesz a város társadalmi életében, többek között a Kárpátaljával kapcsolatos rendezvények szervezésében is. Beszélne erről bővebben?

– Hosszú évekig voltam két alapítvány elnöke, ezek keretében létrehoztam a Dunakeszi–Fóti Nyári Egyetemet. Az elszakított területeken élő diákokat, egyetemistákat hívtuk meg Dunakeszire tíz napra, neves művészek közreműködésével előadásokat és kulturális programokat szerveztünk számukra. Sokan közülük először jártak Magyarországon, és a visszajelzések szerint feledhetetlen élményben volt részük. A Kárpátmedencében élő és alkotó képzőművészek számára több alkalommal szerveztünk kéthetes nyári alkotótáborokat a Duna partján található gyönyörű üdülőhelyen. Kárpátaljáról is voltak festőművészek és fafaragók. „Tegyük meg mindent, amit lehet azokért, akik a szülőföldet választották!” – mondták több alkalommal is a magánbeszélgetések során volt ungvári ifjúkori barátaim, dr. Fodor István professzor (úr), dr. Harajda András és dr. Kerekes Ferenc. Talán ez a gondolat fejezi ki a legplasztikusabban azt a tevékenységet, amit immár 25 éve folytatok. Segítettem a tiszaujlaki középiskola újjáépítését, majd a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola épületének felújításába is bekapcsolódtunk. Négy tanezrem rendbeteletét finanszíroztuk, részben különböző jótékonysági rendezvények szervezésével, részben pedig a családundk összefogásával. A főiskola hálából a termeket Dunake-

szi, Alag, Skripeczky és Zádor termeknek nevezte el!

– Szeptemberben az Ön jóvoltából sikerült felújítani Tiszaújlak templomának orgonáját. Hogy született az ötlet?

– Tavaly nyáron három testvérem Tiszaújlakon járt, és ott szerzett tudomást arról, hogy a Szent Ilona római katolikus templom 120 éves orgonája, amelyen apánk 25 éven át – a Gulag után is – kántorizált, elromlott, és szinte használhatatlanná vált. Részben apánk emlékére, valamint a tiszaujlaki hívek támogatása céljából testvéreimmel úgy határoztunk, hogy lehetőségeinkhez képest felújítjuk ezt a hangszert. Egy ismerős evangélikus lelkész segítségével kerültem kapcsolatba a Tolna megyében élő orgonajavító és -hangoló mesterrel, Kovács Róbert úrral, aki háromnapos ottlétünk alatt szinte éjjel-nappal dolgozva rendbe is hozta ezt a számunkra oly sok szép gyermekkori élményt nyújtó orgonát. A vasárnapi szentmisén Kovács Róbert mester orgonált a tiszaujlaki hívek nagy örömeire.

– A sikeres helyhatósági választások tükrében Ön hogy látja a kárpátaljai magyarság helyzetét, jövőjét?

– „Dum spiro, spero”, azaz amíg élek, remélek, tartja a latin közmondás. A kárpátaljai magyarság megmaradásának esélye a mostani összefogással és sikerrel jelentősen megnőtt. S jóllehet az orosz–ukrán konfliktus rendkívül nehéz helyzetbe hozta az otthon maradt honfitársainkat, ennek az állapotnak, szerintem, előnye is van: az anyaországi magyarok egy része talán most ébred rá igazán, hogy lelkiismereti kötelessége támogatni a kárpátaljai magyarságot. S az együttérzés és támogatás óriási erőt jelent a megmaradásért folytatott küzdelemben azok számára, akik a szülőföldet választották!

– Köszönöm a beszélgetést!
Lengyel János
(Kárpátalja.ma)

Küldjön egy képet!

A Kárpátaljai Hírmondó szerkesztősége továbbra is várja a régi fotókat. Arra kérjük olvasóinkat, lapozgassanak fényképalbumukban, és ha találhatnak olyan felvételt, amely közérdekűre tarthat számot, osszák meg másokkal is kincseiket, hiszen ezek a képek mára már kordokumentum értékűek.

Kárpátaljai atmoszféra

Eljátszottam kicsit a gondolattal, hogyan lehetne egy Közép-Európával foglalkozni kívánó angolszász diplomatát mély vízbe dobni. Ha szeretné megérteni a térség hallatlanul bonyolult és ellentmondásos történelmét, nemzetiségi változatosságát, felekezeti tarkaságát, vagyis mindazt, ami a multietnikus közösségeket jellemzi, első körben Kárpátalját ajánlanám neki. Ez a kevesebb mint 20 ezer négyzetkilométer kiterjedésű, helyenként még ma is gyéren lakott vidék méltó kihívást kínál a mögöttünk hagyott évszázad történetét kutatóknak.

Bár a magyar történeti tudatban nem illeti meg olyan kitüntetett hely, mint Erdélyt vagy a Felvidéket, ám a Vereckei-hágó, a Munkácsot védő Zrínyi Ilona vagy a Rákóczi-család a nemzeti emlékezet markáns útjelzői. De elmondhatjuk ezt más népekről is: hiszen a ruszin/rutén, az ukrán, az orosz, a cseh-szlovák, a lengyel, a román és a zsidó nép történetében ugyancsak nyomott hagyott e néhány megyényi táj viharos történelme. Bár címe szerint csupán a második világháború éveivel csaknem egybeeső hat esztendő eseményeiben kalauzol minket Fedinec Csilla monográfiája, szerencsére ennél is többet kapunk.

A szerző a szükséges nyelvi és történeti ismeretek birtokában magabiztosan tájékozódik a Kárpátalja sorsát érintő bonyolult diplomáciai manőverek világában az I. világháború végétől napjainkig. Volt ez a vidék a Károlyi Mihály vezette Magyar Népköztársaság ruszin autonóm területe, mások az Ukrán Piemontot látták benne, sőt 1939 márciusában néhány napig önálló parlamenttel rendelkező független államot hoztak itt létre ruszin politikusok. Valójában legkevésbé sem a helyben élők akarata érvényesült. Több nagyhatalom érdekei ütköztek Beregszász és Huszt vidékén, a magyar revíziós törekvéseket többször is hűtötte a náci Németország, ugyanakkor Sztálin lényegében a már Molotov–Ribbentrop-paktum idején kiszemelte magának e vidéket, mint a Kárpátok gerincén belüli hídfőállást.

Nagyon tanulságos a könyv azon része, amely a magyar politikai elit 1938/1939 utáni magatartását mutatja be. Nem szabad felednünk, hogy a ma Ukrajnához tartozó vidék két lépcsőben tért vissza Magyarországhoz: az első bécsi döntéssel a magyarok laktak alföldi sáv, míg 1939 márciusában a honvédség fegyveres akciójával a ruszinok által benépesített hegyes-völgyes táj. A két területet eltérően igazgatták, az első betagolták a magyar vármegyerendszerbe, a másodikok létrehozták a Kárpátaljai Kormányzóságot. Fedinec Csilla bemutatja azokat a leginkább Teleki Pál miniszterelnökhöz köthető törekvéseket, amelyek egy valódi ruszin autonómia megteremtésére irányultak. A Csehszlovákiában jogosan követelt nemzetiségi öngazdálkodást végül Ma-

gyarország sem adta meg, birtokon belül már megfordult a politika logikája.

A kötet jól sikerült fejezete a kormányzók portréja, akik közül emberileg Perényi Zsigmond tűnik a legrokonszenvesebbnek, míg Kozma Miklós a legígéretesebb, de talán a legnagyobb csalódást okozó személyiségnek. Jelképes, hogy ígéretei és reményei ellenére sem tanult meg ruszinul, ráadásul kifejezetten pártfogolta a magyar holokauszt első fejezetét képező, a kame-nyec-podolszkiji vérengzéssel végződő kitoloncolást. A kötet egyik legmaradandóbb része az, amelyikben Fedinec Csilla a mentális határokról szól, vagyis azokról a finom emberi és jogi döntésekről, amelyek érzékeltek Kárpátalja helyzetének rendezetlenségét, ideiglenességét, legyen szó a hadművelési terület bevezetéséről vagy az 1944-es máriapócsi naptárban megjelenő országfelosztásról (Anyarország, Felvidék, Erdély). Az eddigiekhez hasonlóan szakszerűen, de ugyanakkor szemléletesen és együtt érzően közelített a szerző a történeti Magyarország egyik legnépesebb és legszegényebb zsidó közösségének, a kárpátaljaiaknak a sorsához. Ezt a válságos időszakot a magyar világgal együtt az Ungváron bevezetett szovjet időszámítás zárta le, minden szempontból.

Ha lehet kritikát megfogalmazni a kötet szemben, túl a néhol döcögő, kicsit setesuta mondatokon, a nem mindig jól érthető idézeteken, az talán a mikrovilág bemutatása. Az 1938 és 1941 között visszatért területekkel foglalkozó eddigi kötetek szerzői, Ablonczy Balázs és Simon Attila egyaránt bőséges terjedelemben tárgyalták az anyarországból áttelepült tisztviselők és a helyben lakók, a földreform és a telepítés, az idegenforgalom és az irodalmi emlékezet kérdéseit. Ezek révén sokkal behatóbban, a mindennapok világán átszűrve láthatjuk ezeket az idöket.

Bár Fedinec Csilla könyvében is van egy rövid fejezet az utóbbi két témáról, de ez eléggé elnagyolt és kidolgozatlan, mint ha a szerző sem érzett volna elég késztetést az effajta megközelítéshez, amit sajnálhatunk. Ennek a résznek a kibővítése még jobban megelevenítené volna Kárpátalja ezen bő fél évtizedének atmoszféráját. Tartalmi tévedés csak néhány akadt a kötetben (a magyar fegyverszünet időpontjaként véletlenül 1945 június szerepel január helyett, Sztálin 1879-ben, Lukács Margit pedig 1918-ban született), de ezek igazán apróságok. Fedinec Csilla monográfiája összességében méltó folytatása az Észak-Erdélyről és a Felvidékről szóló munkáknak, s reményeink szerint egy színvonalas Délvidék-kötet tetheti teljessé a sorozatot.

**Papp István
(nol.hu)**

Fedinec Csilla: „A magyar szent koronához visszatért Kárpátalja” 1938–1944. Jaffa Kiadó, 2015

NYÍREGYHÁZÁN IS BEREGSZÁSZÉRT

Dalmay Árpádszemélye megkerülhetetlen, ha Kárpátalja művelődési élete jelenéről és a múlt század végének kulturális megmozdulásairól beszélünk. Tizenkilenc évvel ezelőtt családjával együtt áttelepült Magyarországra, de rá valóban igaz a közhelynek tűnő mondás, hogy hivatást épít az anyarország és a szülőföld között. Otthon, Beregszászon emléktáblák és szobrok tanúskodnak arról, hogy erőt és energiát nem sajnálva munkálkodott a magyar identitástudat megőrzésén, itthon, Magyarországon pedig arra törekedett, hogy a kárpátaljai magyarságot bekapcsolja az egységes nemzet vérkeringésébe. A közelmúltban őt faggattuk arról, tevékenységének mia mozgatórugója.

– Hiszem és vallom, hogy az embernek, ha érez felelősséget nemzete és szülőföldje iránt, nyomot kell hagynia maga után. Mivel sem író, költő, sem művész nem vagyok, én másban találtam meg a hivatásomat: a magyar szobrok és emléktáblák jelentik az életművem Beregszásztól Munkácsra át a Tamopoli melletti Brezánig, a horvátországi Fuzsinéig és a Pest megyei Nyáregyházáig, illetve Nyíregyházáig. Azért nemcsak emlékművek állításával foglalkoztam: részem volt az autonómiáról és a települések magyar nevének visszaállításáról (és hivatalossá tételéről) tartott népszavazások kezdeményezésében, Beregszász középkori címerének, régi magyar utcaneveinek „visszaperlésében”, a nemzeti jelképek használatának engedélyeztetésében, a díszpolgári cím felújításában és a Pro Urbe-díj létrehozásában is.

– **Mondod, hogy nem vagy sem író, sem költő, ám korábban jelentek meg műfordításaid, s a mai lapszámban is olvas-ható Petróci Iván két versének fordítása. Akkor hogy is van ez?**

– Bár nyelvészként diplomáztam, azért az irodalom is érdekel. Amikor a beregszászi szerkesztőségben dolgoztam, két kedves barátom, Füzesi Magda és az idén elhunyt Petróci Iván hatására fordultam fokozottabban a költészet felé. Arra is gondoltam, hogy mivel tudok 4–5 nyelvet, s mert fiatalabb koromban nekem is voltak vers-zsengéim, megpróbálkozzom a műfordítással. Természetesen elsősorban ukránból, oroszából és németből fordítottam verseket. Ukránból Iván barátom néhány költeményét, németből pedig Kárpátalja akkori egyetlen német költőjét, Olga Rischawyt fordítottam. Oroszból Juvan Szemalov manysi (vogul) író és költőt. Őt személyesen is ismertem, házunk vendége volt Beregszászban, dedikálta a könyveit, sőt az egyikbe hozzám is írt egy rövid verset. Már nem emlékszem, hogy az udmurt Vlagyimir Vladikin néhány versét miért fordítottam le, bizonyára felkeltette az érdeklődésemet. Fordítottam egy-egy verset szlovákból és szorbból is: Milan Lajciak versének

NYÍREGYHÁZÁN IS BEREGSZÁSZÉRT

fordítását a *Zempléni Szó*, a Tökete-rebesi járás lapja, Jurij Brezanét pedig a *Vörös Zászló* közölte. Ezek amolyan nyelvi kirándulások voltak. Szlovákul viszonylag jól értek, az akkori NDK-ban élő legkisebb nyugati szláv nép, a szorbok nyelve is érdekelt. Kihívásnak tekintettem ezeket a fordításokat, akárcsak Balla László *Jedem das Seine* című elbeszélésének németre fordítását, amely a moszkvai *Neues Leben* című német lapban jelent meg. Iván barátunk ruszin búcsúversének lefordítását kötelességemnek tartottam.

– Az áttelepülés lelki gyötrelmeit mindenki másképpen éli meg. Van, aki még azt is eltűnteti, hogy valaha járt Kárpátalján, de nagyon sokan vannak olyanok, akik az otthonról hozott „hamuban sült pogácsából” sokáig megélnék, sőt, megosztják azt a környezetükkel is. Te az utóbiakhoz tartozol: rengeteg feladatot vállalasz, hatalmas hévvel vetted bele magad a szervezeti élet forgatagába. A közéleti elfoglaltság a megkapaszkodást is segítette? Úgy tűnik, a Beregszászéért Alapítvány „a legnagyobb gyermek”.

– Mindig is közéleti embernek éreztem magam, még ha ezt sokan nem is vették észre. Az egyetemen tagja voltam a magyar kar táncsoportjának, Tóth Árpád-estet rendeztem, verset mondtam. Aztán Beregszászon a szerkesztőség munkatársaként létrehoztam az Illyés Gyula Magyar Irodalmi Klubot, amely nem csupán irodalommal foglalkozott. Nyíregyházán az *Új Kelet* című megyei lap újságírójaként főleg Kárpátaljáról, az otthoni eseményekről írtam, igyekeztem bemutatni a szabolcsi olvasóknak az odaát maradt Csonka Bereget. A lap megszűnte után a Start Vállalat oktatási központjába kerültem, ahol egy évig magyar nyelvet és irodalmat, majd nyugdíjba vonulásomig német nyelvet tanítottam. Kollégáim elismerését elsősorban azzal érdemeltem ki, hogy minden nyári szünetben szerveztem számukra autóbusszos kirándulást az egykori Haza elszakított területeire. Természetesen Kárpátaljával kezdtük, de aztán eljuttunk Erdélybe, kétszer a Felvidékre, az Őrvidékre (Burgenlandként is ismerik), ahonnan Bécsbe is ellátogattunk, kétszer a Délvidékre (először Szerbiába és Horvátországba, majd Szlovéniába), kétszer az Adriai-tenger mellé, Dalmáciába és Isztriába.

Igen, az általam vezetett civil szervezetek közül a Beregszászéért Alapítvány a legfontosabb számomra. Kuratóriumának elnökeként lényegében azt folytatom, amit a KMKSZ Beregszászi Járási Szervezetében és a BMKSZ-ben végeztem. Legfontosabb feladatunk a beregszászi és környékbeli magyarság nemzeti identitástudatának erősítése. Folytatjuk a szobrok és emléktáblák állítását. Nyíregyházáról már három szobrot vittünk Beregszásznak: Szent Istvánét, dr. Linner Bertalanét és Esze Tamását. Valamennyit közadakozásból állítottunk. Az em-

Dosszié

Dalmay Árpád, akit sokan a kárpátaljai magyar ügyek szószólójaként tisztelnek a Beregszászon, 1947-ben született Beregszászon, 1997 óta Nyíregyházán él. Pályafutása során volt tanár, műfordító, publicista, szerkesztő, önkormányzati képviselő, kultúrpolitikus. 1970-ben magyar nyelv és irodalom szakos tanári diplomát, 1982-ben pedig némettanári diplomát szerzett az Ungvári Állami Egyetemen. 1970–1984 között a beregszászi járási lap, a *Vörös Zászló* munkatársa, 1984-től a Benei Általános Iskola némettanára, 1985-től a Könyvbarátok Országos Egyesülete Beregszászi Járási Szervezetének felelős titkára, 1989-től a Beregszászi Kossuth Lajos Középiskolatanára, 1990–1991-ben a Beregszászi Járási Tanács elnökhelyettese. Kezdeményezésére iktatták be az 1991-es népszavazásba a magyar autonóm körzet kérdését.

1984-ben létrehozta az Illyés Gyula Irodalmi Klubot, annak elnöke volt, 1989–1994 között a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) Beregszászi Járási Szervezetének elnöke, 1994–1997 között a Kárpátaljai Magyar Szervezetek Fórumának elnöke, a Beregszászi Magyar Kulturális Szövetség (BMKSZ) alapító elnöke. 1989–1997 között a Hatodik Síp című folyóirat egyik szerkesztője. Műfordítással és helytörténet-írással is foglalkozik, több tanulmányt publikált. A Beregszászéért Alapítvány kuratóriumának elnökeként eredményes munkát folytat a város múltjának megőrzéséért, arculatának szépítéséért. A Rákóczi Szövetség Nyíregyházi Szervezetének elnöke. A Magyarok Világszövetsége (MVSZ) megyei szervezetének alelnöke, a Trianon Társaság Nyíregyházi Szervezetének alapító elnöke, a Vitézi Rend tagja.

léktáblák száma pedig már meghaladja a tucatot. Legutóbb Garanyi József és Horváth Anna képzőművészek, valamint Nadas Anna színésznő emléktábláját avattuk fel. Szép emlékművet állítottunk a katolikus temetőben a város temetőiben ma már ismeretlen helyen nyugvó 1848/49-es honvédeknek. Létrehoztam a Beregszászéért Alapítvány Baráti Körét, már több mint 180 tagunk van, elsősorban áttelepült beregszásziak, de más, velünk rokonszenvezők is csatlakoztak hozzánk. Az ő adományaikból és két éve a Nemzeti Együttműködési Alap támogatásával valósítjuk meg terveinket.

Persze, nem csak emlékműveket hozunk létre. Támogatjuk a beregszászi iskolákat (eddig a Bethlen Gábor gimnáziumot és a Kossuth Lajos középiskolát, de sor kerül a többire is), az otthon maradt rászorulókat, elsősorban a Beregszászi Nyugdíjasok Petőfi Sándor Egyesületének tagjait, akiknek csupán tavaly kétszer vittünk ételmeztartásokat. Gondoskodunk elhanyagolt sírok rendbe hozásáról, könyvek kiadásáról. Újra kiadtuk Andruskó Károly *Beregszász* c. minikönyvét, amely csodálatos fametszeteket tartalmaz városunkról és néhány környékbeli templomról, tavaly pedig Rónai János 1907-ben megjelent *A beregszászi róm. kath. templom története* című könyvecskéjének reprint változatát jelentettük meg, amit a Baráti Kör tagjai kaptak karácsonyra, de száz példányt küldtünk ajándékba a Beregszászi Római Katolikus Egyházközségnek is. Támogatjuk a történelmi egyházakat, korábban 300 ezer forintot gyűjtöttünk és juttattunk el a beregszászi református gyülekezetnek a templom orgonájának javítására, a katolikus egyháznak pedig két emléktáblát (IV. Béla királyét és a templom műemléktábláját) ajándékoztunk.

Tavaly két másik emléktábla is elkészült Beregszász számára: Gáthy Zsigmond egykori polgármesteré, akinek két évtizedes tevékenysége alatt sokat fejlődött a város, valamint három beregszászi születésű irodalmár, Bellői László, Regőczy Győző és Reichard Piroska közös emléktáblája. Ezeket a városi végrehajtó bizottság engedélyének hiányában még nem tudtuk felavatni. Remélhetőleg idén hozzájárulnak a kétnyelvű emléktáblák elhelyezéséhez. Mindnyájunk számára fontos ez, hisz már-már feledésbe merülő híres személyek emlékének megőrzéséről van szó. Korábban a feledés homályából ragadtuk ki Báthy Anna Kossuth-díjas operáénekest, Polónyi Károly és Polónyi Jolán festőművész testvéreket, Deákné dr. Bartha Katalin és Bárdos László egykori gimnáziumi tanárokat. Terveztük a múlt évben a beregszászi süvegcsúcs, a Nemzeti Múzeum féltett kincse emlékművének létrehozását a Kishegyen, ahol 125 évvel ezelőtt megtalálták, de egyrészt a megcsappant anyagiak miatt, másrészt a Nagybakai Községi Tanács (a terület hozzájuk tartozik) engedélyének hiányában nem tudtuk elkészíteni. Ez is 2016 egyik feladata.

NYÍREGYHÁZÁN IS BEREGSZÁSZÉRT

Tevékenységünk Magyarország területére is kiterjed. Tavaly a Pest megyei Nyíregyházán felavattuk Fedák Sári domborműves emléktábláját. A művész életének utolsó éveit töltötte ebben a községben. Nyíregyházán a Bencs-villában (vezetője az ugyancsak volt beregszászi Orémusz Maja) az ott dolgozókkal közösen rendszeresen tartunk kárpátaljai vonatkozású könyvbemutatókat, irodalmi esteket. Találkoztunk ott Füzesi Magdával, Ortutay Zsuzsával, Schober Ottóval, Kovács Sándorral, valamint a *Kárpátalja* című útikönyv szerzőivel. Ennyit ízelítőül alapítványunk munkájából.

Zubánc Lászlóval Beregszászon, egy emléktábla-avatáson

Hadd említsem meg kuratóriumunk másik két tagját, a Budapesten élő Schober Ottót és a ma már miskolci Tóth Antal Józsefet – a Kárpátaljai Szövetség (KSZ) kulturális tevékenységet irányító alelnökét, illetve a KSZ miskolci társ szervezetének elnökét –, akiktől minden támogatást megkapok munkámhoz. Itt jegyezném meg, hogy a *Kárpátaljai Hírmondó* számos olvasója is tagja alapítványunknak, a segítséget nekik is szeretném megköszönni. 2014-ben a Beregszászért Alapítvány együttműködési megállapodást kötött a Kárpátaljai Szövetséggel, amelyben többek között az áll, hogy a két szervezet támogatja egymás szakmai programjait. Bízom benne, hogy a jövőben több közös rendezvény szervezésére is sor kerül.

– *A Rákóczi Szövetségről közismert, hogy a honismereti programokon túl karitatív feladatokat is végez. Érdekesnek tartom, hogy egy olyan nagyvárosban, mint Nyíregyháza, éppen egy határon túli személyben találta meg elnökét a városi szervezet. Mondanál erről valamit olvasóinknak?*

– Nemcsak karitatív feladatokat lát el a szövetség, hanem – ami rendkívül fontos – beiskolázási programot valósít meg: támogatja a Felvidéken, Erdélyben és Kárpátalján a magyar iskolákba jelentkező diákokat. Nyíregyházán alighanem én vagyok a Rákóczi Szövetség legrégebbi tagja: még 1995-ben Beregszászon léptem be. Néhány évig nem is tudtam a nyíregyházi szervezetről, nem volt időm keresni a kapcsolatokat. Amikor úgy 4–5 évvel ezelőtt megtaláltam, közgyűlésükön megválasztottak a szervezet alelnökévé, majd egy év múlva elnökévé. Néhányan a tagok közül már ismertek, részben egykori beregszászi tevékenységem, részben itteni újságírói munkám folytán. A nyíregy-

házi ma már az egyik legnagyobb (több mint 90 fős) és legaktívabb vidéki szervezet. Feladatunk a Rákóczi-hagyományok őrzése, kapcsolatok tartása a felvidéki, kárpátaljai és partiumi testvérszervezetekkel. Minden évben autóbusszal utazunk a felvidéki Borsiba és a partiumi Kismajtényba, ahol részt veszünk és koszorúzunk az ünnepségeken. Természetesen a fejedelem születésének napján Nyíregyházán is megemlékezést tartunk a domborműves utcanévtáblánál. Néhányszor koszorúztunk Beregszászon a Rákóczi-emléktáblánál és Esze Tamás szobránál, tavaly pedig Munkácson tisztelegtünk a várban Zrínyi Ilona és a városban Rákóczi szobránál. Ugyancsak tavaly autóbusszal utaztunk Kassára, ahol megtekintettük a dómot, a fejedelem és bujdosótársai sírját. A Trianon Társaság városi szervezetével közösen emléktáblát állítottunk Nyíregyházán gróf Esterházy Jánosnak és a doni harcokban elesett megyebeli hősöknek. Minden évben megrendezzük a Felvidékről kitelepített magyarok emléknapiját, ottani írókkal, költőkkel, politikusokkal találkozunk, emlékkonferenciákat rendezünk.

– „Nem kell beszélni róla sohasem, de mindig, mindig gondoljunk rá”. Sokan egyetértenek Juhász Gyula Trianon című versének kitételével, úgy tűnik, Te nem, hiszen megalapítottad a Trianon Társaság Nyíregyházi Szervezetét. Mit kell tudni erről a közösségről?

— 2010-ben, a trianoni országcsönkítés 90. évfordulóján határoztam úgy, hogy Nyíregyházán is meg kell alakítani a helyi szervezetet. Tudomásom szerint én voltam akkor a Trianon Társaság egyetlen nyíregyházi tagja (ehhez a szervezethez is még Beregszászon csatlakoztam), így kézenfekvő volt, hogy én hozzam létre a szervezetet, amelynek mintegy 30 tagja van. A Trianon Társaságnak természetesen nem az egykori határok visszaállításának „kikényszerítése” a feladata, hanem a történelem egyik legnagyobb gáztettének, „nemzetgyilkossági kísérletének” ében tartása az emberek emlékezetében. Tehát kell beszélnünk róla! Részt veszünk a június 4-i megemlékezéseken, koszorúzásokon, javaslatunkra készült el a Trianon-emléktábla, majd szervezetünk is állított négy emléktáblát: a Rákóczi Szövetség városi szervezetével közösen létrehozottakon kívül gróf Apponyi Alberté és tavaly a Székely Hadosztályé. Talán mondanom sem kell, hogy tartottam magam a korábbi elvemhez: mind a négyre bronz dombormű került.

– *Hogyan kerültél kapcsolatba a Vitézi Renddel? Mi alapján válhat valaki vitézzé? Milyen tevékenységet folytat a szervezet?*

– A Vitézi Rend az első világháborúban kitűnt honvédek elismerésére jött létre, alapítója Horthy Miklós kormányzó volt. 1944 után „természetesen” betiltották. A rend-

szerváltás után újjászervezték, de már nemcsak az egykori vitézek leszármazottait fogadja soraiba, hanem a nemzet érdekében kimagasló tevékenységet folytató személyeket is. A rendnek Kárpátaljai Törzskapitánysága is van, ennek részben Kárpátaljáról áttelepült, részben otthon élő tagjai vannak. Vitézzé valamelyik rendtárs ajánlására válhat valaki. Én is így kerültem közéjük. Feladatunk elsősorban nemzetmegőrző tevékenység, de vannak katasztrófaelhárító csoportjaink is.

– *A Dossziéból kiderül, hogy Te Kárpátalján is nagyon elfoglalt közéleti személyiség voltál, de Nyíregyházán is megtaláltad a testhez álló feladatokat. Azt szokták mondani, minden sikeres ember mögött van egy jól működő családi háttország. Így van ez a Te esetében is?*

– Természetes, hisz a családi háttér nélkül nem tudnám végezni ezt az önként vállalt munkámat. Elsősorban a feleségem veszi le a vállamról az otthoni munka egy részét, de sokat segít a két lányunk és öt unokánk biztatása, elismerő hozzáállása is.

– *Végezetül hadd kérdezzem meg: a sok társadalmi elfoglaltság mellett van időd kedvtelésekre? Értem alatta a belyeggyűjtést vagy egyéb hobbit, amely kapcsolódást jelenthet.*

Feleségével, Mártával

– Sajnos egyre kevesebb. Nekem a kerétkedés mellett ez a civil munka jelenti elsősorban a kikapcsolódást. Kevés időm jut az olvasásra, inkább csak történelmi tanulmányköteteket és kárpátaljai vonatkozású könyveket veszek kézbe. Korábban sok mindent gyűjtöttem: ex libriseket, bélyegeket, érmeket, régi pénzeket, képeslapokat. Ezeket lassan leépítettem. Maradt a magyar bélyegek, a magyar történelmi és irodalmi vonatkozású emlékérmék és beregszászi képeslapok gyűjtése. A kertben is van gyűjteményem különleges növényekből: terem nálunk homoktövis, kivi, piros szeder, datolyaszilva, virginiai szilva, tayberry, josta, mandula, citrom, goji bogyó, gránátalma, de van olajfánk, banánfánk is.

– *Köszönöm a beszélgetést, örömmel végzendő feladatokat kívánok és azt, hogy továbbra is gyümölcsöző legyen a Beregszászért Alapítvány és a Kárpátaljai Szövetség együttműködése.*

i-m

Apai nagyanyámra hat- vagy hétéves korom óta emlékszem tudatosan. Azelőtt is, még a szebb időkben, minden biznnyal sokszor voltunk együtt, de igazándiból csak akkor figyeltem fel rá jobban, amikor 1949 februárjában a görögkatolikus papi családot mind – gyerekestül, öregestül, minden cókókostul – kilakoltatták a püspöki palota luxuslakásaiból az ungvári utcára. Esett a hó, meg fagyott kissé, de nem nagyon, és mi, gyerekek, még élveztük is, hogy a szabad levegőn lehetünk. Fel s alá ugrálhattunk az ágyon, a havas matracon. Egész jó volt. Am jóapámnak, aki e kilakoltatás „fő bűnöse” volt görög és katolikus papsága miatt, albérlet, pontosabban albérletek után kellett futkosnia. Nagy volt a család, jó nagy. Az asszony meg a négy gyerek, és az összes rokon. De ügyes volt az apám. Estefelé már költözhattunk is. „O, milyen szép nagy ez a szoba”, örvendezett anyám a tulajnak, amikor a Margitsziget utcai (ul. *Osztrovszkaja*) egy szobát, közös konyhát Badik bácsiéknál meglátta. Voltak még jó emberek is akkoriban Ungváron, akik segítettek. Nekünk az egykori cseh tanítónál, a sánta Badik bácsinál, nagyanyámnak meg a Kerekes-házban talált albérletet az apám.

Kerekesék jómódú orvos család volt. Igazi jó emberek. Ott laktak a Váralja utca elején, szemben a *himfák*-kal, amely az egyetem vegyészeti kara, az egykori Drugeth Gimnázium volt, ahol Szabó Dezső és apám is tanított anno. Manapság már alig lehet ilyen jó emberekkel találkozni. Emlékszem rájuk. Ők a szép nagy, vastag fákpuval ellátott, „dufartos” (ő, be kitűnően lehetett labdázni abban a „dufartban”) ház emeletén laktak, négy vagy öt szobában. Maga Kerekes Feri bácsi, aki kitűnő, ügyes kezű sebész volt, Eva néni, a felesége, Eva lányuk, a legidősebb, majd Zsuzsa és Ferike. A későbbiekben lazább baráti társaságot is alkottunk.

Évával jóban is voltam egy darabig. Egy-két évvel volt idősebb nálam, és mindig bámultam, hogy milyen szép. Egyébként nem volt az, de hát a szerelem vak, *love is blind*, ahogy azt Shakespeare mondja. Zsuzsa velem egykorú, sőt talán fiatalabb is volt, de őt nem szerettem. Talán azért, mert volt neki egy „jó” barátja, szintén egy Zsuzsa, Molnár Zsuzsa, aki egyszer a lépcsőfeljárón egy nagy sárgarépát tett a két combja közé, hangosan vihogva, mutatván nekünk, hogy a fiúknak milyen csúnya micsodája van. Undorítóan találtam, és Zsuzsát is megutáltam. Olyan spontán gyerektutálattal.

Szóval nagyanyámat, a húgát, Emma nénit, a kis Ilonkát, nagyanyám unokahúgát és Juliska nénit, azt hiszem nagyanyámnak vagy nagynénje, vagy unokatestvére lehetett, pontosan nem emlékszem, meg ez akkoriban egyáltalán nem volt számomra fontos, mármint az, hogy ki kicsoda – Juliska néni és kész –, a Kerekes-ház földszinti részében két szobába sikerült beköltöztetni. A két szoba mesterségesen lett leválasztva a lakás többi részétől, s az első, bejárati szoba felét nagyanyám konyhának alakította át. Sokat jártam oda. Sőt, hét évig talán többet voltunk nagyanyámnéknél, mi, unokák, mint otthon. Vagyis ott, ahol tulaj-

A borralaló

donképpen laktunk, Badik bácsiéknál a Margitsziget utcai albérletben. Nagymama „vigyázott” ránk, mert jóanyám szinte éjjelnappal lótot-futott és robotolt, hogy megkeresse a betevőt.

* * *

Nos, a poén megértéséhez, bevezetőnek ez talán elég is lesz. Nagyanyámról viszont, mivel ez a történet tulajdonképpen róla szól, még mondanom kell egyet s mást. Legjellemzőbb tulajdonsága, amennyire vissza tudok rá emlékezni, az volt, hogy végtelenül egyenes, becsületes és őszinte volt mindig. Hogy mennyire, azt egy történet is bizonyítja, amelyből megtudhatjuk, hogy s miként lett nagyapám felesége. Idősebb rokonaim, nagynénik és nagybácsik mesélték. Elmondták, hogy gyönyörűséges szép leány volt Papp Ilonka, mármint a nagyanyám. Fekete szemű, fekete hajú, kecses és sudár. Művelt és okos, úgy zongorázott, hogy Liszt Ferenc se jobban. (A nagy fekete zongorára még valahogy emlékszem, de később, persze, azt is eladtuk, vagy talán azt is elvették, már nem tudom.) Udvarlója is, meg kérője is annyi volt, mint a pelyva. És az egyiknek elígérkezett, sőt, gyűrűs menyasszonya is lett. Am aztán egy *soirée*-n – estélyen, úri összejövetelen vagy ki tudja, hogy is hívták azt akkoriban, ma egyszerűen csak buli, a finomabb lelkületűeknek „párti” –, összetalálkozott nagyapámmal, aki szintén nem volt akárki, már azon kívül, hogy olyan kétméteres izmos dalia is lehetett. Meg kék szemű. És okos. S aztán... Hát ott helyben és azon nyomban egymásba gabalyodtak. Állítólag ilyesmi is elő szokott fordulni az életben, mondják egyesek. Nagyanyám még azon az estén félrehívta a vőlegényét, és pontosan a következőket mondta neki: „Kedves Toncsi (ezt a nevet említették nagynéném), tudja, mégsem lehetek a maga felesége. Én Ortutay Jenőt szeretem, és az övé leszek.” És ezzel lehúzta ujjáról a gyűrűt, és visszaadta Toncsi bácsinak, mesélték még évekkel azután is elképedt rokonaim.

Egy másik szép tulajdonsága nagyanyámnak, ami szintén a természetéből fakadt, és aminek úgyszintén kevés hasznát vette később a megváltozott világban, az volt, hogy szeretett adni. Amíg gazdag, sőt azt is rebesgette a fáma, hogy a vidék egyik leggazdagabb asszonya volt és nagyságos asszony, akinek mindenki, kicsi és nagy, kezét csókolt, mert ez neki dukált, adott ő mindent: ételt, ruhát és alamizsnát a szegénynek, pénzt, szőlőt és családi házat (!) az új házásoknak, ha rokonok voltak, és nem volt miből az új életet elkezdni. Amikor pedig szegény lett, mint a templom egere, hát legálább világmegváltó szeretetéből osztogatott mindenkinek egy kis darabot. Még a szegény koldust sem restellte megölelni és megpuszítani, ha már mást nem adhatott neki (mert hát koldus lett ő is), amitől még végtelenül jó és mindent és mindenkit megértő szegény anyám is fintorgatta az orrát. De hát ő, mármint apai nagyanyám, ilyen volt. Vérében volt, hogy szeretetet nem csak kap-

ni, hanem adni is kell. Ezért soha senkivel sem kiabált vagy veszekedett. Legalább is én nem hallottam. Halál, duruzsoló hangon beszélt mindenkivel. És ha tehetette, megismogatta és megcsókolta az illetőt. En egyszer vadóc koromban el is kaptam a fejem egy ilyen simogatása elől. Mái is szégyellem magam azért, hogy elutasítottam simogatását, szeretete jelének ezt a kis megnyilvánulását. Na de most már mindegy!

Emellett igazi úrinő is volt nagyanyám. Még szegényen, elesetten is. Olyan régi vágású úrinő, mint például Baradlayné a *Köszívű ember fiai*-ban. S ezt nem én mondtam. Ha mások előtt szóba került a nagyanyám, az volt az első, amit róla elmondtak, hogy úrinő. „Ungváron voltak Jenő bácsi Ilonka néniel, és aztán a többiek”, mondtotta egyik USA-ba szakadt rokonom egészen magától értetődő módon, amikor arra kértem, hogy jellemezze szülővárosom társadalmi helyzetét a második világháború előtt és idején.

Jenő bácsi, a nagyapám volt a híres-nevezetes Beregszász polgármestere, aztán ungvári (ceholyai) főesperes, és országgyűlési képviselő, a már említett kétméteres izmos dalia, akibe nagymama első látásra beleszeretett, és viszont. Abeszben, egy uráli szovjet koncentrációs táborban halt meg 1952 karácsonyán, szentesten! Zsidó rabbi temette, mert az volt az utolsó kívánsága, hogy mindenképpen pap temesse. Pap meg csak egy zsidó rabbi akadt abban a táborban. Végül is ő is csak pap, nem? – mondták rabtársai egymásnak, hogy mégis csak eleget tegyenek nagyapám utolsó kérésének. Am azelőtt, mielőtt a sors keze így elbánt volna vele, ő volt az ungvári úri társaság lelke és motorja. Talpig úriember. Ezt még azok is elismerték róla, akik nem igazán kedvelték. Például anyai nagyanyám, aki – mivel csak egy „egyszerű pesti polgárasszony” volt – nem nagyon szerette apai nagyanyámat, a nagyságos úriasszonyt.

Szóval nagyanyámat a szíve éllette. És ha jótékonykodásai miatt (bőkezű alamizsna a koldusnak, gazdag ajándék a családnek, családi ház a rokonnak) szemrehányást tettek neki, hogy pazarol, elsírta magát. S nagyapám, mint mondták, nem tudta elviselni, ha a felesége könnyezett. Ezért midig csak annyit mondott, hogy ejnye-bejnye, Ilonka, ne sírjon (ők még magázódtak). És, mint említettem, zongorázott, verseket és elbeszéléseket, cikkeket is írt az újságba nagyanyám. Úgy tudott mesélni az életéről, mint Mikszáth Kálmán, akit egyébként nagyon szerettem. Mi, gyerekek szájatva hallgattuk. Elmesélte, nem egyszer, nem kétszer, hogy például Kőrösmezőn, ahol eredetileg élt kislány korában, hogy vonítottak télen a farkasok az erdőben, még aludni is nehezen lehetett tőlük, meg hogy bejöttek ám a faluba is, olyan éhesek voltak, és széttépték a juhokat, sőt még a kutyaikat is, jujj. Félték is a farkasoktól az emberek mind. Ő pedig, mármint nagymama, nemegyszer puskával a kezében üzött el egy egész falukát a faluba, mesélte. Jött az a sok szegény állat a faluba, mert éhesek voltak, mondta, én meg levettem a nagyapa puska-

ját a falról, mert ott tartotta, s bumm, közéjük löttem. Meg elmondta, hogy pottyant bele egyszer egy függőhídról a Tiszába, télvíz idején, mert megészszott, és mindenki sikoltozott meg pánikba esett, hogy szegény Ilonka, most elviszi a jeges víz, vége van, jaj, jaj, jaj, de ő egyáltalán nem esett pánikba, hanem bátran kiúszott a partra a jégtáblákat maga előtt tolva. Arról is mesélt, hogy még az első világháborúban hogyan özönlöttek lefelé a cári orosz hadsereg katonái a hegyekből, ahol áttörték a frontot. Szinte feketéllett a hegyoldal az embertömegből, és több orosz tisztet – nagyon piszkosak és tetvesek voltak *szegények* (nagyanyám még a farkasokat és az ellenséget sem tudta nem szeretni) – nekik is be kellett fogadni a házba, de csak addig, amíg a magyar meg a német katonák vissza nem verték őket. Futott az orosz sereg, mint a nyúl, emlékezett nagyanyám büszkén hős katonáinkra. És még sok ehhez hasonló történetet mesélt, amelyeknek egy része valószínűleg olvasmányokban gyökerezett, illetve azok is megihlethették kissé. Olvasni ugyanis nagyon szeretett. Mindig ott hevert mellette valahol egy nyitott könyv. Néha maga mellé tette, és elmélázott. Ilyenkor, tudtam meg később, férjére gondolt, akibe egyszer olyannyira szerelmes lett és haláláig az is maradt, de most távol van tőle, éhezik és fázik, talán jobban, mint az erdei farkas, akire régen rálőtt, szenvet.

Arra is emlékszem még, hogy sok volt a könyv nagyanyám lakásán. A nagy békebeli könyvtár egy része még megmaradt, de aztán nagyanyám később apránként eladogatta az értékes könyveket. Kellett a pénz, nagy volt a család és sok az éhes száj. Ő meg munkát sem kapott. Ami érthető, mert története sen a nép ellenségének volt a felesége. S annak már az is ajándék, ha élni hagyják.

Am a múltból térünk vissza oda, ahonnan eredetileg kiindultunk: az ötvenes évekbe. Jóapám hét évi fogság után mégis csak megérkezett a sarkkörön túlról, a vorkutai munkatáborból, amit a „szakzsargon” lágernek nevezett. „Rögtön” hazaengedték, a nagy Sztálin halála után három és fél évvel. Tévedésből ítélték el, mondták neki a fogva tartók. Eztők, mint hithű és becsületes kommunisták, akik egészen más fából vannak faragva, mondták, mint a többi átlagember, most őszintén elismerik, s ezért bocsánatot is kérnek tőle. *Izvinitye*, és ugye, nincs harag egy szál se. Mert nehogy már az legyen, mert akkor ő, mármint az apám, nem jó ember. *Nye porjádocsnij cselovek*. Hisz lám, ők őszintén bevallják, hogy hibáztak. Hát nem megható? Mert hát, ugye, apám jól tudja, mert hát ő is pap vagy *szvjáscsennyik* vagy mifene, meg tudós, olvasott, *nácsitánnij* ember, hogy Jézus is azt mondta, „bocsáss meg” vagy valami ehhez hasonlót. A bibliában is benne van, no, ugye? Szóval: a rabságot, mint sokan mások, sőt, mint a legtöbb nem rendes ember – *nye porjádocsnij cselovek* – nem úszta meg ő sem. A vorkutai szénbányákban raboskodott. Szabadulása után természetesen rögtön munkába szeretett volna állni, hogy segítsen anyámnak a

A borraivaló

családfenntartásban, de priuszos voltára való tekintettel állást nem kapott. Merthogy hát téves ítélet ide vagy oda, mégis csak „ült”. Alkalmi munkából, no meg az ungvári jó emberek által nyújtott segélyekből éldegélt, éldegéltünk, és tengődünk valahogy. Szegényesen, sőt szegényen. Olyannyira, hogy gyakran a falat kenyér is probléma volt. Mi, gyerekek, igaz ezt nem nagyon éreztük, mert hát nekünk ott voltak szüleink védőpajzsak. Nagyjából mégis csak megvolt mindenünk. Könyv és táska, télen meg ruha, cipő és kabát, mert nyáron úgyis meleg van és lehet egy szál pendelyben, a fiúknak meg klott-nadrágban meg mezítláb szaladgálni, mert úgy a legjobb, nem? Egyszer még egy labdát is vett nekünk az apánk. És jó nagyot is rúgott belé, hogy lássuk, milyen jól patlan, és örüljünk neki, mert nagy ajándék. Csakugyan az volt, a legnagyobb, évek óta és éveikig. Legfeljebb a szüleink vagy a nagymama nem ettek. Vagy csalánfözeléket ettünk, ami nagyanyám szerint igencsak egészséges és tápláló eledel. Meg vitamindús. Erősíti a csontokat, mert tele van mindenféle á meg cé vitaminnal, mondta, s rögtön a szájába is tett egy kanállal. Kicsit fintorgott hozzá, de azért lenyelte.

A történetet apámtól hallottam. Úgy, ahogy megesett. És ahogy ő mesélte. És akkor már volt ereje mosolyogni is rajta.

* * *

Egy hideg délelőtt, épp szenteste előtt jóapám meglátogatta édesanyját, a nagymamát a Kerekes-házban. Nagymama a hideg kályha előtt gubbasztott, szegény, és talán imádkozott, mert két keze össze volt kulcsolva. Apám azzal – a kissé vagy több-kevésbé titkos szándékkal is – ment oda, hogy hátha az anyja megkínálja valamivel. Még aznap nemigen evett. Előbb a gyerekek, gondolhatta. Mi pedig gyakran csodálkoztunk is azon, hogy jóapánk például miért csak a tyúknak a nyakát szereti, és csak azt hajlandó megenni, ha jóanyánk pipilevest főzött, meg ilyesmit. Soha mást. De szeretete nézni, ahogy mi a pipi lábát szopogatjuk. Sőt, még meg is kérdezte: „Az is jó? Hm, na hát!” Szóval, jóapám éhes lehetett kissé. Vagy nagyon. S épp szenteste előtt. Benézett tehát az anyjához. „Kézét csókolom, anyuka”, köszönt illedelmesen. De nem kínálták meg. „Nincs semmim, fiacskám”, mondta a nagyanyám röstelkedve. „Majd este, ha ad az Isten.”

Apám fogta magát, és elment. Erősen bízott Istenben ő is, de azért tudta: ha nem segítesz magadon, Ő sem igen szokott ugarni az első szóra. Mert az azért nem úgy van, hogy „Istenem, engedd, hogy ötös találalom legyen a lottón”, és az máris megvan, pláne úgy, hogy még ki sem töltötted a szelvényt. Szóval elment. A piacra, a templomba vagy máshova, ahol a jó emberek is meg szoktak fordulni. De a lényeg, hogy dél körül visszatert nagyanyámhoz egy szekér fával és talán öt rubellel, ami akkoriban nagy pénz volt... És azt mondta: „Anyuka, hoztam fát, tessék (apám még *ter-*

szik tudnizta a szüleit, mi tegeztük őket, a nagyanyámat is), szóval: tessék három rubelért felvágatni, és a maradék két rubelből valami ennivalót vásárolni. Most elmegyek, mert dolgom van. Este visszajövök. És engem is tessék megkínálni, mert éhes leszek. Meg egyébként is mindig az vagyok”. „Jó, jó, fiacskám”, mondta a nagyanyám örömmel. „Úgy lesz, ahogy mondom. Gyere csak, gyere. Főzök valami finomat. És köszönöm, fiacskám, köszönöm. A fát meg a pénzt. Látnod, milyen jó az Isten? Mindig megsegít.”

Apám úgy tett, ahogy mondta. Elment, hogy este visszajöjjön. Vissza is jött. Jó kedvűen. Boldog volt, mert tudta, hogy ma este az anyja nem fázhat. Van tűzfája. Azt vitt. Meg vacsorája, mert adott rá pénzt. S abból ő is eszik.

A tűzfával, látna, nincs gond. Szépen felvágva ott sorakozott glédába rakva az udvaron. A farakás, ahogy akkoriban mondtuk. Odament, megnézte, száraz-e vagy vizes, recsegni és pattogni fog-e a kályhában vagy pedig lenyí. Pattogni bizony, ha begyújtják. Elégedett volt a fával és magával is. Bement. Kézét csókolta az anyjának, majd leült a cserépkályha mellé, amely hál’ Istennek be volt fűtve, két tenyerét jólesően melegítve a kályha tűzénél. Kint úgy minusz tíz fok lehetett. Aztán az anyjára nézett, aki mint ha fészengett volna valamiért. Izgett-mozgott, szemét néha lesütötte, majd oldalvást ránézett a fiára. „Anyuka, mit tetszett főzni?” – kérdezte apám. Nagymama egyébként, bár ugye úriasszonynak nevelték, tudott sütni-főzni, de nem nagyon szeretett. Szívesebben olvasott inkább. Jókait, Zolát meg Kurtzmahert szerette, és valamiért Adyt, vagy csak úgy elbeszélgetett az emberekkel. Mindenkiel, legyen az gazdag vagy szegény, orosz vagy ruszin, koldus vagy cigány, aki csak hajlandó volt vele szóba elegyedni. Mindenki számára volt mondanivalója, egy-két kedves, simogató szava és nézése. Még meg is puszilta őket. Csak úgy, szeretetből. De ezt minthamár mondtam volna. Egyáltalán nem azért, hogy lám, ő az úrinő, ilyesmit sem restell megtenni. – Jaj, fiacskám, jaj – mondta szégyenlősen a nagymamám. Még el is pirult. – Nem tudtam ma vacsorát készíteni neked. – Hogy-hogy nem? Hiszen adtam pénzt, anyuka. Öt egész rubelt. Három rubelt a favágónak és két rubelt ennivalóra. Nem tetszett kimenni a piacra? Miért nem tetszett venni semmit? – kérdezte apám, és erősen bosszankodott. Meg is haragudott az anyjára.

Nagyanyám, aki a hazugságot halálos bűnnek tartotta, s ezért sohasem hazudott, pityeregni kezdett: – Tudod, fiacskám, azt a két rubelt is odaadtam a favágónak. Borraivalónak. Képtelen voltam elengedni borraivaló nélkül. Nehéz munkát végzett, és megkínálni semmivel se tudtam. És még borraivalót se adjak? Pont a szeretet ünnepe, karácsony előtt? Meg aztán olyan aranyos volt az az ember. Hozott be fát, és tüzet is rakott. Pedig már végzett a favágással, elmehetett volna. Olyan kedves, aranyos volt, még kezét is csókolta – mondta szegény, és a könnyeit törölgette.

Ortutay Péter

HONFOGLALÁSI EMLÉKMŰ A MUNKÁCSI VÁR FOKÁN

A kiegyezés utáni boldog békeidők csendes hétköznapijait egy az egész nemzetet érintő történelmi évforduló közeledtének hullámai pezsdítették fel. Közeledett a magyarság kárpát-medencei letelepedésének ezredéves jubileuma. A Kárpát-medence honként történő elfoglalásának pontos idejét és menetrendjét még ma sem ismerjük. Aköztudatban több tudós eltérő feltételezései élnek. Abban szinte valamennyien egyetértenek, hogy 862-től őseink, csatározásaik során, alaposan megismerhették a Kárpát-medencét. A kultuszminisztérium 1882-ben Tudományos Akadémiát kérte fel a honfoglalás pontos évszámának megállapítására. Az 1882. október 25-én született hivatalos válasz szerint a magyarok 888 előtt hazánk területén még nem telepedtek le, de 900-ban a magyar állam már létezett. Káti Márk *Képes Krónikája* a magyarság második bejövetelének az Attila halála utáni 104. évet, azaz a 677-es esztendő jelöli meg, a Thuróczy-féle krónika a 744-es esztendőről tesz említést, Kézai Simon *Magyarok krónikájában* pedig a 872-es év szerepel. Elképzelhető, hogy ezek a dátumok az őseink által használt más (esetleg az arszakida-pártus) időszámítás szerint értelmezendők, vagy a krónikák átírásakor a ma használatos időszámításhoz történt igazítás eredményei. A honfoglalást a Budai Krónika 888-ra, a Váradi és Zágrábi Krónikák 889-re, a Nesztor-féle szláv krónika pedig 898-ra datálja. Anonymus *Gesta Hungarorum* a magyarok bejövetelét 903-ban, a bizánci Biborbanszületett Konstantin pedig 950-ben határozta meg. 1890-ben Lakits Ferenc csilágász a napfogyatkozások időpontjainak tanulmányozása alapján egyértelművé tette, hogy a magyar honfoglalás ideje a 895. év lehetett.

Az ezredéves jubileum országos méltatásának ötlete elsőként a honfoglalás bölcsejének számító Bereg vármegyében vetődött fel. Janka Sándor gimnáziumi tanár, a *Bereg* című lap alapítója és szerkesztője 1889. március 10-én vezércikkben hívta fel a figyelmet a közelgő kerek évfordulóra. Ennek hatására Bereg vármegye hivatalosan kezdeményezte a kormánytól a honfoglalás millenniumának megünneplését.

„Nagyméltóságú magyar királyi belügyminiszter úr!

Nincs nemzet e széles világon, mely hazáját jobban szeretné, mint a magyar. Híven ápolja a múltnak emlékeit, nem csak azért, mert tudja, hogy ezen dicsőséges hagyományokon nyugszik rendíthetetlenül a nemzet jövője, hanem azért is, mert a hon-szeretlemnek kiirthatatlanul szívbe oltott érzeténél fogva rajongással határos szeretettel csügg azokon és büszkeséggel őrszi drága kincs gyanánt, hogy elpazarolhatatlan becses Örökül hagyja utódaira nemzedékről nemzedékre...

De nem hallgathatunk különösen mi, kik a Kárpátok aljában azon helyen lakunk, melynek minden talpalatnyi földje őseink dicsőségéről és nagy tetteiről be-

szél. – Megyénket övező ama vadregényes szép hegyek, melyek büszkén emelkednek a tiszta ég felé, Munkácsnak szelid rónasága nagy időket látott várával – voltak legelső tanúi a honfoglaló hősök amaz édes meglepedésének, mely lelkiüket a nagy munka után eltölté, midőn leszálltak pihenőt tartani a hegyek aljába, Munkács rónájára: hogy új erőt merítsenek a honfoglalás további nagy munkájához...

A millennium közeledik. A magyar honfoglalás ezredéves ünnepe. Ezer esztendeje immár, hogy a magyar nemzet állandó boldog hazát talált és szerzett magának. Lehetetlen, hogy az ezredévfordulását a nemzet kegyeletteljesen és méltóan meg ne ünnepelje, ama nagy nemzeti esemény ünnepét, mely a magyar állam megalkotásának alapvető ténye volt. És éppen ezért, mert meg vagyunk győződve arról, hogy a magyar állam-kormány, mint a melyet a nagy nemzeti ünnep megtartására vonatkozólag a kezdeményező lépés leginkább megillet, kezébe veendi a zászlót, mely alá minden igaz magyar Összinté s hazafias lelkesedéssel fog seregleni: alantírott napon és helyen tartott közgyűlésünkben elhatároztuk, miszerint a honfoglalás ezredéves ünnepének méltó megtartása érdekében Nagyméltóságodhoz fordulunk s tiszteletteljesen felkérjük, miszerint egyrészt a nemzeti ünnep megtartása iránti országos mozgalmat megindítani, másrészt az időpontot, melyben az ország-kormány ez ünnepet megünnepel s illetőleg megtartani kívánja, határozottan megjelölni méltóztassék.

Kelt Beregszászban, Beregvármegye közönségének 1889. évi április hó 10. és 11-én tartott rendes tavaszi közgyűlésből.

Az Országgyűlés 1891. december 9-i ülésén Thaly Kálmán történész, a Függetlenségi Párt képviselője (ellenzéki politikusként) a millenniumi ünnepre marandó emlékművek állításának gondolatát vetette fel: „Más nemzetek történelmi momentumait állandó, oly emlékekkel is megörökítik, a melyek az ő nemzeti és állami eszméjüknek is kifejezése. Ilyen Németországban a Rajna mellett a Germánia-szobor; a mely Franciaország felé fordul, ilyen a Walhalla, ilyen a berlini Sieges-Denkmal. Van a Szt. István koronája alá tartozó területen is kétszobor, a melyeket nem mi csináltunk, hanem ellenfeleink. Az egyik a zágrábi Jelassich-szobor, a mely Magyarország felé vág. Megvallom, szeretnék már oly szobrot is, a mely a magyar állameszme rendíthetlenségét kifejezze és annyifelé vágjon, a hány felől ő felé vágna, úgy vágjon, mint Magyarország királya a koronázás alkalmával a négy táj felé vág. Méltóztatnak megérteni, mire célzok; nem akarok ellenséges indulatot kifejezni senki iránt, hanem akarom erőnk, consolidált állami létünk kifejezését, a mely megvolt teljes mértékben és a mennyiben most nincs meg teljes mértékben, adja a magyarok Istene, hogy mielőbb meglegyen.”

A történész-politikus másnapi felszólalásában az állítandó emlékoszlopok és az ott létrehozandó nemzeti zárandókhelyek lehetséges helyszíneit is megnevezte: „Ott van a munkácsi várhegy, ott van az ungvári vár; a hol Árpád három évig resideált, ott van a zimonyi várhegy, ott van a székelly Bud-vár; ott van a brassói Czenk, a nyitrai Zobor; a hol véres, de reánk nézve győzelmes jelenete volt a honfoglalásnak, a mennyiben a szláv birodalom ott döntetett meg; ott van Pannonthalma teteje, a hová Árpád a diadal után fellovagolván, azon tartományt a maga kapitányságának választotta és azzal az ünnepélyvel fejezte be a honfoglalást, melyet a pannonthalmi bérczen tartott, ott van a mostani határon Dévény...”

... emlékeztetve az ezredéves ünnepély alkalmával azon helyekre, a melyek egyrészt nevezetes események színterei voltak a honfoglalás alkalmával és emlékeztetve az utást, a honlakót és az innen elszakadni akaró nemzetiségeket, hogy e föld magyar államterület ezer év óta és azt akarjuk, hogy tovább is, mint a vasoszló álljon a magyar állam a második ezer évben is.”

Az Országgyűlés a 895-ös évszámot alapul véve, 1892-ben elfogadta a II. Törvénycikket, amely rendelkezett arról, hogy a honfoglalás millenniumára Budapesten 1895-ben általános országos nemzeti kiállítást tartsanak. A szakemberek azonban a nagyszabású létesítmények kivitelezéséhez a felkészülési időt kevésnek tartották, ezért 1893. március 1-jén a III. Törvénycikk a kiállítás megtartását 1896-ra tette át.

Mivel a honfoglalás elválaszthatatlanul kapcsolódik Vereckéhez, a Latorca-völgyhöz, érthető, hogy az 1896. évi VIII. Törvénycikk 1. §-ának b) pontja – Thaly Kálmán javaslatára – az ország hét pontján létesítendő emlékművek sorában miért a Munkács-várhegyt említi elsőként:

„... b) az ország hét különböző pontján, nevezetesen: a munkácsi várhegyen, a nyitrai Zobor hegyen, a Morva vízének a Dunába torkolásánál emelkedő dévényi várhegyen, Pannonthalmán, a zimonyi várhegyen, Pusztaszeren és a brassói Czenk hegyen emlékoszlopokat emel...”

Most pedig lássuk, mi is történt a millenniumi ünnep idején Munkácson.

A munkácsi vár Lengyelország első felosztása (1772) után lassan elvesztette katonai jelentőségét. 1787-től fogház, 1794-től pedig börtön. Az 1848-as szabadságharc idején a vár börtönszerelvénye megszűnt, de a szabadságharc bukása után, 1855. július 1-jén Ferenc József a várat rendeletben fosztotta meg hadi erődtítményi rangjától. Fegyverzetét leszerelték, és polgári kerületi fegyvertárat alakították át. A munkácsi vár újabb sorsfordulója a millennium idején következett be. Az ezredéves emlékmű felállítása egy börtön területén minden jóérvű ember ellenszenvét kiváltotta volna, ezért Erdély Sándor igazságügy-miniszter 1896-ban

HONFOGLALÁSI EMLÉKMŰ A MUNKÁCSI VÁR FOKÁN

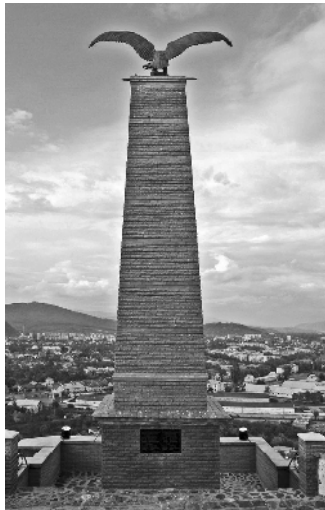
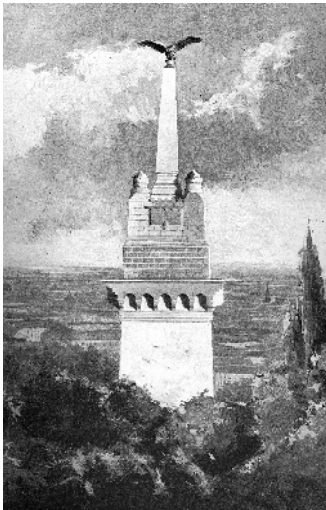
rendeletileg számolta fel a büntetés-végrehajtási intézményt. 1896. július 19-ét, az alapkövetétel napját teljes díszben várta a város. Az ünnepi misét Firczak Gyula munkácsi görögkatolikus püspök tartotta, a mise zászlószenteléssel zárult. Ezután, aki tehetett, a fellegvár északkeleti kiszögellésére, a Hajdú-bástyára sietett, oda, ahonnan a legszebb panoráma tárul a Verekei-szoros bejáratára. Az ünnepi viseletbe öltözött nép ragyogó arccal hallgatta Erdély Sándor lelkesítő beszédét, aki külön kiemelte, hogy milyen szép egyetértéssel simul itt egymáshoz minden nemzetiség és felekezet. Ez követően Kiss Áron, a Tiszántúli Református Egyházkerület 82 éves püspökének megható imája után illesztették helyére az alapkövet.

Az alapkövet elhelyezett okmány szövege önmagáért beszél: „Ez az emlékmű, melynek alapkövét Erdély Sándor magyar királyi igazságügyminiszter, az országgyűlés tagjának, Lónyai Sándor Bereg megye főispánjának, a vármegyei hatóságnak, nagyszámú ünneplők közönségének jelenlétében 1896. július 19-ének napján tette le, s mely mű Berczik Gyula műszaki tanácsos tervei szerint készült, hivatva van megjelölni a sok vérrel áztatott szirtfokot, mely a bölcs és dicső honalapító Árpád vezérlete alatt a Beszékdeek erdős bércein át nagy munkával beköltözött ősök seregének az új hazában első pihenő helye, első erőssége, s az évszázadok lezajlásával az alkotmányért vívott súlyos harcok korában a szabadságnak ősi védt vára, utolsó bástyája vala mindenkor, dicsőséges Magyarország zivataros történetében. Te pedig emlékkő állj itt az időknek végezetéig! Állj, míg a haza áll!” A helyére illesztett alapköre, a kor szokása szerint, a miniszter és a püspökök után a jelen lévő országgyűlési képviselők, a megyei, városi vezetők egy ezüstkalapáccsal ütésekkel tették. Aki nem fért az ünnepség színhelyére, kisebb csoportokban késő estig zárandokoltak a bástyára. A fényes ünnepség résztvevői nem sejtették, hogy a haza és az emlékmű sorsát megpecsételő Trianon alig negyedszázad múlva a magyarság tragédiájának fátylaként borít be mindent.

A vár 12 méter magas északkeleti bástyájának átlagban 2,5 m vastag falát részben elbontották, és a várhegy kiszögellésére az eredeti bástyához egy új építmény csatlakozott. Az almási mészkőből épült, 33 m magas emlékmű két fő részből állt. Anégyzetes alapú, 6 m magas, domborművekkel ékesített, díszes alsó rész várra emlékeztet. Anégy sarán emelkedő bástyatoronyszerű kiképzés magasztossá teszi az emlékmű másik alkotórészét, a közepén emelkedő karcsú, négyoldalú, csonka gúla formájú „obeliszket”, amelynek tetejét az ország legnagyobb madara ékesíti. A mogorósi Bezerédi Gyula szobrász alkotása egy kiterjesztett szárnyú,

4,5 m fesztávolságú, csőrében szablyát tartó vörösréz (egyes leírások bronzként említik) turulmadár.

Az emlékmű építése három hónapig tartott, és 1896. október 23-án teljesen elkészült. Az obeliszk tetején a turullal strázsaként őrködött a honfoglalók szent útvonala felett, hirdette első pihenőjük színhelyét, és fogadta a napkelet felől az országúton vagy vasúton a nagy magyar alföldre érkezőt. Az emlékmű hivatalos átadására 1897. május 13-án került sor.

Trianon után a Csehszlovákiához csatolt Munkács ékessége szúrta a magyarellenes, új funkcionáriusok szemét. 1924 decemberében a cseh hatóságok levették a vörösréz turulmadarat, majd elbontatták az emlékművet is. Sátoraljaújhely városa az elárvult turulmadarat szerezte volna megszerezni, és a város felett, az 1936-ban létesített, és ma is meglévő Magyar Kálvária emlékhelyen azt felállítani. Hivatalos kérésüket a cseh kormány nem teljesítette, azt állították, hogy a turult már beolvastották. Ezzel szemben, a korabeli filmhíradók felvételei és a Popovics Béla munkácsi helytörténész gyűjtéséből származó fotók megcáfolhatatlanul bizonyítják, hogy az 1938-as visszacsatolás után a turul még a munkácsi vár udvarán volt. A szovjet bevonulást követően – Popovics szerint – a megszálló katonai vezetők adtak parancsot a turul feldarabolására és beolvastására. Anyagából az épülő szovjet katonai emlékművek ótágú csillagos díszítései készültek. Úgy tudjuk, hogy a Munkács főterén lévő szovjet katonai emlékmű ótágú csillaga is a turul anyagából készült. Az emlékmű köveinek egy részéből épült Ungváron (a mai Petőfi téren) cseh időben a Masaryk-szobor talapzata, majd szovjet időben a Marx téren (a mai Egán Ede tér) a Marx-emlékmű.

A munkácsi millenniumi emlékmű tehát, hasonlóan a többi négy, Trianon miatt a határokon túlra szakadt emlékműhöz (Zoborhegyi, dévényi, Cenk-hegyi, zimonyi), az új hatalmak magyarellenes pusztításának esett áldozatul. Ez bizony nagyon elszomorító!

A munkácsi millenniumi emlékmű azonban az embertelen rombolás poraiból – első avatása után 111 évvel – feltámadt. Ez a feltámadás egy munkácsi család lokálpatriotizmusának fantasztikus megnyilvánulása.

A munkácsi Pákh család, a 2007-ben 100. életévét betöltött idősebb Pákh Sándor két fiával, Sándorral és a 35 képből álló Munkácsy-gyűjteményt magáénak tudó Imrével, a szovjet időben elhagyta szülővárosát, és Amerikában telepedett le. A szülővárosa iránti tiszteletből idősebb Pákh Sándor 20 éven át gyűjtötte a munkácsi millenniumi emlékművel kapcsolatos anyagokat, megszerezte annak részeit, a díszes talapzat 3 domborművét, a turul kőbe markoló, lefűrészelt karmait. Az ő szorgalmazására, fiai közreműködésével 2007 nyarán az eredeti helyén újjáépült a millenniumi emlékmű.

Az emlékművet Angyalossy Sándor munkácsi főépítész tervezte, kivitelezése pedig Jarošlav Lanyo építész nevéhez fűződik. Az új a korabeli emlékmű egyetlen megmaradt árkaájához csatlakozik. Ebből emelkedik ki az eredetivel nem megegyező, de ugyancsak szép külsőt kapott „obeliszk”. Az új, 14 m magas emlékmű két részre tagolt. Az alsó, 2,5x2,5 m-es négyoldalú hasábszerű részébe beépítet-

ték az eredeti emlékműből megmaradt három domborművet. A felső, szabályos négyoldalú csonka gúla formájú rész teteje 1x1 m alapterületű. A turulmadarat Beleny Mihály (Mihajlo Beleny) ungvári szobrászművész az eredeti alapján tervezte, de az alkotás nem kópiaja az egykorinak. A bronzmadár az eredeténél nagyobb lett, szárnyainak fesztávolsága eléri az 5,5 métert. Amadár a több mint 2 m-es kardot nem a csőrében, hanem a karmai között tartja. Az alkotást 2007 decemberében a kijevi Arzenál gyárból öntötték bronzba. A több különálló, belül üreges részt a kiöntés után összehegesztették. A 800 kg súlyú bronz turulmadarat 2008. március 5-én helikopter segítségével emelték a helyére, majd április 18-án az emlékművet ünnepélyesen felavatták. Azóta a fellegváról külön kijáratot építettek az emlékműhöz, amely nemcsak a magyar turisták kedvelt zárandokhelye, hanem szívesen keresik fel a várba látogató különféle nemzetek fiai is.

Örvendés dolog, hogy az elpusztított millenniumi emlékművek közül az éledt újjá, amely az Európai Unió által leírt, félvállról kezelt Ukrajna fennhatósága alá került. Ezzel a gesztus értékű lépéssel az ukrán hatóságok a nemzeti kisebbségek iránti toleranciából példát mutatnak azoknak az uniós tagországoknak, amelyek belépésük előtt fennhirdették a nemzeti kisebbségek iránti nagyvonalúságukat, azóta viszont az ott zajló események ezt távolról sem támasztják alá.

Szöveg: Kovács Sándor

Illusztráció: archív kép és Kovács Sándor fotója

Az asszony örömmel hupant le a székre, és mosolyogva nézett át az asztal túloldalán ülő barátnőjére: hallod, már rég fáztam át ennyire kutya módon! Igaz, itt a mi vidékünkön egyre ritkább az ilyen hideg tél. No, de ma aztán kimutatta a foga fehérjét! Agi meg hol akadt el? Már jön is, ügyes, útközben a pultnál a rendelést is leadta. Nézd, Mari, jön vele a pincérnő is, és a tálcán a kávéknél kivül konyakot is hoz. Állítom neked, ha ez a hideg tovább tart, belőlem nemsokára alkoholista lesz! Akkor is, ha mindössze egy fél centest iszunk! Noná, én is tudom, hogy most jól fog esni. Hallod, még mindig olyan hideg az orrom, mint egy darab jég. A kutyánké szokott ilyen lenni, amikor az udvaron túrja a havat, utána meg a kezemhez dörgöli az orrát. Jaj, a lábam is milyen nehezen melegszik fel, pedig meleg bélés van a csizmámban. Eddig még soha nem fáztam meg így a templomban, mint ma. Hiába vettem fel gyapjú sálát a melegebb bundához. Szépnek szép, igazatok van, mégis ma van rajtam először az idei télen, nem szívesen hordom, mert nehéz, mint a só.

Ági felemeli a kis poharat: rajta lányok, nyelvük le ezt a korty italt, mindnyájunk egészségére! Mari és a nő egyszerre mondják: Isten hozott, Ági, jó, hogy hazajöttél! Hiányoltunk, hosszú ideig, sokáig oda voltál! Meddig is? No, mesélj, milyen volt ott? Mit mondasz, de hiszen az pár nap híján majd' egy egész év! No, mutasd a fényképeket! Hogyhogy nincsenek?! Látjátok, ráncolja a nő a homlokát –, én ezért nem szeretem, ha csak a számítógépen nézegethetem az unokáimról készült képeket. Ugyan már, hordoznám magammal a laptopot, csapjam talán a hónom alá?! Nehogy már, még csak ez hiányozna!

A nő meghúzza a vállát: hát persze, hogy van maroktelefonom! Olyan mobilom van, amivel az én korombeliek is gond nélkül elboldogulnak. Nem az a mindentudó, tényérnagságú, palacsintavékony, okos fajta. Bár, ha meggondolom, az okos telefon is csak az okos ember kezében lehet okos. Hányszor előfordult már a templomban, hogy egyik-másik telefon beindult, és rázendített kedvenc nőtájjára a prédikáció alatt, mert az

„okos” gazdája nem kapcsolta ki. Pedig erre előre figyelmeztetik a gyülekezetet, ám mindig akad egy-két renitens. Hát bizony, Marikám, az a legutóbbi valóban nagyon zavaró, oda nem illő eset volt, hogyne emlékeznék!

– Ági, talán hallottál róla, hogy nemrég temettük el közös ismerősünket, szegény Sándort. Képzeld, éppen a Mi Atyánkot mondtuk, amikor a szomorú temetési szertartást semmibe véve, a mély fájdalommal teli gyászba belecsilingelt közönyös vidámsággal egy telefonnal. Aztán már hiába szaladt ki a mobiljával a ravatalozóból... Jaj, Istenem, csak úgy múltak el körülöttünk az emberek, egyik a másik után. A kora felől Sándor is élhetett volna még! Bizony, Ágikám, ma is sok betegért imádkoztunk a templomban, akárcsak minden vasárnap. Van benne igazság, hogy ez a váratlanul érkezett kemény hideg is oka lehet a sok halálesetnek, meg hát a szegénység! Az orvosságoknak felemelték az árát, az élelem drága, a gázfűtés ára meg már szinte megfizethetetlen. Talán ezért is lehetett ma olyan hideg a templomban, spórolni kell a fűtéssel. Hát azt nem tudom, Ágikám, miből fizetik ki az emberek az egyházadót – csóválja a nő a fejét. Az a szerencse, hogy nem muszáj egyszerűen kifizetni...

– Igen, én befizettem már. Szerettem lerendezni az év elején, hiszen tudjátok, csak magamért fizetek. De ahol négyen vagy öten vannak a családban és nincs munkájuk, ők hogy oldják meg? Istenem, de nehéz lett az élet!

A nő elhallgat, és csak gondolatban teszi hozzá: az éves befizetéskor meg szoktam toldani a megszabott taksát némi adománnyal is. De ez önkéntes adakozás, ami nem tartozik senkire. Hála Istennek, hogy adhatok, hogy megtehetem, mert adni, adakozni a legjobb érzés a világon! Sok, nagyon sok az alamizsnára szoruló ember.

Egy epizód villan át az agyán, amelynek a minap volt tanúja.

Éppen a fodrásztól jött ki, amikor figyelmes lett a közepkorú, magas, kissé hajlott hátú, horpadt mellű, öszülő, egészségtelenül sápadt férfire. Nem is tudja, miért akadt meg éppen rajta a szeme, hiszen ő is csak egy ember volt a járókelők kö-

zött a hideg, jéggel, hóval borított, szeles utcán. Talán éppen azért, mert aznap is nagyon hideg volt, és a férfi csak egy béleletlen ballondzsokit viselt a kockás inge felett, a nadrágja meg olyan vékony volt, hogy a lábszárára szinte rátekerde a vadul száguldozó északi szél. Látszott az emberen, hogy nagyon fázik, s noha rendes, tiszta a ruházata, kopott és szegényes, nem az ilyen zord időjáráshoz való. Sem sapka, sem sál nem volt rajta, és ahogy utánanézett, szánakozva gondolta, hogy a férjétől maradt gyapjúsálnak milyen jó hasznát venné ez a szegény pára. A férfi sietve ment át az úton az autók között, és az áteltenben lévő keskeny, szűk utcácska járdáján folytatta az útját. A kis utca elején van egy sütőde, ahol nagyon finom, friss, ropogós péksüteményeket lehet vásárolni a délelőtti órákban, igaz, elég drágán. No, de mi olcsóma nálunk?!

A sütőde tulajdonosa kinn állt a boltja előtt, és meglátva a közeledő embert, sietve befordult az üzletbe, ahonnan szinte abban a pillanatban újra ki is jött, kezében tartva egy tekintélyes nagyságú tasakot, amelyből kiflik, briósok kandikáltak ki. Úgy látszott, éppen erre a férfire várhatott, mert amint melléje ért, azonnal a kezébe nyomta a teli zacskót. Az ember boldogan, hálátelt, szemérmes mosollyal vette át a csomagot, köszönete jeléül tisztelettel megbiccentve a fejét.

A tegnap esti sütésből megmaradt, el nem adott péksütemények lehetnek, futott át az agyamon a gondolat. Nekem a túloldaltól figyelve úgy tűnt, hogy nem először kaphatott ott már ilyen adományt. Amint továbbment, két karjával melléhez ölelte a papírtasakot, és a fejét mélyen ráhajtván szívta be a térsza finom illatát. Nem láthattam, mégis biztosan tudtam, hogy mosolyog. Talán a családjára gondolt, akiknek ma nagy örömet fog szerezni, amikor hazaér az ajándékba kapott süteménnyel. A magam részéről én ennek a sütődésnek a gesztusért, a jócselekedetéért ismeretlenül is mélytisztelettel, elismeréssel adóztam! Ha a közelében vagyok, akkor szívem szerint szavakba öntve meg is mondtam volna annak a jószívű boltosnak.

Alamizsna

Az asszony, belefeledkezve gondolataiba, szórakozottan kavargatja a kávéját, és csak nehezen eszmél a haragos szavakra.

A kávézó vezetője haragosan, felemelt hangon igyekszik meggyőzni egy kéregető asszonyt, hagyja békén a vendégeket, ne zavarja őket, az ajtón kívül kolduljon, hagyja el a helyiséget, most, azonnal! A nő már a közelükben, majdnem mellettük áll, féloldalasán araszolgat az asztaluk felé, és kelletlenül pislog háta mögé a veszekedő vezetőnőre. Látja, hogy ellenszegüléssel úgysem érhet el semmit, meg már a sarokasztalnál ülő rendőrök is gyanakodva nézegetnek feléje, így csak a fogai között mormolja el válasznak szánt, cseppet sem hízog, szitkozódó szavait, s elindul a kijáráthoz. A szikár, magas asszony bokáig érő, katonaszabású barna szövetkabátot visel, homlokába húzva furcsán megtekert, a nyakszirtjén hátul megkötött, apró virágmintás, jobb napokat látott finom selyemkendővel van körbebugyolálva a feje, a kitaposott, elnyűtt férfibakancs a lábán hangosan laffog minden lépésénél. Kifelé tartva az ajtó irányába, hátul a kabátján láthatóvá válik a lógó, kettészakadt széles dragon, ahogy járásához igazodva, ütemesen himbálózva követi az asszony minden lépését.

– Annyira erőszakosak, szégyentelenek ezek a kéregetők, hogy nem lehet velük bírni! Ma már néhányszor elküldtem innen ezt az asszonyt, nem is tudom, mit csináljak vele... A vendégek meg egyre panaszkodnak, hogy a kávéjukat sem tudják nyugodtan lenyelni, annyian jönnek koldulni, miattuk lesznek kénytelenek máshová beülni...

Dohogva indul dolgára az irodájába, s ők hárman némán néznek utána. Valahogy nehezen indul el újra a beszélgetés, maguk elé bámulva csendesen kortyolgatják a kávéjukat, amikor meglepetten, egyszerre felkapva a fejüket ismét megpillantják az előbbi kolduló asszonyt. Egyenesen oda jött és határozottan felszólítva őket, pénzt kért tőlük követelő- ➤

Alamizsna

◀ zó hangon, vagyis alamizsnát, ha úgy tetszik, teszi hozzá úgy, hogy hangjából hiányzik az alázatnak a legcsekélyebb, akár csak elenyésző nyoma is. A nő ül hozzá a legközelebb, őhozzá szól, sőt, egyenesen neki címezi a szavait.

A nő megrázza a fejét, sajnos nincs aprópénze, betette a templomi perselybe. De különben is! Hogy lehet valaki ennyire rámenős és követelőző? – teszi hozzá gondolatban.

– Jóasszony, most küldte ki az üzletvezető, azt mondta, hogy be ne jöjjön ide újra, kell magának a kellemetlenség, azt akarja, hogy újra elzavarja? Menjen innen, figyelmezteti a nő, egyenesen a kéregető asszony arcába nézve. Aztán úgy érzi, a torkán akad a szó, mert a kolduló nem jön zavarba, jeges tekintetét, akár egy éles kést, mereven az ő szemébe fúrja, amitől furcsa, féltelmes érzés fogja marokra a szívét: Teremtőm, ki ez? Ezek a ferde vágású, zöldeskéken világító szemek a petyhüdt, öreges archban, még a körülötte lévő mély redők sugaras gyűrűjében is olyan különlegesek. Mintha jégbe zárt, vak gyűlölet fagyott volna bele abba a két szembe! Ki ő, hol látta? Olyasmi idős lehet, mint mi itt az asztalnál. Ismerem, biztosan ismerem, vagy ismertem valamikor...

Marikánál és Áginál sincs aprópénz, de Ági megunja a huzavonát és belekotorva a zsebébe kivesz egy kétszáz forintos érmét, s a kéregető kezébe nyomja. Az méltatlankodva nézi: mit kezdjek vele, ez nem a mi pénzünk... Váltsa be, felel neki Ági, és menjen már el innen végre! Az asszony elindul, aztán visszalép és lecsapja az érmét az asztalra: tartsa meg vagy adja oda ennek a bundát viselő dámanak. Akinek minden sikerült! Pedig én voltam a különb, a menőbb, nem ő! Aztán a nőhöz fordulva gyilkos haraggal méri végig a zavartan, értetlenül bámuló asszonyt, hangjába bele-sűrítve a legyőzöttek soha meg nem bocsátó haragját, alig hallhatóan sziszegve, csak neki mondja: ugye nem gondoltad, hogy egyszer még így látsz viszont? Igen, lecsúsztam, ez lett belőlem, de nincs szükségem az

alamizsnátokra, főleg a sajnálatra nem! Aztán senkire sem nézve, felemelt fejjel kiment a helyiségből.

A nő fejében tétova gondolatok kavarnak és torlódnak egymásra: adnom kellett volna neki pénzt? Vajon azt sérelmezi, hogy nem kapott tőlem? Végül is van nálam pénz, igaz, nagyobb címletekben. Mégsem kellett volna így elengedni! Utalt rá, hogy ismer. Csak tudnám, ki volt! Kínlódva kutatott az emlékeiben, miközben mardosta a szégyen, hogy nem segített, pedig meglehetett volna! Uram, hiszen ma is a szeretetről, a felebaráti segítségről prédikált a pap, és én nem tettem semmit ezért az asszonyért, aki engem tett felelőssé valamért, és kicsoda gyűlölettel! De vajon mikor tettem ellene bármi rosszat?

A kultúrházig együtt mentek mind a hárman, onnan a nő már egyedül ment tovább.

A templomhoz érve vette észre, hogy megritkultak a fellegek, s még egy óvatosan tapogatózó napsugár is utat tört közöttük magának. A fény vidáman leszállt a templom tornyán, s kedveskedve megcirógatta a nő arcát. Egy kis cinke halk énekkel köszöntötte a nem várt meleg sugarat.

– Istenem, nemsokára vége a farsangnak. Ajövő héten kezdődik a nagybőjt, és máris itt a húsvét. Az idén korán ünnepeljük a feltámadás ünnepét! Segítsen, kúszik a fülebe egy szégyenkező csendes hang. Nyomorék, kerekesszékekben ülő fiú tolja elé a sapkáját, amelyben néhány apróbb papírpénz árvalkodik mindössze. Fázik, az ujjai lilák a hidegtől az ölében tartott harmonika billentyűjén, talán ezért nem zenél... A nő lát-szólag oda sem figyelve kap elő a pénztárcájából egy papírpénzt, és beleejti a fiú sapkájába, majd sietve tovább halad. Asszonyom – éri utol a fiú hangja – álljon meg, jöjjön vissza, tévedett, ennyit nem szoktak adni nekem! Hallja, mit mondok? A nő visszafordul, és bólogatva int igent, de tovább megy, ott hagyva az ámulattól elképedt srácot. Már nincs egyedül, vele megy a fiú ujjai alatt felcsendülő egykori dal, egy nagyon ismert sláger elfelejtett dallama. Istenem, azon a régi farsangi bálon éppen erre

a zenére táncoltunk összesimulva Andriszal, életem első nagy szerelmével a valamikori kultúrházban. Azt hittem, hogy egy soha el nem múló, örök és tiszta, igazi szerelem, milyen boldog voltam, talán életemben akkor a legboldogabb.

Hirtelen megtorpan, kezét a szívére szorítva éles, fizikai fájdalom hasít bele. Már nem érzi a napfény cirógatását, az őt kísérő zene is elhal benne, belefül abba a mélységes feketeségbe, ami az emlékek hatására szinte fojtogatja. A ruhatárban... Miért is ment be oda... igen, a kabátja zsebében keresett valamit. És akkor ott, a kabátok takarásában meglátta a fiút, a szerelmét, meg azt a zöldszemű lányt, akiért minden srác odavolt, és aki elcsábította valamennyit. Minden fiúval kikezdett, olyan könnyedén repült egyik fiú karjából a másikéba, mint egy ledér, színpompás, ragyogó pillangó. Az erkölcsi gátlásnak még a szikrája is hiányzott belőle! Andrásért pedig szinte eszelősen odavolt...

A lány ajkáról felröppenő apró sikolyokat hallotta meg először, amit most is éppen olyan tisztán vélt hallani, mint akkor ott az Andris vágytól felkorbácsolt zihálásával együtt. A falnál, a kabátok mögött szerettek. Ő dermedten állt, tudta, hogy el kellene futni, de a lábai nehezen engedelmeskedtek. Aztán óvatosan mocsanva leemelte kabátját a fogasról, és hazaindult. Az zöldszemű mégis megláthatta, mert úgy rémlik, szólt hozzá, mondott valamit... Többé nem találkozott sem a lánnyal, sem Andrással, nem érdekelte, mi lett a sorsuk.

Úgy temette el magában az első szerelmet, hogy el sem siratta, meg sem gyászolta. Lám, ennyi év után annak is eljött az ideje, hogy elfeledje örökre. Nagyot sóhajtva lerázta magáról az emlékeket, és megnyugodva, röpke mosollyal nézett bele a bágyadt napfénybe: más utat, más férfit szánt nekem a Jóisten, áldassék érte a neve!

Már tudta, kinek nem adott pénzt a kávézóban, de cseppet sem bánta. Alamizsna csak a valóban rászorulóknak jár, méltózt el magában, és hálásan visszanézve a harmonikázó fiúra, meglazította nyakában a meleg salát.

Weinrauch Katalin

Dsida Jenő Húsvéti ének az üres sziklasír mellett (Részlet)

Sírod szélén szinte félve, iszonyattal üldögélve, ó – mekkora vád gyötör, mardos, majdnem összetör: mily látás a kétkedőnek, törvény ellen vétkezőnek, hogy üres a sírgödör.

Nyitott sírod szája szélén sóhajok közt üldögélvén szemlélem bús, elvetélt életemnek rút felét s jaj, – most olyan bánat vert át, mily Jacopo és Szent Bernát verseiből sír feléd.

Nincs gonoszabb, mint a hitvány áruló és rossz tanítvány, ki az ördög ösvényén biztos lábbal, tudva mén: szent kenyéren nőtt apostol, aki bűnbe később kóstol, – Krisztus, ilyen voltam én.

Amit csak magamban látok, csupa csúnya, csupa átok, csupa mély seb, éktelen, testem oly mértéktelen volt ivásban, étkezésben, mindenfajta vétkezésben s undokságom végtelen.

Ó, ha tudnám, megbocsátasz, s orszáгодba bebocsátasz, mint szűrnám ki két szemem, mint vágnám le két kezem, nyelvem húznám kések élén s minden tagom elmetélném, amivel csak vétkezem.

Bűneimnek nincsen számok. Mindent bánok, mindent szánok és e sajtós, mely gyötör nem is sajtós, már gyönyör. Hamuval szórt, nyesett hajjal ér engem e húsvéthajnal és az üres sírgödör.

Bámulok a nyirkos, görbe kősziklába vájt gödörbe, bénán csügg le a karom, tehetetlen két karom... Te kegyelmet mindig oszthatsz, feltámadtál s feltámaszthatasz, hogyha én is akarom.

Lábadozó régi hitben egész nap csak ülök itten. Lelkemet nagy, jó meleg, szent fuvallat lepte meg, lent az odvas, szürke barlang mélyén muzsikál a halk hang, ahogy könnyem lecsepeg.

Kárpátaljai magyar anekdotakincs

Számtanból jeles!

Mező Berti bátyánk már hatvan is elmúlt, amikor a falujában az új hatalom által felkarolt néhány izgága semmire sem jutott. 1947 tavaszán az emberek még csak éppen hogy kezdtek hazaszállingózni a lágerekből, nem volt tehát semmiféle ellenállás. Hogyan is lehetett volna? Kárpátalján a magyar és a német férfiak elhurcolásával a kommunista által irányított rendszer hamar kimutatta a foga fehérjét. Meg akkoriban az aszóbeszéd járta, hogy ahol megalakul a közös gazdaság, onnan a vezetőség kérvényezheti a távolban sánylóddók mihamarabbi visszatérését. Az egyik márciusi délután aztán két kolhozagítátor felkereste az öregot. Természetesen tudták, nem lehet más, csak az alig negyed holdnyi szőlőjében. Hét határban nem lehetett ennek az ültetvénynek párját találni, ott mindig olyan rend uralkodott, mint a férjhez készülő lányok lakta ház tisztaságában.

– Hát, tudja, Berti bátyám, hogy nálunk is megalakult a kolhoz – kezdte az egyik jövevény.

– Hallottam – támaszkodott mindkét keze fejével a hatalmas hegyi kapára az öreg.

– Ezután minden termés a közöst illeti meg – tette hozzá óvatosan a másik, mert látta, hogy a gazda súlyos két keze megremegett a szerszámon.

– A Pista sógor tegnapelőtt mondta, hogy a szántót már elvették. Legyen a termése is a tiétek.

– De a szőlő...

– Mi van a szőlővel? – kérdezte halkan az öreg, de érezni lehetett a hangján, hogy mennyire háborog a lelke.

– Összel a szőlőből is le kell adni a százalékot – hadarta az imént megszólaló. – A vezetőség úgy határozott, hogy a termés nyolcvan százaléka a közöst illeti meg.

– Jól van – bólogott a gazda, hangja most már sokkal nyugodtabb volt. – Ha a Jóisten is úgy akarja, meglesz ősszel a nyolcvan százalék. Ám azt mondjátok meg mindenkinek, hogy a szőlőbe a lábát továbbra sem teheti be senki.

Kívül büszke, belül üres

A következő történet, bármily meglepő, ugyanebben a faluban esett meg, csak bő tíz évvel később. Az orosz nemzetiségű párttitkár és a kolhoz főagronómusa – ez utóbbi történetesen Berti bátyánk közeli rokona volt, és köztudottan ő sem számított a szovjet rendszer hívének – aratás előtt kikocsizott határszemplét tartani. A főagronómus jól tudta, hogy a májusi csapadékhiány miatt nem sok jóra lehet számítani, ám az ország belsejéből ideleplelt párttitkár feltett szándéka volt, hogy a másnapi brigádgyűlésen a kombájnosok előtt lelkesítő beszédet tartson. Lélekből már bizonyára erre a szónoklatra hangolódott, mert a mező közepén megállította a bricskát, és leszállva a járműről, mindkét kezével elkezdte simogatni az út szélén lengedező kalászokat.

– Nézze, Nyikolaj Bertalanovics – szólalt a párttitkár. – Ezek a kalászok olyan büszkén tartják a fejüket, mint a mi országunk élcsapatának tagjai, a kommunisták.

– De belül bizony olyan üresek is – jegyezte meg halkan, csak úgy magának a főagronómus.

Kovács Elemér gyűjtése

legszebb gyermekjátékokhoz a magas fizetés töredékéért?

– A Szovjetunióban!

Csak egy kislánynál tört el a mécses az utolsó padosorban. A jóságos osztályvezető bácsi megsimogatja a szipogó gyerek szőke buksiját:

– Mi a baj, kislányom?

– El akarok költözni a Szovjetunióba!

* * *

A szocializmusban a diákok felszólítja a tanár:

– Na fiam! Sorold fel nekem a baráti országokat.

– Csehszlovákia, Románia, NDK, Bulgária, Lengyelország.

– Jól van! Ám a legfontosabb kima-radt: a Szovjetunió.

– Az nem baráti ország, hanem testvéri.

– Ugyan miért? – kérdi a tanár.

– Mert a barátait maga választja meg az ember.

A rokkant katonafeleség *

A második világháborút követően a Szovjetunióban – enyhítendő szenvedéseiket – pénzületi adományokban részesítették a rokkantakat, miután osztályokba sorolták őket, attól függően, milyen mértékű volt a sebesülésük, milyen a következménye a harctéren szerzett betegségnek, és ez mennyire korlátozta őket életvitelükben, napi tevékenységükben. Az első, legfelsőbb kategóriába a vakok, agysérültek, bénák, végtag nélküliek kerültek.

Idővel – már amennyire „belefért” életükbe – kedvezményekben is részesültek: számukra kijelölt boltokban csökkentett áron vásárolhattak élelmiszereket, mosószereket, ruhaneműket. Engedményeket kaptak a közlekedésben is, ingyen utazhattak vasúton, a trolika, villamosokra felszállhattak az első ajtón.

Ez az utóbbi „segítség”, azaz előny olykor tragikomikus eseteknek volt a forrása – egy ilyennek voltam tanúja. Az ötvenes évek végén Odesszában töltöttem néhány napot, ahol úton-útfélen rokkantakkal találkoztam, akik a pályaudvarok, piacok környékén kéregetéssel és italozással töltötték ki a reménytelen jelent és jövőt cipelő napjaikat.

Egy alkalommal a villamosmegállóban várakoztam többedmagammal. Kialakult egy csoport, láthatóan a rokkantakból, akik élve a törvény adta lehetőséggel, az első ajtón akartak felszállni. A villamos megérkezését követően meg is indultak, mikor egy sejt-halmozó asszony – eléggé el nem ítéltető módon – könyökölve, lökdösődve előretolakodott, ami persze nemtetszést szült.

– Hé – szóltak rá többen is –, itt csakis a rokkantak szállhatnak fel!

– Én is rokkant vagyok, méghozzá első kategóriás! – ríposztzott fokozott hangerővel a figyelmeztetett.

– Ne hazudj, szégyelld magad – reagáltak többen is –, épek a lábaid, a kezeid, úgy mozogsz, mint egy csataló!

– Pofa be! – szikráztak az asszony szemei. – Igenis, én első kategóriájú háborús rokkant vagyok. A Berlinért vívott harcokban egy német golyó levit-te az emberem kéjrúdját (nem így, hanem közismer-ten mondtam), oszt anélkül tán’ nem rokkant egy asszony?!

Síri csend lett, félrehúzóda utat adtak neki.

Szöllősy Tibor

* *A szerkesztőségtől: Szerzőnk, Szöllősy Tibor a Kelet-Magyarország c. megyei lap tavalyi Csattanó című pályázatán humoros írásaival – a fenti publikáció ezek közül való – első helyet nyert. Olvasóink nevében is szívóbuli gratulálunk!*

Ne vessünk!

Az iskolában a területi pártbizottság oktatási osztályvezetőjének látogatására készülnek.

A tanító néni:

– Gyerekek, egyetlen dolgot jegyezzetek meg, de jól, mert aki eltéveszti, igazgatói intőt kap. Fel fogok tenni néhány kérdést. A dolgokat az, hogy mindegyikre jó hangosan azt válaszoljátok, hogy „a Szovjetunióban”.

Eljön a nagy nap és a fontos elvtárs.

– Gyerekek, hol van minden dolgozó kényelmes, sokszobás lakásában állandóan folyó hideg és meleg víz?

– A Szovjetunióban!

– Hol vannak tömve az üzletek mindennel, mi szem-szájnak ingere?

– A Szovjetunióban!

– Az édesapák-édesanyák hol tudnak sorbanállás nélkül hozzájutni a

Dobozba zárt szeretet, újból

Magyarországi ajándék a tiszakeresztúri gyerekeknek

*Karácsonyra / kalácsot is sütnék
nincsen ennél / izgalmasabb ünnep.
Ajándékot / én is készítettem,
amíg készült, / majdnem tündér lettem.
(Fésüs Éva)*

Idén karácsonykor ismét meglepték ajándékaikkal a Tiszakeresztúri Oktatási-Nevelési Központ iskolásait és óvodásait a budaörsi testvériskola diákjai. A Budaörsi Mindszenty József Általános Iskola 2009 óta ápol testvériskolai viszonyt a kárpátaljai oktatási intézménnyel. Budaörsön is aggodalommal figyelik az Ukrajnából, Kárpátjáról érkező híreket. Átérik gondolatainkat, problémáinkat. Idén karácsonykor – az elmúlt évhez hasonlóan – az iskolájukban összegyűjtött cipősdobozokba zárt ajándékokkal lepték meg a keresztúri gyerekeket a mindszentysék. Hisszük, hogy ezekbe a gondosan elkészített dobozokba nemcsak ajándékot, hanem szeretetet is csomagoltak a szorgos kezek. Idén is megérezhette minden keresztúri óvodás és iskolás ezt a szeretetet, hisz mindenkire gondoltak az anyaországi támogatóink. Sőt, még a kistestvéreknek is jutott a dobozokból. Szeretném, hogy ezek a gyerekek felnőve, függetlenül attól, hol élnek, olyan helyzetben legyenek, hogy ők is tudjanak segíteni másokon.

A csomagok eljuttatását a címzetekhez ismét Pál Sándor, a Magyar Református Szeretetszolgálat kuratóriumi elnöke vállalta magára, akinek köszönjük áldozatkész munkáját.

A cipősdobozok mellett a testvériskolától anyagi támogatást kaptunk intézményünk fűtési rendszerének korszerűsítésére.

Ezúton is köszönjük a nagylelkű segítséget, s azt, hogy láthattuk: a szeretetnek és a gondoskodásnak a határok sem szabhatnak gátat.

Dobsa Aranka,
a Tiszakeresztúri Oktatási-Nevelési
Központ igazgatója

Gondolatok a családfánk kapcsán

Amióta elkészült a családfánk, megismertük elődeinket, kellemes pozitív érzések melengetik a lelkem. Zoltán nagybátyám vérvonala megszakadt: Miklós és Zoltán két sikeres, híres fiának nem született fiúgyermek. Endre nagybátyánk Endre fia családjában nem volt gyermekáldás. László fiunk, becsületes, erkölcsös életmód, segítségnyújtás jellemezzék gondolkodásod, tetteid. Az Egi Birodalom Főnökétől – a Mindenhatótól – megszívlelendő jel, kegyelmi ajándék születésed napja: azonos, megegyezik az 1956-os forradalom kezdő napjával.

Ludimagister Bossány Donát szépapa Bossány tanítója-tanára 1791–1827, Donát György József úkapánk főrendiházi teremtszolgá 1823–1903, Apuka 1900–1987. Jómagam követőjeként neked kell továbbadnod. Él, lobog-e benned a felelősségérzet? Ahogymunka mellett elvégezted a főiskolát, majd magad döntéseként dolgozva és tanulva az egyetemet. Ne engedd, ne hagyjad, ne add lejjebb a nívót! Édes fiam! Nemes feladat vár: Jó emberekké kell nevelned, tanítanod a következő generációt. Ha hosszú életet kapsz, még az unokáidat is.

Locker László, Szőlősgyőrök

ORVOSOK JÓSZOLGÁLATI ÚTJA KÁRPÁTALJÁN

A Budapest II. kerületben bejegyzett, és helyi orvosok által alapított Dr. Genersich Antal Alapítvány – amely a XIX. század egyik kiemelkedő magyar kórbonctan professzoráról kapta nevét – évente egy alakommal rangos díjakat ad át akademikusoknak, professzoroknak, valamint a patológiai kutatásokban jeleskedő egyetemi hallgatóknak a Semmelweis Egyetemmel közös Dies Academicus ünnepségen.

Az alapítványt tavaly az a megtiszteltetés érte, hogy a 2015. október 8. és 11. között lezajlott kárpátaljai programját a II. kerületi Önkormányzat pályázat útján elnyert összeggel támogatta. A csoport tagjai azok az egyetemi hallgatók voltak, akik 2014-ben és 2015-ben Genersich Antal Díjban részesültek. Hozzájuk csatlakozott dr. Lotz Gábor egyetemi docens úr (Semmelweis Egyetem), korábbi Genersich-díjas, valamint dr. habil. Szalay Emőke etnográfus-muzeológus (Debreceni Református Hittudományi Egyetem) is. A program tervezésében, lebonyolításában részt vett Molnár Lajos ny. vezető konzul úr és dr. Tankó Attila címzetes egyetemi tanár, az Alapítvány titkára.

A csoport tagjai a program első napján Beregszász nevezetességeit tekintették meg, majd a helyi református gyülekezet fiataljai körében meghallgatták dr. Szalay Emőke előadását a kárpátaljai úri hímzésekről. Másnap – az út fő céljaként – egészségügyi előadásokat tartottak a munkácsi Szent István Líceum és a II. Rákóczi Ferenc Középiskola diákjainak, valamint gyakorlati oktatás keretében alapszintű újraélesztést oktattak élethű bábuk segítségével – a gyerekek nem kis öröme. A kisiskolásoktól a kamaszokig mindenki hihetetlen lelkesedéssel végezte a gyakorlatokat a derceni önkéntes tűzoltóktól kölcsönbe kapott AMBU bábukon. Este a nagyberegai református templomban részt vettek a *Hazajárók* című tévésorozat stábjának első kárpátaljai közönségtalálkozásán, ahol személyesen találkozott a főszerkesztővel (Moys Zoltán) és a két „hazajáróval” (Kenyeres Oszkár és Jakab Sándor).

A harmadik napon, a fáradalmakat kipihevén, kalandos hegyi úton feljutottak a Vereckei-hágó honfoglalási emlékművéhez.

A visszaúton megállva meglátogatták a II. világháború előtt a Kárpátokban a várható szovjet támadás kivédésére létrehozott ún. Árpád-vonal egyik földalatti bunkerének alagútrendszerét. Tovább menve tisztelgették a „málenyikj robotra” elhurcolt több tízezer magyar emléke előtt a Szolvyai Emlékparkban. Ezt követően Munkácson feljutottak a várba, ahol megtekintették a helyreállított Turul-emlékművet, valamint Zrínyi Ilona és a gyermek II. Rákóczi Ferenc szobrát. Este a csoportot munkácsi rezidenciáján fogadta Majnek Antal ferences atya, aki évek óta Kárpátalja római katolikus püspöke. A püspök úr – aki maga is számos szállal kötődik a II. kerületben élő ferences testvéreikhez – jelenlegi szolgálatának megkezdése előtt Lotz Gábor osztályfőnöke volt a szentendrei ferences gimnáziumban. A csoport az éjszakát már Beregrákoson töltötte vendégszerető családoknál. A vacsora és a másnapi reggeli közben kevés szóból is értve betekintést kaptak életükbe, és hallhattak a sajnálatosan egyre fokozódó nehézségekről. Másnap az ottani református magyar közösséggel találkoztak előbb az istentiszteleten, majd az általuk szervezett ebéd alatt. Hazafelé tartó útjuk során az alapító dr. Novák Endréről elnevezett kórházat látogatták meg Ungváron.

A kárpátaljai vidéket bebarangolva meg tapasztalhatták azt, hogy az ottani élet mennyire más, de magyarként talán mégis mennyire hasonló. Hazaérkezés után értesültek arról, hogy Kristofori Olga, a Szent István Líceum igazgatója és Schink István, a II. Rákóczi Ferenc középiskola igazgatója Dr. Láng Zsolt polgármester úrnak és dr. Górs Csaba képviselő úrnak küldött levélben fejezték ki köszönetüket a II. kerület segítségéért.

A Dr. Genersich Antal Alapítvány – lehetőségei szerint és amennyiben további fogadókészség lesz – a jövőben is folytatni kívánja az újraélesztési gyakorlati oktatást a kárpátaljai iskolákban.

Dr. Szabó Bálint Gergely
2014. évi Genersich-díjas orvos,
Molnár Lajos
ny. külügyi vezető főtanácsos,
vezető konzul

ELISMERÉSEK

* Nyilvánosságra hozták a 2015. évi kárpátaljai megyei irodalmi, művészeti díjak listáját. A kárpátaljai megyei szakbizottság idei döntése alapján többek között **Matl Péter** szobrász kapta a Boksay József és Erdélyi Béla képzőművészeti díjat. **Ferenci Attila** beregszászi színművész Mórincz Zsigmond *Nem élhetek muzsikaszó nélkül* című darabjában nyújtott színészi teljesítményéért a Seregij testvérek nevét viselő díjjal tüntették ki.

* **Dr. Csernicskó István** nyelvész, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Filológiai Tanszékének habilitált docense vehette át a magyar nyelv ápolásáért járó Magyar Nyelvőr Díjat a magyar Országgyűlés épületében. Csernicskó István kutatási területei között szerepel a két- és többnyelvűség, valamint a nyelvpolitika és a nyelvi jogok.

* **Ignác Mária**t, a téglási kultúrház igazgatóját a Falvak Kultúrájáért Alapítvány a magyar kultúra lovagjává avatta.

* A magyar kultúra napja alkalmából a Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága – Anyanyelvi Konferencia elismerő díszoklevelét kapták: **Angyal Gabriella**, a Kárpátaljai Népművészeti és Népi Építészeti Múzeum igazgatója, **Erfán Ferenc** festőművész, a Magyar Művészeti Akadémia tagja, a Boksay József Megyei Szépművészeti Múzeum igazgatója, **Dr. Kiss Éva** egyetemi professzor, az UNE Magyar Tannyelvű Humán- és Természettudományi Kar Magyar Történelem és Európai Integráció Tanszékének vezetője, **Kovács Dániel** hegedűs, a *Főlszállott a páva* résztvevője, a Mezővári Művészeti Iskola, **Szoboszlai István** újságíró, a KárpátInfo főszerkesztője, **Tóth Bálint**, Tiszapéterfalva polgármestere, **Varju Zoltán**, a Karácsonfalvai Sztójka Sándor Görögkatolikus Líceum kollégiumának igazgatója.

* Az Együtt folyóirat 2015. évi Nívódíját **Dupka György** író kapta.

* AII. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolával 1999-től együttműködő Budapesti Corvinus Egyetem Kertészettudományi Kara elismerő oklevélben részesítette **dr. Pólin Irént**, a Rákóczi-főiskola tanárát, aki a képzés kezdete óta oktatja a gyógynövénytermesztéshez kötődő tárgyakat.

2015 DECEMBER

December 3. AII. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Öregdiák Szövetsége szervezésében *Öregdiákok – fiatal kutatók* címmel lezajlott a III. Öregdiák Tudományos Konferencia.

December 3. *Európai kommunikációs modellek közhivatalok, állami szervezetek és nemzeti kisebbségek között* címmel tartottak kerekasztal-beszélgetést Ungváron a Kisebbségi Ügyek Európai Központja (ECMI), a Kárpátaljai Megyei Állami Közigazgatási Hivatal és az Ungvári Nemzeti Egyetem szervezésében. Az eseményen a Kárpátalján élő kisebbségek képviselői, egyetemi tanárok, kutatók, valamint közhivatalok, állami szervezetek képviselői voltak jelen.

December 4. A Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága (RIT) Felsőszínevéren rendezte meg a 12. Hollósy Simon Kép-

zőművészeti Alkotótábort, amelyen 13 művész vett részt. Az ott született alkotásokat a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán mutatták be a közönségnek.

December 5. A Magyar Kultúráért Kárpátalján Alap támogatását immár harmadik alkalommal adták át olyan pedagógusoknak, akik a néptáncot, a magyar nyelvet, irodalmat, történelmet, valamint a rovársírt magas színvonalon oktatják. A díjátadó ünnepségnek a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola adott otthont. A pénzalapú támogatást 2012 november óta a Kárpátaljai Ferences Misszió Alapítvány (KFMA) koordinálásával működtetik. Idén 12 magyartanárt részesítettek elismerésben. Az ünnepségen díjazták a kárpátaljai magyar nevelési és tanintézmények pedagógusainak a munkáját is. Rájuk a *Kedvenc tanárom* elnevezésű, interneten kiírt verseny alapján szavazhattak a diákok és

szüleik. Adíjátadón Kacsó András, a KFMA kuratóriumának elnöke köszöntötte az egybegyűlteket. Az ünnepséget megtisztelte jelenlétével Kiss Gyula, akinek köszönhetően létrejöhett a Magyar Kultúráért Kárpátalján Alap. A rendezvény keretében Popovics Pál, a Kárpátaljai Magyar Cserkészszövetség elnöke átadta a bécsi székhelyű Lakos Alapítvány tanulmányi-szociális ösztöndíjait, amelyeket a kárpátaljai felsőoktatásban tanuló magyar diákok számára hirdettek meg. A díjátadó ünnepség végén fellépett a péterfalvai Napsugár táncsoport és a Nagyszőlősi Perényi Zsigmond Középiskola gyermek néptáncsoportja. A műsort a Kokas Banda népi zenekar előadása színesítette.

December 6–13. A Mezővári Református Egyház kórusai, illetve a Mezővári Művészeti Iskola tanárai és diákjai közreműködésével *Csillag után* címmel adventi-karácsonyi koncertekre került sor Kárpátalja számos településén, illetve Magyarországon.

December 11. Elhunyt dr. Szikura József (1932–2015), a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola rektora, a biológiai tudományok doktora, professzor, a Magyar Tudományos Akadémia külső tagja, az Ukrán Nemzeti Tudományos Akadémia (UNTA) Sejtbiológiai és Génsebészeti Intézetének egykori munkatársa, a Moldáv Tudományos Akadémia tagja.

December 12. Tanácskozást tartott a Kárpátaljai Határmenti Önkormányzatok Társulása (KHÖT), amelynek központi témája az ukrán közigazgatási reform kárpátaljai megvalósítása, egy önálló magyar közigazgatási egység létrehozása volt.

December 12. A Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség első ízben szervezte meg a Bartók Béla Komolyzenei Tehetségkutató Versenyt, amelynek a döntőjére Ungváron, a Kárpátaljai Megyei Filharmónia koncerttermében került sor. Az elő- és középdöntőket követően három korcsoportban 15 tehetséges fiatal mérhette össze tudását és felkészültségét. A zsűri elnöke Kocsár Balázs Liszt Ferenc-díjas karmester, a Franco Ferrara Karmesterverseny győztese, a Pécsi Tudományegyetem tanszékvezető tanára volt.

A díjazottak oklevelet, valamint a KMKSZ által felajánlott pénztudalmat vehettek át Brenzovics László parlamenti képviselőtől, a KMKSZ elnökétől. A Magyar Művészeti Akadémia a döntő résztvevőit koncertlátogatással összekötött budapesti kirándulásra hívta meg, néhányuk számára pedig budapesti fellépési lehetőséget is biztosítanak majd.

December 13. „*Jónak lenni jó*” címmel karácsonyi jótékonysági koncertet rendeztek a téglási kultúrházban a Császlóci Bentlakásos Iskola lakóinak megsegítésére.

December 15. Az *Irka* című kárpátaljai gyermeklap szerkesztőisége a beregszászi Rákóczi-főiskola Esztergom termében rendezte meg hagyományos karácsonyi ünnepségét.

December 17. Beregszászi Olga immáron 12. alkalommal szervezte meg Budapesten a *Száz perc száz emberért* címet viselő jótékonysági koncertet, amelynek bevételét ezúttal is szülővárosa rászoruló lakosainak vitte el. A művész a Beregszászi Művészeti Iskola koncerttermében tartott előadás keretében adta át adományait.

December 18. A Művészi Ugocsa, a nagyszőlősi járási képzőművészek egyesülete tagjainak képeiből nyílt kiállítás a helyi Impasto képgalériában.

December 18. *Szeretéből jöttél e világra!* címmel immár ötödik alkalommal szervezett adventi jótékonysági koncertet a Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet. Az eseményt idén a Kárpátaljai Református Ifjúsági Szervezettel (KRISZ) közösen hívták életre.

December 19. Az ortodox Szent Miklós napja alkalmából számos színes programmal adott otthont a beregszentmiklósi Telegdy-Rákóczi várkastély. A Babcsini szpivancski ruszin folklóregyüttes izelítőt adott a Szent Miklós-napi népi hagyományokból. Ezután került sor a Petróczy Kata Szidónia nevét viselő könyvtár ünnepélyes felavatására. Bartosh József várkapitány rövid bevezetőjét követően Jurij Andruhovics író, műfordító vágta át az avatószalagot. Az első magyar költőnő életútjáról Zubánics László, a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet elnöke tartott előadást ukrán nyelven. Az adomá-

nyozók jóvoltából már több száz kötet gyűlt össze, azonban a gyűjteményt bővíteni szeretnék. Eppen ezért nagy szeretettel várnak magyar nyelvű, elsősorban történelmi tárgyú könyveket.

December 22. A Magyar Értelmiségi Kárpátaljai Közösségének székházában a nyugdíjas kárpátaljai képzőművészek átvették a december 2-án a Duna Palotában kárpátaljai művészek közreműködésével megtartott jótékonyági gálán összegyűlt adományokat.

December 22. Ungváron, a Boksay József Kárpátaljai Megyei Szépművészeti Múzeumban megnyílt a 25 éve alakult Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának (RIT) jubileumi tárlata. A megnyitó keretében átadták a RIT, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség és Magyarország Ungvári Főkonzulátusa által alapított Révész Imre-díjat, amelyet művészek és művészetpártolók is megkaphatnak. A díjjal jár egy Matl Péter szobrászművész által készített, Révész Imrét ábrázoló kis plakett is. Elsőként Orosz Ildikó vehette át a díjat a magyar kultúra, a magyar képzőművészet támogatásáért, hagyományaink megőrzéséért, a RIT tevékenységének megértéséért és támogatásáért. Révész Imredíjjal ismerték el a társaság két alapító tagjának, id. Hidi Endre keramikumművész és Benkő György festőművész munkásságát.

December folyamán. A Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet Szilágyi Sándor, az ArtTisza Művészeti Egyesület elnökének aktív közreműködésével születésének 265. évfordulója alkalmából felújította Beregszászi Nagy Pál nyelvésznek a beregardói Perényi-kastély parkjában álló kopjafáját. Beregszászi Nagy Pál méltatlanul szorult háttérbe a magyar nyelvtudományban, egyetlen „bűne” az volt, hogy megkérdőjelezte a finn-ugor nyelvrokonságot, a magyar nyelvet keleti nyelvekkel, elsősorban a török és a perzsa nyelvvel rokonította. 1828. május 18-án hunyt el Beregardóban, a helyi református temetőben temették el. A korabeli tudósítások szerint még a 90-es évek elején látható volt termésköböl faragott, latin nyelvű epitáfiuma. Az életének

utolsó éveiben lakóhelyeül szolgáló Perényi-kastély parkjában 1990-ben avatták fel kopjafáját, amely Schmidt Sándor vásárosnaményi fafaragó mester, népi iparművész alkotása.

2016 JANUÁR

Január 1. Petőfi Sándor születésének 193. évfordulója alkalmából megemlékezést tartottak Ungváron és Beregszászon.

Január 7–10. Negyedszer szervezett ikonfestő lelkigyakorlatot a Karáczfalvai Sztójka Sándor Görögkatolikus Liceumban a Görögkatolikus Ifjúsági Szervezet (GISZ).

Január 8–9. A Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház Társulata Csehov egyfelvonásos komédiáit mutatta be Beregszászon.

Január 9. A beregszászi Európa–Magyar Házban a Vitézi Rend kárpátaljai törzskapitánysága megtartotta évnyitó közgyűlését, amelyen a nyugálományba vonuló v. Kővér György helyett v. Jávorszky István lett a székkapitány.

Január 10. Negyedik alkalommal tartott nagycsaládos napot a Kárpátaljai Magyar Nagycsaládos Egyesülete (KMNE) Beregszászon a Rákóczi-főiskolán.

Január 13–17. Munkácsan a Győzelem parkban lezajlott a XXI. Munkácsi Vörösbor Fesztivál.

Január 15. Az Ungvár Galériában kiállították a Boksay József és Erdélyi Béla Képzőművészeti Díjban részesült művészek alkotásait. A rendezvényt a díj megalapításának huszadik évfordulója alkalmából szervezték meg. A kiállításon közel száz művet csodálhattak meg az érdeklődők, többek között tájképeket, portrékat, grafikákat, fából, agyagból, gipszből és üvegből készült szobrokat.

Január 15. A Boksay József Kárpátaljai Szépművészeti Múzeumban Soltész Péter festőművész 75. születésnapja alkalmából életmű-kiállítást rendeztek.

Január 16. Vidékünk egyik legjobb zenekara, a Szerhij Dobos vezette munkácsi vonósnyegyes adott koncertet a munkácsi vár történelmi múzeumának lovagtermében.

Január 20. Szövessel, körmönfonással és palacsintásütéssel zajlott le az idei első kézműves foglalkozás a Nagyberegi Tájháznál.

Január 21. Az Ungvári Magyar Főkonzulátus szervezésében *Keresztmetszet* címmel kárpátaljai kortárs festők alkotásaiból nyílt tárlat Miskolcon, a városi galéria Rákóczi-házában.

Január 21. Megemlékezés és koszorúzási ünnepség zajlott le a beregszászi Kőlcsey-emléktáblánál a Himnusz megírásának 193. évfordulója alkalmából. Beszédet mondott Zubánics László, az Ukrainai Magyar Demokrata Szövetség (UMDSZ) és a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet (KMMI) elnöke és Pomogáts Béla irodalomtörténész, az Anyanyelvi Konferencia tiszteletbeli elnöke.

A KMMI és a MEKK az Európa–Magyar Házban méltatta a magyar kultúra napját. Zubánics László ismertette a 2016-os év kulturális évfordulóit, Csobolya József történész és Pomogáts Béla nemzeti imánkról és a környező nemzetek himnuszairól tartottak előadást. A kulturális program keretében Lőrincz P. Gabriella idézett Kosztolányi Dezső *Abécé a nyelvről és a lélekről* című művéből, majd a Borzsa Vári népi zenekar (művészeti vezetője: Kovács Sándor) és az AccordMelody harmonikaegyüttes szórakoztatta az ünnepelő közönséget.

Ezután díjak és oklevelek átadása következett.

Január 22. A magyar kultúra napja alkalmából a Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán kiállítást szervezett Garanyi József, Harangozó Miklós és Zicherman Sándor festményeiből, amelynek anyagát Kovács László gyűjtő bocsátotta rendelkezésre. A megnyitót követően a főiskola dísztermében a Kokas Banda adott koncertet.

Január 22. Az Ungvári Dayka Gábor Középiskolában a tanintézet és a MEKK szervezésében 17. alkalommal rendeztek Himnusz-mondó versenyt. A Rákóczi Szövetségnek köszönhetően a dobogós helyezettek pénztalamban részesültek, emellett minden résztvevő könyvcsomagot kapott.

Január 23. Ungváron, a Kárpátaljai Népművészeti és Népi Építészeti Múzeumban megrendezték a VII. Carpathica Art Expo-t, amelyen a MEKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület és más műhelyek tagjainak

munkáit állították ki. Az eseményen a magyar, ukrán, ruszin, szlovák és orosz alkotó értelmiség képviselői vettek részt. Az eszenyi hagyományörzők (vezetője: Szabó Tibor) jóvoltából a vendégek izelítőt kaptak a magyaros vendégszeretetből, és megköszönhették a népi gasztronómia remekeit.

Január 22. A magyar kultúra napja alkalmából Torma Mária Radnóti-díjas művésznő és Cserna Csaba előadóművész tartott irodalmi előadást a Beregszászi Bethlen Gábor Magyar Gimnáziumban.

Január 23. A Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség és Magyarország Ungvári Főkonzulátusa jótékonyági koncertet szervezett a megyeszékhelyen, a Kárpátaljai Megyei Ukrán Zenei-Drámai Színházban. Az est főszereplője Mágá Zoltán Prima Primissima-díjas hegedűművész volt. A produkcióban közreműködött a Budapesti Primarius Szimfonikus Zenekar.

Január 23. A beregszászi Pásztor Ferenc Községi Házban a Himnusz születésének tiszteletére szervezett színyonaltas műsort a Keresztény Értelmiségi Szövetsége és a Beregszászi Római Katolikus Egyház-közösség.

Január 30. Nagy érdeklődés mellett zajlott le a X. Mezőgecei Nemzetközi Böllerverseny, amelyet már országos szinten is jegyeznek.

Január 30. Budapesten, a Magyarság Házában lépett fel a Magyar Örökség-díjas Credo Versenklő Együttes; a befolyt adományokat a Huszti Magyar Tannyelvű Iskolának ajánlották fel.

FEBRUÁR

Február 1–20. A beregszászi Európa–Magyar Ház Munkácsy Mihály kiállítótermében tárlatot rendeztek Harangozó Miklós, Soltész Péter, Simon M. Veronika, Magyar Ari, Réti János, Garanyi József, Fényes András, Kádas Kati, Lovász M. Noémi, Helj László festményeiből, valamint a Bereg Alkotóegyesület népművészeinek, köztük Prófusz Marianna beregi szötteseiből.

Február 1–5. A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Gross Arnold kiállítótermében Garanyi József, Harangozó Miklós és Zicherman Sándor festményeit mutatták be.

■ **Február 2.** Révész Imre festőművész halálának 71. évfordulója alkalmából kiállítás nyílt a nagyszőlősi Impaszo galériában a RIT szervezésében, amelynek tagjai közé jelenleg 20 kárpátaljai magyar művész tartozik. Magyar László, a RIT elnöke, a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja a megnyitón tartott beszédében elmondta, hogy az esemény a társaság megalakulásának 25. évfordulója tiszteletére rendezett kiállítás-sorozat folytatása. A nagyszőlősi tárlaton negyven festményt tekinthettek meg a látogatók.

Február 4. Utolsó útjára kísérték dr. Barkáts Jenőt, a Rákóczi-főiskola Matematika és Informatika Tanszékének professzorát, az intézmény egykori rektorhelyettesét.

Február 6. A Beregszászi 4. Sz. Bendász István Cserkészcsapat lakodalmos cserkészbált rendezett a Rákóczi-főiskolán.

Február 7. A Fodó Sándor Kulturális Központban megtartották a harmadik kárpátaljai népzenei, néptáncos, népi énekes mesterképzés nyitó foglalkozását a Pro Cultura Subcarpathica szervezésében.

Február 12–13. A beregszászi főiskolán a KMPSZ szervezésében megrendezték az óvodapedagógusok konferenciáját.

Február 13. Megtartotta közgyűlését a Kárpátaljai Református Ifjúsági Szervezet (KRISZ). A küldöttek elnököt, alelnököt, főtitkárt és választmányi tagokat választottak. Az első három tisztségben nem történt személyi változás, a megnevezett státuszokat továbbra is Sipos József, Pataki Gábor és Kiss Bertalan töltik be. A választmányi tagság azonban megújult, így ezt a testületet az alapszervezeti elnökök mellett a megyei delegáltak képezik.

Február 14. 305 évvel ezelőtt, 1711. február 11–18. között Salánkon, Barkóczykné Koháry Judit kastélyában tartotta meg II. Rákóczi Ferenc az általa vezetett szabadságharc utolsó országgyűlését. Erre az eseményre emlékeztek Salánkon a történészek. A görögkatolikus szent liturgia és a református istentisztelet után a művelődési házban a Mikes Kelemen Hagyományőrző Egyesület fiataljai, valamint a Salánki Művészeti Iskola tanulói léptek fel. Ezt követően a

falu emlékparkjában megkoszorúzták II. Rákóczi Ferenc mellszobrát.

Február 15. Beregszász, Budapest és Kisvárdán után Nyíregyházán is megnyílt a *25 éve szabadon – a Kárpátaljai Görögkatolikus Egyház helytállása és tanúságtétele* című kiállítás.

Február 19–21. A beregszászi főiskolán a KMPSZ szervezésében konferenciát tartottak a szórványvidéken oktatók számára.

Február 22–26. Tóth Péter Lóránt Radnóti- és Latinovits-díjas versmondó folytatta rendhagyó irodalomóráit a kárpátaljai magyar tannyelvű iskolákban. *Vasútállomás* című előadását öt nap alatt több mint ezer diák hallgathatta meg.

Február 23. Nyolcadik alkalommal csatlakozhattak az irodalom, az olvasást szerető magyarok szerte a világban a 2009-ben Székelyudvarhelyen indított felolvasómaratonhoz. Ebben az évben, halálának 50. évfordulója tiszteletére, Tamási Áron műveiből olvastak fel részleteket. Előzetesen közel 39 ezren regisztráltak, hogy részt vesznek a felolvasásban. Kárpátaljáról többek között a Tiszaújfalui 2. Sz. Középiskola tanulói.

Február 24. Az ungvári egyetem magyar karán megrendezett anyanyelvi ünnepség keretében sor került a Magyar Filológiai Tanszék és a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet által meghirdetett *Az én anyanyelvem* című esszépályázat eredményhirdetésére.

Február 24. Kárpátaljai festőművészek, a Boksay József és Erdélyi Béla Képzőművészeti Díjban részesült több mint 70 alkotó képeit állították ki a Kárpátaljai Megyei Állami Közigazgatási Hivatal előcsarnokában.

Február 25. Lezajlott a III. Kárpátaljai Keresztény Tudományos Diákköri Konferencia a Görögkör, a beregszászi főiskola Görögkatolikus Lelkészsége szervezésében.

Február 25. A tiszabökenyi kultúrházban a 7 éve elhunyt Király Benedek Lőrinc meseíróra emlékeztek.

Február 22. Az Ungvári Nemzeti Egyetem magyar kara diákjainak elhelyezésére szolgáló kollégiumot adták át ünnepélyesen Ungváron. A Magyar Nemzeti Bank Pallas Athéné Domus

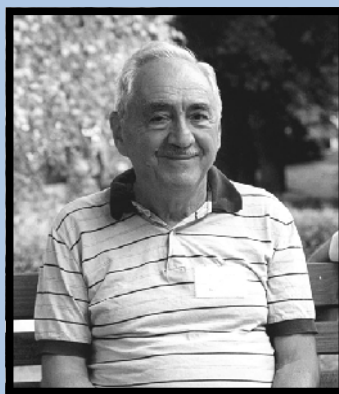
Concordiae Alapítványának huszonegymillió forintnyi támogatásából 12 blokkot újítottak fel, amelyekben 84 diák és két magyarországi vendég tanár kap elhelyezést. A magyar kar diákjai az eddigi méltatlan körülmények után európai színvonalú, a magyarországi viszonyokhoz képest is párját ritkítóan komfortos kollégiumi szobákba kerülnek. A magyar karon ugyan 240 diák tanul, de nagyobb részük Ungváron vagy a környékén él, így lényegében minden távolabb lakó számára kollégiumi helyet tudnak biztosítani.

Február 26. Hercz Juri kárpátaljai festőművész közelgő 85. születésnapja tiszteletére kiállítás nyílt a Boksay József Kárpátaljai Megyei Szépművészeti Múzeumban.

Február 27. A beregszentmiklósi várkastélyban a klasszikus zene kedvelőinek a lemergi Liszenko Zeneakadémia végzős hallgatója, Havata Diana cselista – több nemzetközi verseny győztese – adott koncertet.

Február folyamán. Az 2012-ben alapított Bagolyvár Bábcsoport némi szünet után – Dancs Krisztina és Mónus Dóra kezdeményezésére – újrászerveződött. Bábjait egy borzsovai varrónő készítette, a történeteket Olasz Tímea és Kurmai-Ráti Szilvia írja. Eddig öt mesejátékot mutattak be, az *Egérkarácsony*, a *Bömbi mese*, a *Megosztott öröm*, a *Varázsdallam* és a *Róka Réka születésnapja* címűt.

Összeállította:
Dupka György
és Zubánics László

95. születésnapja előtt, 2015. december 15-én elhunyt Skultéty Csaba. Az író, újságíró és publicista Ambrus Márton néven 33 évig volt a Szabad Európa munkatársa. Fiatalon elhurcolták a szovjetek Moldvába, de onnan sikerült megszöknie. Később diplomázott a Közgazdasági Egyetemen, majd közreműködött a csehszlovák magyar lakosságcsere lebonyolításában. Jogi diplomát szerzett Párizsban, illetve politológiai diplomát Bruges-ben, onnan került a Szabad Európa-hoz, ahol hírszerkesztőként, majd külpolitikai szerkesztőként dolgozott. Magyarországra hazatérve független publicistaként dolgozott, illetve a Trianoni Szemle c. folyóirat állandó szerzője és szerkesztőbizottsági tagja is volt. Élete során megkapta a Magyar Köztársaság Lovagkeresztjét, és szülőhelyén díszpolgárrá is avatták.

Az alábbi írással tisztelgünk emléke előtt, amely nem sokkal 90. születésnapja előtt készült Budapesten.

Skultéty – az egyszemélyes kárpátaljai maffia

Több mint harminc éve kapta ezt a becenevet Skultéty Csaba, akit Ambrus Márton néven ismert sokáig a világ magyarságának azon része, akik a Szabad Európa Rádió magyar adásait tudták hallgatni. Márpedig Kárpátalján sokan hallgatják, bármennyire is zavarták az illetékes szovjet hatóságok az adó műsorait. Persze senki nem tudta, hogy bármilyen köze is lenne

Ungvárhoz az 1920-ban Nagykaposon született akkori külpolitikai szerkesztőnek. De ő sem hitte sokáig, hogy Münchenben élve és dolgozva bármikor is hozzájuthat a szűkebb pátriájáról szóló bármilyen hírhez is, hiszen akkor még állt a szovjet birodalom, és senki nem tudta megjósolni, hogy meddig lesz ez így. Ám az életben nincsenek véletlenek... De in-

Skultéty – az egyszemélyes kárpátaljai maffia

■ nen folytassa ő, akivel Budapesten, Naphegy utcai lakásában beszélgettem:

„Valamikor a múlt század nyolcvanas éveinek elején a Svájci Magyar Irodalmi és Képzőművészeti Kör felkérésére, Luganóban évente megrendezett konferenciájukra készítettem egy előadást, amelynek témája Kárpátalja volt. A felkutatható források (ezeknek többségét a Szabad Európa Rádió archívumában leltem fel) és a Kárpáti Igaz Szó részemre kicsempészett példányai, egyéb eredeti kárpátaljai kiadványok alapján feldolgoztam a kárpátaljai magyarság akkori helyzetét. Munkám nyomtatásban is megjelent, s a témával bejártam Európát. E téren úttörőnek számítottam, Nyugaton rajtam kívül ilyen részletes felmérést senki sem végzett, a téma nálamnál tapasztaltabb magyarországi szakértői pedig – érthető politikai okokból – nem publikálhatták adataikat. Segítségemre volt egy Munkácsról elszármazott, Budapesten élő barátom, Solymosi Sándor, aki sok mindent kicsempészett és küldött nekem Münchenbe. Szinte naprakész információkkal rendelkeztem. De segítettek a Szabadság Rádió ukrán osztályának munkatársai is. Szencziószámbe mentek az általam publikált anyagok.”

Fontosak voltak ezek a közlések, rádiós jegyzetek, hiszen a világ magyarsága így szerezhette tudomást az addig és még sokáig hermetikusan elzárt kárpátaljai testvéreik szovjet hétköznapijairól. Az akkori beszámolókat idehaza is élénk érdeklődés kísérte a rádióhallgatók körében, nyilván a KGB sem maradt közömbös irántuk. De a szellem már kiszabadult a palackból.

„Amikor Nyugaton megjelentek az írásaim, nos, akkor Csoóri Sándor budapesti lakásából felhívott Fodó Sándor, azért, hogy gratuláljon. Ezt tette Czine Mihály irodalomtörténész is. Ezzel a SZER-ben én lettem a kárpátaljai ügy gazdája. Magyarországon ezekkel a dolgokkal senki sem foglalkozhatott nyíltan. Ekkor mond-

ta nekem egyik kollégám, aki átlátta, hogy én mit csinállok: Csaba, te egyszemélyes kárpátaljai maffia vagy!”

Az elmúlt években több Skultéty-kötet látott napvilágot. A budapesti Kairosz Kiadó gondozásában a Kárpátalja magyarsága a viharok sodrában című gyűjteménye előszavában Kun Miklós írja róla: „Ami számunkra a felvidéki és a kárpátaljai magyarságtragédiája, az Ung partjáról jött Skultéty Csabának kétszeres megpróbáltatás. Egyszer személyesen megszenvedte a magyar nemzet, s azon belül külön is, földije sanyarú sorsát. Évek múlva pedig újraélte azzal, hogy élénk tárta a látottakat. Szerzőként, felelősségteljesen gondolkodó kutatóként szól a Benes-dekrétumokról, a cseh és szlovák politikuskok összefogása nyomán végrehajtott kitelepítésekről, a szövevényes kárpátaljai kérdésről. Rajta kívül nem él ennek a lényegében máig rendezetlen helyzetnek ilyen felkészült, az igazságért kiálló koronatanúja.”

Kun Miklós megállapításához nemigen lehet mit hozzáfűzni, legfeljebb annyit, hogy miközben sokáig azért is harcolt a kárpátaljai magyarság, hogy az iskolákban oktassák nemzetünk történelmét, talán arról sem kéne megfeledkeznünk, hogy generációk maradtak ki abból, hogy szűkebb pátriánk közelmúltját jobban megismerjék. Mert ez is sarkalatos kérdés. Az elmúlt évtizedekben rengeteg kiadvány látott napvilágot a szovjet kommunista propagandagépezet támogatásával, később pedig a buta és ezért gonosz, sovinszta ideológiát szolgáló „történeszek” jóvoltából, ezért Skultéty Csaba minden írását kötelezővé lehetne tenni a kárpátaljai magyar iskolákban. Nem is kerülne sok pénzbe. Csak néhány címet idéznék a könyvéből: Kárpátalja története – szovjet tálalásban (ez a tálalás az elmúlt években sem változott sokat, legfeljebb nem szovjetnek hívják), Akinek a ruszin autonómia volt az álma (az NKVD által meggyilkolt Bródy Andrásról), Ateista erőlködések (vajon hány kárpátal-

jai nebuló ismeri a korabeli helyi vallásüldözöket, akik közül a Szovjetunió szétesése óta sokan váltak „mélyen” vallásosakká?). Asort folytathatnánk. Egy biztos: sok ilyen könyvre lenne szükség, hiszen Skultéty Csaba nem csinál egyebet, „csak” megírja azokat a történeteket, amik vele, illetve szüleinkkel megtörténtek. Skultéty abszolút autentikus szakember, végigélte a „rövidnek” mondott XX. századot, és el is szenvedte azt. Megkerülhetetlen és cáfolhatatlan.

Most egy kisebb baleset miatt otthonában lábadozik, de nem pihen. Készül a következő kötete. Hogy miről fog szólni? Rólunk és az elmúlt évszázad bennünket sújtó politikai árulásairól.

Végezetül hadd idézzem Skultétytől, hogymit is jelentett számára és sorstársai számára a szabadsággal való ismerkedés Párizsban a múlt század negyvenes éveinek végén. Tanulságos. „És a politika, a politika a párizsi utcán? A tüntetések. Felidézek egyet, amelyről Czupy Bálint, a Szabad Európa Rádió későbbi Bálint Gazdája mesél. Május elsejei felvonulás a francia kommunista párt fénykorában. Végeláthatatlan menet, a Sopron megyei gazda, otthon parlamenti kép-

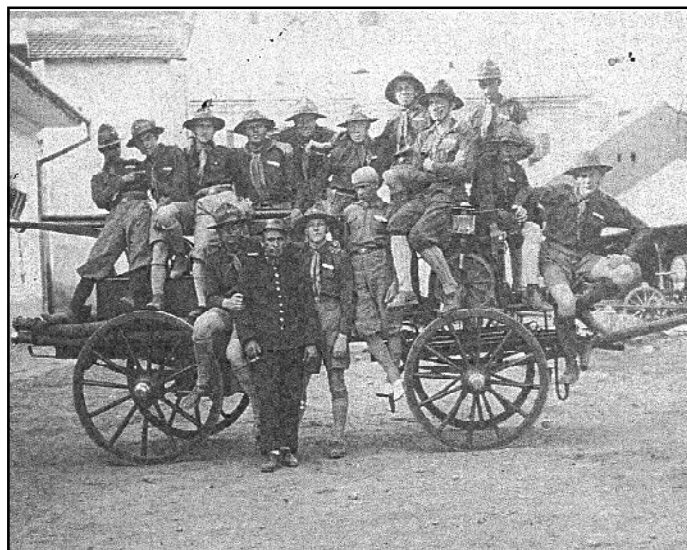
viselő, az utca pereméről nézi. Mellette rendőrök. A felvonulók, köztük nagy számban arabok, táblákat hordva ócsárolják az ország vezető politikusait, olyan kifejezésekkel is, amelyeket egyes budapesti helyeken ma gyűlöletbeszédnek minősítenének. A zsidóiban megrendülten álló Czupy Bálint az egyik rendőrhöz fordul: 'Maguk tűrik ezt?' Mire a rendőre halálos nyugalommal: 'Monsieur, mi annak biztosítására vagyunk itt, hogy ők szabadon szidhassák a kormányt.' Sztálin és Rákosi karmái közül szökött diák vagy politikus: jó érzés volt akkor, elnyűtt ruhában és koplalva, Franciaországban magyar menekülteknél lenni.”

Többek között az ilyen írások miatt is érdemes Skultétyt olvasni. Az elkeseredetteknek erőt és hitet ad: itthon érezzük magunkat otthon! A szülőföld a miénk is. Ilyen egyszerű. Az egyszemélyes-maffiának pedig minél hamarabb gyógyulást kívánunk. És várjuk a következő könyvet. Rólunk. Magunkról. Mások okulására is.

Debreceni Mihály

P.-S.: Skultéty Csaba halmait 2016. január 23-án helyezték örök nyugalomra a badacsonyi Szent Anna kápolnában.

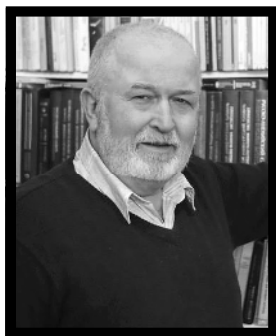
A szerkesztősegtől: Skultéty Csaba a Kárpátaljai Hírmondó igaz barátja és önzetlen támogatója volt. Betegségében is gondolt a Hírmondóra, amelyet 2011 szeptemberében nagy összegű anyagi támogatásával mentett meg a megszűnéstől. Az alábbi fényképet is ő küldte. Rajta van a bátyja, Dénes, aki akkor 17 éves volt.

A beregszászi cserkész-tűzoltó csapat gyakorlás után, 1928.

Petróci Iván

(1945–2016)

Váratlan és fájdalmas hír sújtott le sokunkat, amikor közzéték a világhálón, hogy elhunyt Petróci (Petrovtsiy) Iván ruszin költő, a magyar irodalom és nemzetünk hű barátja. Pótol-

hatatlan veszteség érte a ruszin irodalmat és a ruszin nemzetet!

1945. május 22-én született az Ilosvai járási Szajkófalván, Oszojban. Mint írta: a szovjetek bejövetele előtt tehetős családban. Szülőfalujában járt általános iskolába, Iloncán érettségizett. Ezután volt rakodómunkás és segédmunkás, bányász Krasznodonban, gépkocsivezető és esztergályos. Három és fél évet szolgált katonaként Drezdában. Az Ungvári Állami Egyetemen francia bölcsészti és tanári diplomát szerzett 1973-ban, örökre eljegyezve magát a francia irodalommal. Szellemi és művészi fejlődésére nagy hatást gyakorolt nagybátyja,

Potusnyák Fedor ruszin író és néprajzkutató, akinek gazdag könyvtárában a fiatal Iván lelki felüdülést talált.

Már ifjúkorától írt verseket, sokáig ukrán nyelven. *Znak veszni* (A tavasz jele) című első kötete 1979-ben jelent meg, ezt követte a *Karpatszke lito* (Kárpáti nyár) 1984-ben. Majd jöttek sorra az újabb verseskötetek: *Szofijka i veszna* (Zsófia és a tavasz) – gyermekversek 1986-ban, *Zsvoteny – oszenyi szvicsado* (Október az ősz tükre) 1988-ban, *Zimovi zositi* (Téli füzetek) 1989-ben, *Rika roku* (Az év folyója) – válogatott versek 1992-ben, *Csolovik z ptahoju na plecisi* (Férfi madárral a vállán) 2004-ben (2007-ben ismét kiadták), *Dva Petrovciji* (A két Petróci) 2011-ben, *Lirika* 2012-ben (második kiadása 2015-ben). Bűnügyi regényt is írt feleségével, Valentinával közösen *Manumisszio, abo Hronika urmezijovszkih ubivstv* (Manumissio vagy Az úrmezei gyilkosságok krónikája) címmel 1991-ben, amit 2012-ben újra kiadtak.

1993-tól már csak ruszin nyelvű verseskötetei, könyvei jelentek meg. Összeállította a kortárs ruszin irodalom antológiáját, ruszin olvasókönyvet írt gyerekeknek. 2009-től régi ruszin írók, nyelvészek, egyházi személyiségek (Szabó Eumenij, Harajda Iván, Duhnovics Alekszandr, Potusnyák Fedor, Pavlovics Alekszandr stb.) korábban meg-

jelent műveinek reprint kiadásával is foglalkozott. 1997-től 2001-ig *Rusziinszka biszida* (Ruszin Nyelv) címmel saját lapot jelentetett meg.

Számos francia író és költő műveit fordította ukránra. *Prihlusenyi ridannya* (Elfojtott zokogás) címmel a kortárs francia költészet antológiáját állította össze 1991-ben, majd *Litanyiji Szatanyi* (Litániák a sátnak) címmel Baudelaire-fordításait foglalta önálló kötetbe. Lefordította Puskin, Lermontov, Tyutsev francia nyelven írt verseit is.

1976-ban Beregszászba költözött, a *Vörös Zászló* című járási lap munkatársa lett. Itt került a magyar nyelv, kultúra, különösen az irodalom vonzáskörébe. Előbb Baudelaire magyar fordítóinak versei kellették fel a figyelmét, azokból ültetett át többet ukrán nyelvre. Később fordította Petőfi Sándort, Ady Endrét, Juhász Gyulát, Kosztolányi Dezsőt, Tóth Árpádot, Babits Mihályt, Illyés Gyulát, Veres Miklóst, Bari Károlyt és másokat. Ő szolgáltatta meg ukránul Radnóti Miklós *Bori noteszét*. Akárpátaljai költők közül Balla D. Károly verseiből jelentetett meg önálló fordításkötetet *Recsitativi* (Recitativok) címmel 1983-ban. Fordított magyar meséket és népdalokat, ő juttatta el (Mehela Ivánnal közösen) Gárdonyi Géza *Egri csillagok* című regényét az ukrán olvasókhoz. 1998-ban jelent meg *Iszkri csardasu* (A csárdás szikrái) című könyve, amelyben klasszikus és kortárs magyar költők verseinek fordításait adta közre.

Fordította német, cseh, szlovák, kalmük, észt költők verseit is. Önálló fordításkötete *Pereklati* (Fordítások) címmel 2005-ben látott napvilágot. Harmincnál több ukrán dal-szöveget írt falubelije és barátja, Popovics Iván kijeji énekes számára.

Irodalmi munkásságát számos díjjal jutalmazták. 1994-ben megkapta a Magyar Írószövetség Illyés Gyula-díját, de kapott kitüntetést Bulgáriában (a legjobb szatíráért) és Kárpátalján (Duhnovics-díj) is. Több, elsősorban a ruszinság kérdéseivel foglalkozó nemzetközi konferencián vett részt.

1986-tól 2008-ig az Ukrán Írószövetség tagja volt. 2008. december 15-én „a ruszin, azaz ukránellenes mozgalomban való részvétele miatt” kizárták. Élete utolsó évtizedeit Ungváron töltötte. Ahogy mondani szokták: két végén égette a gyertyát, s ez megviselte a szívét.

Szinte lehetetlen felsorolni összes érdemeit, a ruszin nyelv újjáélesztéséért és a ruszin nemzet elfogadtatásáért vívott küzdelmét, a magyar irodalom népszerűsítése érdekében végzett munkásságát. Halála nagy veszteség a ruszinság és a magyarság számára is. Talán jelképes, hogy kedvenc magyar költője, Petőfi Sándor születésének napján, január 1-jén hagyott itt bennünket. Szülőfalujában temették el. Nyugodjék békében, emlékét megőrizzük!

D. Á.

A szerkesztőségtől: a Kárpátaljai Hírmondó utolsó versével és annak magyar fordításával búcsúzik Petróci Ivántól.

Іван Петровиць

Співанка прощальна

Смертний вітер на мене війнув –
З тіла утекла держача сила:
На два мийтри в земну глибину
Іде того, што йсю зимлю любило.

Мої крови послідні габы
Бють у тихнучий мозок звідаю:
Тко я був? Для чого я був?...
Для родини?... Для славы держави!...

Де суть мої враги!?.. Цімбори?!..
Де – мій Нянько?! Іде – моя Мати!?...
Дниська цімбор мій грїб сись сырий –
До прищестя бы в ньому лежати.

Туй лежати я буду віки
Я?! Ци, може, лем памнять за мене,
Ош, кой жив, та був иппен такий,
Ги вд овечки ягнятко смиренне...

Но, та – нїт: я ягнятьом ни був –
Жив им так, ги ми сужено было:
Я державу русинську творив,
Я русинським словам давав крыла!

Я ни дав смерти свої душі –
Свою душу – дар Господа Бога –
Я вдыхнув у русинські вирші:
В них – мій спокій, в них – моя тривога!..

Я для вас, русины мої, жив,
И для вас я уздав свої силы:
Кой ни мав уже нич – на послідньві межи! –
Сам спокійно зыйшов у могилу.

Petróci Iván

Búcsúdál

Arcul csapott a halál szele,
Elszállt már az idő énfettem:
Két méter mélyre a földbe le
Süllyed velem minden, mit szerettem.

Kérdőn lüktet lassuló vérem
Már egyre elcsituló agyamban:
Ki voltam én? Miért is éltem?
Kincseim kinek és miért adtam?

Hol vagytok, régi ellenségek?
Sti, cimborák? Apám és jó Anyám?
E sírgödörbe leteszitek
Testem, hol feltámadás vár reám.

Itt fekszem időtlen időkig.
Talán említik majd a nevemet:
Míg élt, békés ember volt mindig,
Csak nyugodt, jámbor költő lehetett.

Nem! Nyugodt soha nem voltam én!
Éltem, ahogy isteni akarat
Rendelte és népem kebelén
Ruszin szavaknak adtam szárnyakat!

Isten ajándékát, a lelkem
Nem adtam én oda a halálnak:
Ruszin verseimbe leheltem,
Bennük van minden öröm és bánat.

Ruszinjaim, értetek éltem,
Minden áldásom csak reátok száll.
Most életem végére értem,
Nyugodtan térek a síromba már.

Ruszinból fordította: Dalmay Árpád

IMRE ÁDÁM ÚJABB KIÁLLÍTÁSA

Beregszászban, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Gross Arnold termében rendezték meg Imre Ádám *Építők* című kiállítását. A képzőművész fiatal kora ellenére már több alkalommal bemutatkozhatott a hazai és a magyarországi művészetkedvelő közönség előtt. A mostani tárlat képei a Pécsi Tudományegyetem Művészeti Karán való tanulmányai ideje alatt készültek. Az alkotásokkal — mint ahogy a cím is sugallja — az építőmunkások és a szintén építésként dolgozó édesapja előtt szeretett volna tisztelegni.

Az ünnepélyes megnyitón a szervezők nevében Sütő Éva, a Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet munkatársa köszöntötte a szép számban összesereglett érdeklődőket.

A tárlat anyagáról, a képek megszületéséről Imre Ádám beszélt. Mint elmondta, minden alkotói folyamat anyaggyűjtéssel kezdődik. A képzőművész megfigyeli a kortárs alkotók munkáját, magába szívja az impulzusokat, majd kiegészíti saját tapasztalatával, tudásával. Megtudhattuk, hogy kedvenc témái a játszótérek, a munkások, a házak, a természet kisebb momentumai. A lényeg, hogy mindegyik munkában benne legyen az őszinteség. Sokszor megfestette önmagát tükör segítségével. Tette ezt két okból: egyrészt tanulás céljából választotta a szakma elsajátításának, munkája tökéletesítésének ezt az útját, másrészt meg akarta érteni, kicsoda ő valójában. A tükör veszélyes dolog — mondta a fiatal alkotó, hiszen nem mindig azt látjuk benne, amit szeretnénk.

Imre Ádám tanulmányai során a szakrális

művészeti szakirányt választotta, ezt az irányzatot a kiállításon egy ikon képviselte, de a legtöbb képen megtalálható a kereszt motívuma, ami az alkotó szerint a krisztusi szeretet és fájdalom jelképe.

A pohárköszöntő után a résztvevők megtekinthették a kiállítás képeit, elbeszélgethettek az alkotóval. A rendezvényt Király András hegedűművész játéka tette hangulatosabbá. A kiállítás a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. támogatásával valósulhatott meg.

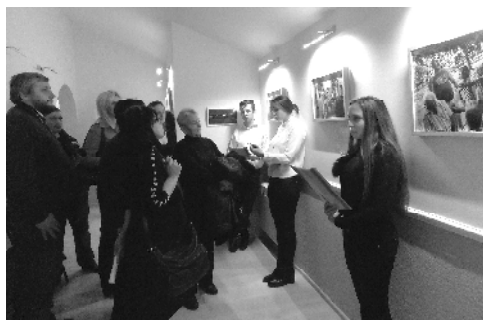
Valóságok párbeszéde — Kárpátalja egy budapesti fotós lencséjén keresztül

A Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet különleges kiállítást rendezett Végh László fotósorozatából. A Magyar Nemzet Magazin fotóriportere a Pécsi József fotóművészeti ösztöndíjnak köszönhetően közel egy évig járt ki rendszeresen Kárpátaljára, hogy megörökítse a helyi lakosok hétköznapijait. Frontról hazatért katonákkal, családtagjukat gyászolókkal, Krímből menekült tatárokkal is találkozott. Az *Egy év Kárpátalján fényképezőgéppel* című fotóriporttal kategóriájában első helyezést ért el a világ egyik legrangosabb pályázatán, a 73. Pictures of the Year Internationalen.

A kiállítás megnyitójára — amelyen az alkotó is jelen volt — február 24-én került sor. Végh László a fotósorozat elkészítésének indítatásáról, a kárpátaljai útjain szerzett tapasztalatairól beszélt. A szervezők nevében Kudlotyák Krisztina, a Pro Cultura Subcarpathica igazgatója, illetve Orosz Ildikó, a kiállításnak otthont adó II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola rektora osztotta meg gondolatait a jelenlévőkkel. A jó hangulatról az AccordMelody harmonikaegyüttes gondoskodott. Utassy József *Gyászdoboz* című költeményét Tóth Péter Lóránt Radnóti- és Latinovits-díjas versmondótól hallhatták az egybegyűltek.

A kiállított képekre előzetes felkérés alapján kárpátaljai és anyaországi írók, költők és helyi irodalomkedvelők írtak egyéni reflexiókat. Ezeket a megnyitón interaktív tárlatvezetés keretében a főiskola színjátzó szakkörének tagjai tolmácsolták.

Szemere Judit

Folyamat —

Marcsák Gergely fotói

Marcsák Gergely 1990. február 23-án született az ungvári járási Kincses-homokon. Az iskola befejezése után az Ungvári Nemzeti Egyetemen magyar nyelv és irodalom szakos tanári diplomát szerzett. Jelenleg az Ungvári 10. Számú Dayka Gábor Magyar Tannyelvű Középiskola szervezőpedagógusa.

Művészi érdeklődése az amatőr fotózáson kívül a zenére és az irodalomra is kiterjed. Első versei 2010-ben jelentek meg az Együtt irodalmi folyóirat lapjain. A 2013-ban megjelent Szárnypróba című antológia társszerzője. A versek mellett rövidprózákat ír. Kortárs kárpátaljai költők verseinek megjelenésítője, amelyeket gitárkísérettel ad elő. A Kovács Vilmos Irodalmi Társaság tagja.

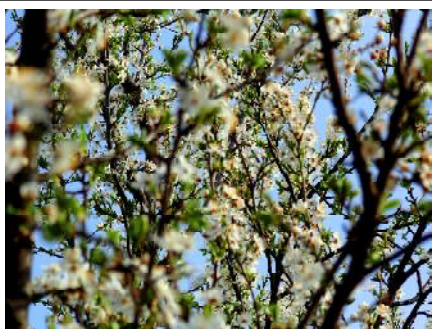

Fotói eddig két alkalommal, 2015 márciusában és júliusában kerültek kiállításra, mindkét alkalommal a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola épületében rendezett tárlaton. Elsőként a KMKSZ ISZ Kárpátalja a Te szemekkel című fotópályázatának résztvevőjeként volt a kiállító művészek között. A második kiállítás anyagai közé díjnyertes fotói kerültek, miután a Kárpátaljai Református Ifjúsági Szervezet honlapja, a TeSó blog fotópályázatán harmadik helyezést ért el.

„A természet fotózása mellett szívesen örökítem meg életünk minden apró részletét. Egyik kedvenc témám falerisztikai gyűjteményem darabjainak fotózása, ezzel szereztem eddigi első dobogós helyezésemet is fotópályázaton. Képeimmel igyekszem közelről bemutatni a szemlélet tárgyat, a mindennapokban látott dolgokon túli világot, a mikrokozmoszt örökíteni meg, új perspektívákra döbenteni rá a befogadót. Az általában vett művész sohasem teremti alkotását, mindig élményeiből merít, és a tapasztalt formákból kreál valami újat. A fotós még ennél is látványosabban kölcsönöz az élettől, kész formát örökít meg, művésztének szépsége pedig abban áll, hogy a már megszokott, hétköznapi formákkal újat, mást tud mondani. A fényképezéssel nekem is ez a legfőbb célom” — vallja magáról.

A Kárpátaljai Hírmondó galériája

FOLYAMAT – MARCSÁK GERGELY FOTÓI

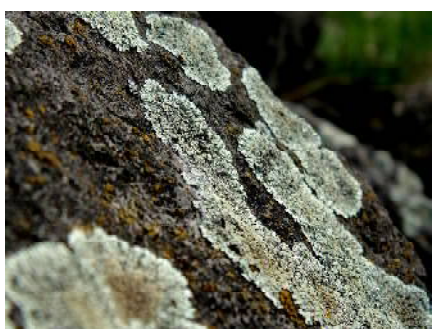
Tavas

Kalapok

Pehely

Kövek

Tövis

(Folytatás a 39. oldalról.)

Marcsák Gergely fotóit összekapcsolja az általuk megragadott és kimerevített pillanat. A fényképeken egyaránt felfedezhető a haladás, a gyarapodás vagy ezek lehetősége.

A középső hasábján lévő fotó az életet lehetőségként mutatja be. A zöld hajtást eltaposhatja az ember, elpusztíthatja az aszály. A téglafal az élettelen, a növény az élő jelképévé válhat. A kettő közötti szembenállás érzékelhető a vörösesbarna és a zöld szín ellentmondása által.

A *Tavas* és a *Zümmögő* által elkaptott pillanatkép kiegészíti egymást, így alkot egységet, miközben a sarjadásról, kezdetről, a természetben tapasztalható összhangról üzen.

A *Fészekben* c. fotón két fejletlen madárfióka nyújtja fejét az ég felé. Az életre alkalmasabb, erősebb fióka csőre és szeme nyitva. Feszülten várja az eledelet, ellentétben félíg lezárt szemű, zárt csőrű testvérével. A jelenet az erősebb fióka életbenmaradását jósolja.

A *Pehely* és a *Tövis* esetében túlnyomórészt két szín uralja a fényképeket: fekete és fehér, valamint zöld és sötétzöld. Ez a háttérből kiemeli a lényeg: a növényt mint élő szervezetet.

A *Kövek* c. kép a mozdulatlan, a nyugalom üzenetét hordozza. Ezzel ellentétben a *Forgalom* a lendületet, a mozgást reprezentálja. A *Pávaszem* az átalakulásra mint folyamatra emlékeztethet. A *Szinevér* c. pillanatképen a víz a megállíthatatlanul előretörő természeti erő jelképeként is megjelenhet, amelyet a fotós lencséje megragadott és megszelídített.

A fotósorozat azon folyamat szakaszait mutatja be, amelynek jellemző mozzanata a sarjadás, növekedés, haladás. A pillanatképek a létezés mint folyamat egyes szakaszait érzékeltetik.

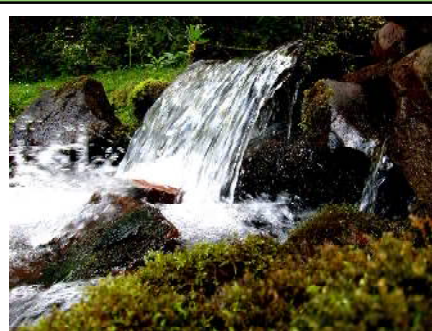
Kovács Eleonóra

Élet

Zümmögő

Szinevér

Fészekben

Pávaszem

Forgalom